Begroting 2024

gemeente
Weststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Voorwoord 5
Leeswijzer 6
Begroting op hoofdlijnen 9
Overkoepelende thema's 14
Begroting 2024 in één oogopslag 16
Kerngegevens 17
Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning 18
Programma 1 | Veiligheid 25
Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat 30
Programma 3 | Economie 34
Programma 4 | Onderwijs 37
Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie 42
Programma 6 | Sociaal domein 49
Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu 62
Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing 72
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen 77
Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten 82
Overzicht kosten overhead 83
Vennootschapsbelasting 84
Overige baten & lasten 85
Paragrafen 86
Paragraaf Lokale heffingen 87
Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 95
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen 104
Paragraaf Financiering 108
Paragraaf Bedrijfsvoering 112
Paragraaf OWO-samenwerking 114
Paragraaf Verbonden Partijen 117
Paragraaf Grondbeleid 127
Paragraaf Regiodeal 130
Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma 132
Paragraaf Wet open overheid (Woo) 135
Uiteenzetting van de financiële positie 136
Overzicht van baten en lasten 137
Overzicht van incidentele lasten en baten 138
Geprognosticeerde balans 2024-2027 143

Reserves en Voorzieningen 144
Meerjareninvesteringsplan 2024-2027 147
Bijlagen 148
Bijlage 1: Taakvelden overzicht 149
Bijlage 2: Subsidieplafonds 152
Bijlage 3: Beleidsindicatoren 154
Bijlage 4: Lijst met afkortingen 158
Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen 162

Voorwoord

Voorwoord

Beste leden van de raad van de gemeente Weststellingwerf,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2024-2027 aan. Wij vertrouwen er op dat deze begroting u in staat stelt om uw kaderstellende en controlerende rol inhoud te geven.

'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf' als kompas

Het collegeprogramma 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf' blijft ons voornaamste kompas, ook in het tweede jaar van deze bestuursperiode. Het geeft vorm aan onze ambitie om ons verder te ontwikkelen en om door te gaan met datgene wat we de afgelopen jaren hebben gedaan en bereikt. We zijn al flink op weg met onze ambitie én er blijft nog veel te doen. In deze begroting kunt u lezen dat we het komende jaar onder andere aan de slag gaan met armoede en schulden. Werken aan ‘bestaanszekerheid’, om aan te sluiten bij wat blijkbaar het thema wordt voor de aanstaande verkiezingen. We willen inwoners met een laag inkomen meer financiële armslag geven. We blijven ook investeren in een gezonde en vitale toekomst voor al onze inwoners. Dat begint al bij onze jongste inwoners. Programma’s als NIX-18 en ‘jongeren op gezond gewicht’ geven hier vorm en inhoud aan. Op het gebied van duurzaamheid werken we verder aan het Nationaal Isolatie Programma. Ook staat het komende jaar in het teken van het majeure project 'Centrumontwikkeling Wolvega': de herinrichting van de winkelstraat, de gebiedsontwikkeling van het Pastorieplein en de gebiedsontwikkeling van het Acht-Pilarenplein.

Uitdagingen in een dynamische tijd

In deze dynamische tijd worden we geconfronteerd met een onzekere financiële toekomst, met name vanaf 2026. Daarnaast wordt veel inzet van ons verwacht bij brede maatschappelijke opgaven die onze gemeente overstijgen. Wij wijzen onder andere op de huisvesting van vluchtelingen en statushouders en op het klimaatakkoord. Ook stelt het Rijk veel nieuwe wet- en regelgeving vast. De omgevingswet wordt 1 januari 2024 ingevoerd en heeft voelbaar impact op onze gemeentelijke organisatie. De overheid zet steeds meer de toon op het gebied van wonen met veel druk op ‘bouwen-bouwen-bouwen’. Regionale woondeals geven aan dat we als Weststellingwerf mee moeten en willen, in het opplussen van onze woonvoorraden. De verscherpte wet Woo en de toenemende roep om transparantie vragen ook steeds meer van de ambtelijke organisatie. We zijn ons zeer bewust van de impact hiervan op hoe we communiceren, zowel in- als extern. We erkennen de uitdagingen die voor ons liggen en beseffen dat we keuzes moeten maken, ook met het oog op de krappe arbeidsmarkt. We moeten blijven prioriteren, gericht op de meest belangrijke behoeften van onze inwoners en de samenleving.

Financieel toekomstperspectief

De financiële vooruitzichten blijven onzeker en het is van groot belang dat we zorgvuldig blijven omgaan met de middelen die ons ter beschikking staan. We blijven alert op mogelijke risico's en kansen en zullen flexibel inspelen op veranderingen. Ons uitgangspunt is en blijft het waarborgen van een gezonde financiële basis voor de toekomst van Weststellingwerf.

Gemeente Weststellingwerf staat voor een periode van kansen, uitdagingen en onzekerheden. Als college blijven we, in nauwe samenwerking met u, de organisatie en de samenleving, ons inzetten voor een sterk Weststellingwerf.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Weststellingwerf

Leeswijzer

Leeswijzer
De leeswijzer vertelt hoe deze begroting is opgebouwd.

Begroting op Hoofdlijnen
Als eerste hebben we de onderdelen:

- Begroting op Hoofdlijnen
- Overkoepelende thema's
- Begroting in één oogopslag
- Kerngegevens

Beleidsbegroting
Daarna volgt de beleidsbegroting die bestaat uit een programmaplan en uit paragrafen.

Programmaplan
In het programmaplan staan de programma's en twee overzichten. De cijfers uit deze onderdelen samen vormen het begrotingssaldo.

Programma’s

De indeling van de programma’s is als volgt:

- Taakvelden
- Beleidsnota’s
- Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid
- Doelstellingen

In deze programmabegroting staan de doelstellingen centraal. Per doelstelling zijn er twee W-vragen uitgewerkt. De twee W-vragen luiden: “Wat willen we bereiken?” (gewenste maatschappelijke ambities en effecten) en “Wat doen we daarvoor?”

- Beleidsindicatoren

De voorgeschreven beleidsindicatoren staan niet in de programma's maar zijn als bijlage opgenomen. Deze gegevens komen rechtstreeks van de website www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren die wij als gemeente zelf willen presenteren staan wel in de betreffende programma's.

- Wat mag het kosten?

Per programma worden de baten en lasten per taakveld aangegeven. Daaronder wordt een vergelijking gemaakt tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2024 met die van de vorige begroting jaarschijf 2023. En ook een vergelijking tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2024 met die van het meerjarenperspectief (2025, 2026 en 2027).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen in de programma’s 0 tot en met 8. Hier staan de taakvelden die betrekking hebben op de gemeentefondsuitkering, de gemeentelijke belastingen en het renteresultaat.

Overhead, vennootschapsbelasting en overige baten en lasten
Er is een afzonderlijk overzicht van de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, het Overzicht Overhead, de (eventueel) verschuldigde vennootschapsbelasting en de overige baten en lasten. Hierin staat de verplichte post voor onvoorziene uitgaven en eventuele stelposten.

Paragrafen
Naast de programma's moeten gemeenten in ieder geval acht programma overstijgende paragrafen in de begroting opnemen (BBV-verplichting). In de paragrafen staat belangrijke informatie waarmee u inzicht krijgt in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. Per 2023 is de paragraaf Wet Open overheid toegevoegd. De 8 verplichte paragrafen gaan over:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid
- Wet open overheid

Daarnaast hebben wij nog extra paragrafen opgenomen voor de OWO-samenwerking, de regiodeal en het Dynamisch investeringsprogramma.

Financiële begroting
In de financiële begroting kunt u lezen hoe we er financieel voor staan.

Overzicht baten en lasten
In het overzicht baten en lasten staat het totaaloverzicht van de geraamde baten en lasten voor de komende jaren. Ook staan daar de cijfers van de afgelopen jaarrekening en de vorige begroting.
Om het structurele evenwicht van de begroting te kunnen bepalen worden deze cijfers gecorrigeerd met de bedragen van de incidentele baten en lasten.

Overzicht van incidentele lasten
Omdat de gemeente structurele taken uitvoert zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zitten echter wel in het totaaloverzicht van de baten en lasten. Door te laten zien welke budgetten incidenteel zijn, weet je in principe ook de structurele budgetten.

Geprognosticeerde balans 2024-2027
Om inzicht te geven in de belangrijkste mutaties in het vermogen (investeringen en financieringen) geven wij een geprognosticeerde balans weer. Dit is op basis van een schatting of raming voorspellen hoe de balans wordt de komende jaren. Deze balans geeft de geraamde stand in de vaste activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen.

Reserves en voorzieningen
Hier staat het meerjarige beeld van de reserves en voorzieningen met een toelichting daarop. De structurele reservemutaties staan ook apart genoemd in een tabel.

Meerjareninvesteringsplan 2024-2027
Dit is het totaaloverzicht van de geplande investeringen voor de begrotingsperiode 2024-2027. Bij vaststellen van de begroting worden de investeringen voor de 1e jaarschijf door de raad geautoriseerd.

Bijlagen

Er zijn 5 bijlagen.

Bijlage 1: Taakvelden overzicht.
Bijlage 2: Een overzicht van de subsidies voor het begrotingsjaar 2024.
Bijlage 3: De verplichte beleidsindicatoren van de website www.waarstaatjegemeente.nl.
Bijlage 4: De lijst van afkortingen die in deze begroting voorkomen.
Bijlage 5: Hierin leggen we de financiële termen die voorkomen in deze begroting uit.

Begroting op hoofdlijnen

Algemeen beeld

We zijn inmiddels gestart met het tweede jaar van onze bestuursperiode 2022-2026. Er wordt volop gewerkt aan ons collegeprogramma 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf'. Daarnaast zijn er veel brede maatschappelijke opgaven die onze aandacht vragen. Deze begroting weerspiegelt het ambitieuze karakter van het collegeprogramma met daarbij de actualiteit van deze maatschappelijke opgaven en de uitdagingen die dat met zich mee brengt. We laten zien wat we in het komende jaar en ook in de daarop volgende jaren willen bereiken en hoe we dat gaan doen. Daarbij gaan wij uit van de op dit moment bekende gegevens, informatie en ontwikkelingen.

Financieel beeld 2024-2027

U bent van ons gewend dat wij u, voor zover mogelijk, een begroting aanbieden die meerjarig structureel en reëel in evenwicht is. Dat lukt ons dit jaar niet. Het zal u niet ontgaan zijn dat de Nederlandse gemeenten donkere wolken op zich af zien komen. Ook wij ontkomen hier niet aan en presenteren nu een 'niet-sluitende' begroting in de jaren 2026 en 2027.

Het presenteren van een niet-sluitende meerjarenraming past eigenlijk niet in het voor ons gebruikelijke degelijke financieel beleid. Toch adviseert de VNG ons om deze keuze nu wel te maken. De VNG vindt dit een verantwoorde keuze omdat gesprekken met het demissionaire kabinet over de donkere wolken nog niet zijn afgerond. Het onnodig in gang zetten van onomkeerbare bezuinigingen is onwenselijk. Daarnaast geven we op deze manier een helder signaal af richting het Rijk dat de gemeentelijke financiën momenteel onvoldoende zijn om ons huidige takenpakket uit te voeren.

Op grond van de Gemeentewet ziet u als gemeenteraad er op toe dat de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is. U kunt hiervan afwijken als het aannemelijk is dat dit evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht. Ook de provincie als toezichthouder kan ondanks het tekort in de laatste twee jaren nog steeds tot een positief oordeel komen. We presenteren immers een sluitende begroting voor 2024.

De begroting die voor u ligt is daarmee een uitzonderlijke begroting in een uitzonderlijke situatie. Samen met alle andere gemeenten via de VNG en in het bijzonder de Friese en Groningse gemeenten via de VFG/VGG, blijven wij ons inzetten voor een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief.

Een reëel beeld in een dynamische tijd

Zoals in de eerste alinea van dit hoofdstuk al aangegeven gaan we bij deze begroting uit van de op dit moment bekende gegevens, informatie en ontwikkelingen. Daarmee geeft deze begroting een reëel beeld van het komende jaar en de jaren die hierop volgen. We leven echter in een dynamische tijd waardoor we ons ook genoodzaakt voelen om een winstwaarschuwing af te geven. De wereld kan er over een paar maanden weer heel anders uit zien. Denk aan de plannen van een nieuwe kabinet, maar ook aan stijgende tarieven van zorg of verbonden partijen. Dit kan om substantiële bedragen gaan. We blijven de ontwikkelingen nauwlettend volgen om de financiële stabiliteit te waarborgen, terwijl we tegelijkertijd voorbereid zijn op onvoorziene uitdagingen. Via de reguliere planning en controlcyclus houden we u op de hoogte.

Ratio weerstandsvermogen

In ons collegeprogramma hebben we opgenomen dat ons beschikbare weerstandsvermogen minimaal twee keer zo groot moet zijn dan de benodigde weerstandscapaciteit. Dat is een ratio weerstandsvermogen van 2,0. Op dit moment voldoen wij niet aan deze norm. Onze risico's zijn met name bij de projecten toegenomen. Daardoor stijgt de benodigde weerstandscapaciteit. Daarnaast is het vrij aanwendbare deel van de reserve (de algemene reserve) in het afgelopen jaar gedaald. Daardoor daalt het weerstandsvermogen. Dit leidt tot een ratio weerstandsvermogen van 0,97. Wij willen onze norm daarom bijstellen. Wij streven er naar om zo snel mogelijk in ieder geval een ratio weerstandsvermogen van 1,0 te behalen.

Structureel begrotingssaldo 2024-2027

In de begroting moet duidelijk zijn welke lasten en baten structureel zijn en welk incidenteel. Als de structurele lasten gedekt zijn door de structurele baten (de structurele baten zijn groter dan de structurele lasten), dan is er sprake van structureel evenwicht. Als de eerste jaarschijf van de begroting (het jaar 2024) niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren er wel is. Uit de tabel hierna blijkt dat we in 2024 en 2025 voldoen aan het structurele evenwicht. Zoals hiervoor beschreven geldt dit niet voor de jaren 2026 en verder. Met deze begroting (begrotingsjaar 2024) voldoen we aan de eis van onze toezichthouder om in aanmerking te komen voor het repressief toezicht (controle achteraf). Uiteraard past dit ook bij onze eigen wens om te streven naar een financieel gezond perspectief. In de komende periode moet blijken welke acties we in moeten zetten om financieel gezond te blijven.

				x € 1.000
Saldo van de begroting	**Begroot 2024**	**MJB 2025**	**MJB 2026**	**MJB 2027**
Saldo baten en lasten	1.311	2.360	-1.419	-2.333
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	183	211	339	339
Begrotingssaldo na bestemming	**1.494**	**2.571**	**-1.081**	**-1.995**

				x € 1.000
Structureel saldo van de begroting	Begroot 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Begrotingssaldo na bestemming	1.494	2.571	-1.081	-1.995
Waarvan Incidentele baten en lasten	485	142	25	13
Structureel saldo van de begroting	1.979	2.713	-1.056	-1.982

Uitgangspunten bij de begroting 2024-2027

In deze begroting gaan we uit van de onderstaande technische uitgangspunten. Deze hebben betrekking op specifieke onderdelen van de begroting, zoals te hanteren percentages voor rente en loon- en prijsstijging en de berekening van het gemeentefonds. We lichten ze hieronder toe. Daarnaast hebben we in het kader van het financieel toezicht van de provincie twee richtlijnen ontvangen. Deze richtlijnen beschrijven hoe wij om kunnen gaan met de uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energietaken en met de middelen voor de jeugdzorg.

Rente

Bij het bepalen van de rekenrente (renteomslag-percentage) volgen we de notitie rente van de commissie BBV. Voor 2024 hanteren we, zoals bij de kadernota 2024 aangegeven, afgerond 1,5%. We blijven de ontwikkelingen op het gebied van de rente in 2024 volgen en rekenen waar nodig de rente opnieuw door.

Gemeentefonds

Bij de inkomsten uit het gemeentefonds zijn de mutaties op basis van de meicirculaire 2023 meegenomen.

Loonontwikkelingen

Voor de ramingen van de salarissen van het ambtelijk personeel vormen de cao-afspraken het uitgangspunt. De cao gemeenten heeft een looptijd tot 1 januari 2024. Er is nog geen nieuwe cao afgesloten. Om die reden baseren we ons op het indexatiecijfer (cao-loon (b)) uit de raming van het Centraal Economisch Plan door het CPB. De raming uit maart 2023 geeft een verwachte indexatie weer van 5,0%. De pensioenpremie van het ABP is nog niet bekend. De laatste prognose (juli) gaat uit van een lichte daling van de premie. Binnen de OWO-gemeenten is een loonontwikkeling van 5,0% afgestemd.

Prijsstijgingen (inflatie)
We hanteren in principe de nullijn, ook voor prijsgevoelige ramingen. Het uitgangspunt is dat noodzakelijke verhogingen binnen het budget (door bijvoorbeeld efficiëntiemaatregelen) moeten worden opgevangen. Bij uitzondering kan van deze nullijn worden afgeweken als blijkt/vaststaat dat dit uitgangspunt niet is uit te voeren. Dan is er een mogelijkheid tot budgetbijstelling. Dat was zeker het afgelopen jaar het geval. Door de inflatie van de afgelopen jaren, de huidige marktwerking en prijsontwikkelingen is een aantal budgetten bij de voorjaarsnota 2023 verhoogd. Ook is de mogelijkheid tot budgetbijstelling er als we als gemeente op basis van een overeenkomst/contract verplicht zijn subsidie-instellingen te compenseren voor loon/prijsstijgingen.

Ontwikkeling van de lokale heffingen
Uitgangspunt bij de riool- en afvalstoffenheffing is 100% kostendekkendheid. De overige gemeentelijke belastingen worden in 2024 verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,1%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan. Ook worden waar mogelijk de huur- en pachtopbrengsten geïndexeerd met een inflatiecorrectie van 3,1%.

Dekkingsreserves kapitaallasten
Vanwege financieel technische redenen maken we steeds vaker gebruik van een dekkingsreserve kapitaallasten. Deze dekkingsreserves zijn, zoals de naam al zegt, bestemd voor de dekking van de kapitaallasten. Deze reserves zijn niet vrij besteedbaar. De dekkingsreserves kapitaallasten wordt als één bestemmingsreserve weergegeven in het overzicht van reserves en voorzieningen. Dit is het totaal van alle dekkingsreserves kapitaallasten. Administratief is de reserve opgebouwd per investering.

Middelen jeugdzorg
Rijk en VNG werken al enige tijd aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Onderhandelingen hierover zijn afgerond. De provincie, als toezichthouder, heeft een richtlijn uitgebracht over hoe wij in de begroting om mogen gaan met de middelen zoals die zijn afgesproken in de Hervormingsagenda. Concreet betekent dit dat wij in 2025, 2026 en 2027 extra inkomsten mogen ramen zoals in de Hervormingsagenda opgenomen (Algemene uitkering). Daarnaast mogen wij rekening houden met een besparing op de uitgaven in de jeugdzorg (Programma 6, Sociaal Domein). Het Rijk is verantwoordelijk om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Vanwege de onzekerheid die nog steeds in deze ramingen zit, heroverweegt de provincie deze richtlijn als een structurele oplossing in de meicirculaire 2024 uitblijft.
Wij volgen de richtlijn van de provincie en hebben de stelpost gecontinueerd die wij al sinds 2022 hadden opgenomen voor de extra middelen jeugdzorg. We hebben deze stelpost nu geheel volgens de richtlijn in 2025, 2026 en 2027 gesplitst in een deel meer inkomsten en een deel minder uitgaven.

Middelen klimaat en duurzaamheid
Het kabinet heeft voor de jaren 2023 tot en met 2025 geld uitgetrokken om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Met dit geld kunnen gemeenten extra personeel aantrekken, kennis vergroten en externe expertise in huis halen. Om langjarige verplichtingen aan te kunnen gaan, hebben wij ook langjarige zekerheid nodig van deze middelen. Over het vervolg na 2026 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt. Hoe dit echter verder vorm wordt gegeven is op dit moment nog niet duidelijk. De provincie heeft als richtlijn gesteld dat gemeenten het bedrag dat zij in 2023 ontvangen voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid als structurele baat op mogen nemen voor de jaren 2024 tot en met 2027. Daarbij moet een gelijk bedrag aan extra lasten worden opgenomen voor klimaat- en energietaken. Wij volgen deze richtlijn (zie programma7).

Toelichting programmabegroting 2024-2027

Het vertrekpunt van deze programmabegroting is de Kadernota 2024. Voor de volledigheid is het overzicht hierna opgebouwd vanuit de eindstand van de programmabegroting 2023-2027 inclusief de begrotingswijzigingen die de raad nadien heeft vastgesteld. Dat leidt tot de eindstand van de Kadernota 2024. Vervolgens staan de diverse mutaties die verwerkt zijn in deze begroting in het overzicht. Het verwerken van deze mutaties leidt tot het eindsaldo van de programmabegroting 2024-2027. De mutaties lichten we toe na de tabel.

				x € 1.000
Eindstand programmabegroting	**Begroot 2024**	**MJB 2025**	**MJB 2026**	**MJB 2027**
Eindstand programmabegroting 2023-2026	1.451	3.108	1.022	965
1. 1e begrotingswijziging 2023 (collegeprogramma 2022-2026)	1.905	2.005	-495	-495
Mutaties Kadernota 2024-2027	-3.334	-3.718	-2.353	-2.944
Eindstand Kadernota 2024-2027	**22**	**1.395**	**-1.826**	**-2.474**
2. Mutaties gemeentefonds (meicirculaire 2023)	1.174	706	210	210
3. Mutaties op basis van herijking exploitatie	452	669	683	417
4. Tussentijdse ontwikkelingen	-155	-199	-148	-148
Eindstand programmabegroting 2024-2027	**1.494**	**2.571**	**-1.081**	**-1.995**

1. Mutaties 1e begrotingswijziging en Kadernota 2024-2027

Nadat de raad de begroting 2023-2026 heeft vastgesteld, werd direct een 1e begrotingswijziging behandeld. Dat betrof de begrotingswijziging naar aanleiding van het collegeprogramma. Deze wijziging had invloed op het begrotingssaldo. De overige begrotingswijzigingen die de raad heeft vastgesteld, hadden geen invloed op het begrotingssaldo van 2024 en verder. Deze wijzigingen betroffen met name reservemutaties.
Vervolgens heeft de raad op 3 juli 2023 de Voorjaarsnota 2023 en Kadernota 2024-2027 behandeld. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota 2023 en Kadernota 2024-2027 zijn verwerkt in de begroting. Voor een toelichting op deze mutaties verwijzen wij naar de Voorjaarsnota 2023 en Kadernota 2024-2027.

2. Mutaties gemeentefonds

In juli 2023 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire van het gemeentefonds. De uitkomsten zijn conform de memo aan de raad verwerkt in de begroting 2024. Voor een uitgebreidere toelichting op de mutaties verwijzen wij u naar de raadsmemo en het hoofdstuk Algemene Dekkingsmiddelen in deze begroting.

3. Mutatie op basis van de herijking exploitatie

Bij de herijking van de exploitatie berekenen we jaarlijks de terugkerende posten volgens de uitgangspunten van de begroting. Dit zijn technische aanpassingen. Zo is onder ander de cao-verhoging toegepast op personeelslasten en de kapitaallasten zijn geactualiseerd, inclusief nieuwe investeringen. Daarnaast hebben we de doorbelasting van de directe loonkosten en de overhead opnieuw uitgerekend.

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft in de programma's van de begroting een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden. Ook de overhead is opnieuw berekend. Deze herijking van de doorbelasting en de overhead hebben geen effect op ons begrotingssaldo, maar zorgen wel voor verschuiving tussen de programma's.

Een andere technische aanpassing is het aanpassen van de te verwachten baten en lasten met betrekking tot de reisdocumenten en rijbewijzen. Door de geldigheid van 10 jaar van deze documenten ontstaat er een golfbeweging in de baten en lasten. Hier is de begroting en meerjarenraming op aangepast.

Tot slot is het budget 'buurtsportcoaches' geactualiseerd. Dit budget is namelijk onderdeel geworden van de SPUK Brede regeling Gezonde generatie. Deze SPUK hebben we opgenomen in de kadernota 2024. Toen was echter nog niet duidelijk of onze eigen budgetten daardoor konden vrijvallen. In deze begroting valt nu (een deel) van ons eigen budget voor de buurtsportcoaches vrij.

4. Tussentijdse ontwikkelingen

Tussen het moment van de behandeling van de kadernota en het opstellen van deze begroting hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die een financieel effect hebben. Deze mutaties zijn opgenomen in deze begroting. Deze ontwikkelingen betreffen:

- Een begrotingswijziging van de FUMO, zie voor een toelichting programma 7.
- Uitbreiding St. Franciscusschool, de investering is opgenomen in de najaarsnota 2023. Vanaf 2025 staan de kapitaallasten in de meerjarenbegroting.
- Het opstellen van een urgentieverordening, zie voor een toelichting programma 8.
- Huisvestingsprogramma in het kader van de 'Wet versterking regie op de Huisvesting', zie voor een toelichting programma 8.
- Regionale woon(zorg)visie, zie voor een toelichting programma 8.

Woonlasten

De gemiddelde woonlast - bestaande uit de OZB voor woningen, de riool- en afvalstoffenheffing - bedroeg in 2023 € 807. Voor het komende begrotingsjaar is het voorstel om een inflatiecorrectie van 3,1% toe te passen op de OZB. De tarieven voor de afvalstoffenheffing nemen toe en de tarieven van de rioolheffing kunnen gelijk blijven.

OZB

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2024 is gebaseerd op (nog door de raad vast te stellen) tarieven voor 2024 en de waardepeildatum per 1 januari 2023. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven vindt in de raad van december plaats. De totale opbrengst voor 2024 is ten opzichte van 2023 gecorrigeerd met het inflatiepercentage.

Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing neemt het tarief met 3,3% toe. Het uitgangspunt is een 100% kostendekking. Het tarief 2024 is zodanig verhoogd, dat de opbrengst uit de afvalstoffenheffing de te maken kosten 100% dekken.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De tarieven kunnen voor 2024 gelijk blijven aan die van 2023, mede door de aangepaste investeringsplanning die bij de Voorjaarsnota 2023 is vastgesteld. Evenals bij de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt een 100% kostendekking. De kostendekkendheid op dit taakveld is in 2024 100%.

Overkoepelende thema's

Financieel perspectief en problematiek niet-taakgebonden kortingen Rijk

Het Rijk en de VNG zijn in overleg over fundamentele keuzes met betrekking tot het gemeentefonds. Tot nu toe heeft dat nog niet tot structurele oplossingen geleid. Dat maakt dat we in een bijzondere situatie zitten en vervolgens ook een bijzondere begroting hebben opgesteld. We krijgen namelijk, net als de meeste Nederlandse gemeenten, de twee laatste jaren van deze begroting niet sluitend. Dit heeft alles te maken met de terugval van inkomsten uit het gemeentefonds.
Toch maken we de keuze om te blijven investeren. Dit betekent ook dat wij er op dit moment niet voor kiezen om taken niet meer uit te voeren, te bezuinigen of inkomsten te verhogen (buiten de reguliere indexaties). Dat doen we omdat de onzekerheid met name het gemeentefonds betreft en we er op vertrouwen dat het Rijk gemeenten op enig moment financieel compenseert of een andere keuze maakt. Deze andere keuze kan bijvoorbeeld het uitbreiden van het lokale belastinggebied zijn, maar ook het verminderen van de taken die bij de gemeente liggen.

Hoewel het uitzonderlijk is om een begroting met een tekort te presenteren, zijn we er van overtuigd dat deze begroting een reëel beeld geeft. We houden uiteraard de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Al maakt de val van het kabinet de situatie moeilijker. We verwachten dan ook op zijn vroegst in de loop van 2024 te horen wat de uitkomsten zijn van de overleggen tussen VNG en het Rijk. In de tussentijd denken wij na over wat voor ons een plan B zou kunnen zijn, als het ravijn niet of niet tijdig wordt gedicht. Ook blijven wij de lobby ondersteunen die vanuit de VFG en VGG wordt uitgevoerd richting het Rijk.

Prioritering

In 2022 hebben we een ambitieus collegeprogramma opgesteld. Daar wordt op dit moment volop uitvoering aan gegeven en u ziet de vertaling daarvan ook in deze programmabegroting terug. We hebben ook te maken met veel brede maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen. Daarnaast worden meer en meer taken en verantwoordelijkheden naar gemeentelijk niveau overgedragen. Tegelijkertijd weten we dat we in de huidige arbeidsmarkt veel moeite moeten doen om voldoende kwalitatieve medewerkers te vinden en te houden. Bij de behandeling van de Kadernota is dit door uw raad uitgebreid aan de orde gesteld.
De onzekerheden die wij ervaren bij de bezetting van onze beleidsvelden hebben direct invloed op de realisatie van de ambities. Toch kiezen wij er voor om onze ambities in deze begroting op te nemen. Met de lange termijn agenda (LTA) informeren wij u, op basis van de actuele stand van de vacatures op dat moment, over realiteit van de planning en de uitvoering. Een actuele LTA ontvangt u zo spoedig mogelijk, maar in elk geval voor de behandeling van deze begroting in uw raad.

Toename specifieke uitkeringen

Het grootste deel van onze inkomsten krijgen wij van het Rijk. Het Rijk verstrekt deze middelen op drie manieren: de algemene uitkering, decentralisatie uitkering of specifieke uitkeringen. Bij de algemene uitkering en decentralisatie uitkering zijn de middelen vrij besteedbaar. Dat wil zeggen dat gemeenten zelf mogen bepalen waaraan zij de middelen uitgeven. Specifieke uitkeringen daarentegen worden verstrekt met een bepaald doel en mogen alleen voor dat doel worden uitgegeven, met daarbij vaak extra voorwaarden. We zien de afgelopen jaren een enorme toename in het aantal specifieke uitkeringen. Dat betekent in de praktijk dat een steeds groter deel van onze inkomsten niet meer vrij besteedbaar is. Dit beperkt ons in de flexibiliteit voor het inzetten van middelen. Daarnaast staat hierdoor het integraal werken onder druk. Er worden immers voorwaarden gesteld aan de activiteiten, de manier waarop we de activiteiten doen, wanneer we de activiteiten uitvoeren en de middelen die daar tegen over staan.

Projecten

In het collegeprogramma 2022-2026 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf' zijn veel plannen en projecten opgenomen. In deze begroting komen veel van deze plannen en projecten terug. Ook heeft de gemeenteraad in 2023 ingestemd met de omvangrijke projecten van Centrum Wolvega. In aansluiting op datgene wat hiervoor al is genoemd, vragen al deze projecten een scherpe blik van ons. Het effectief en efficiënt voorbereiden, uitvoeren en monitoren van de projecten is van belang voor een succesvolle realisatie. Ook kijken we proactief naar eventuele risico's die zich voor kunnen doen. Hiervoor verwijzen wij u ook naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing', waarin de projecten ook worden meegenomen.

Taakstelling statushouders en opvang vluchtelingen

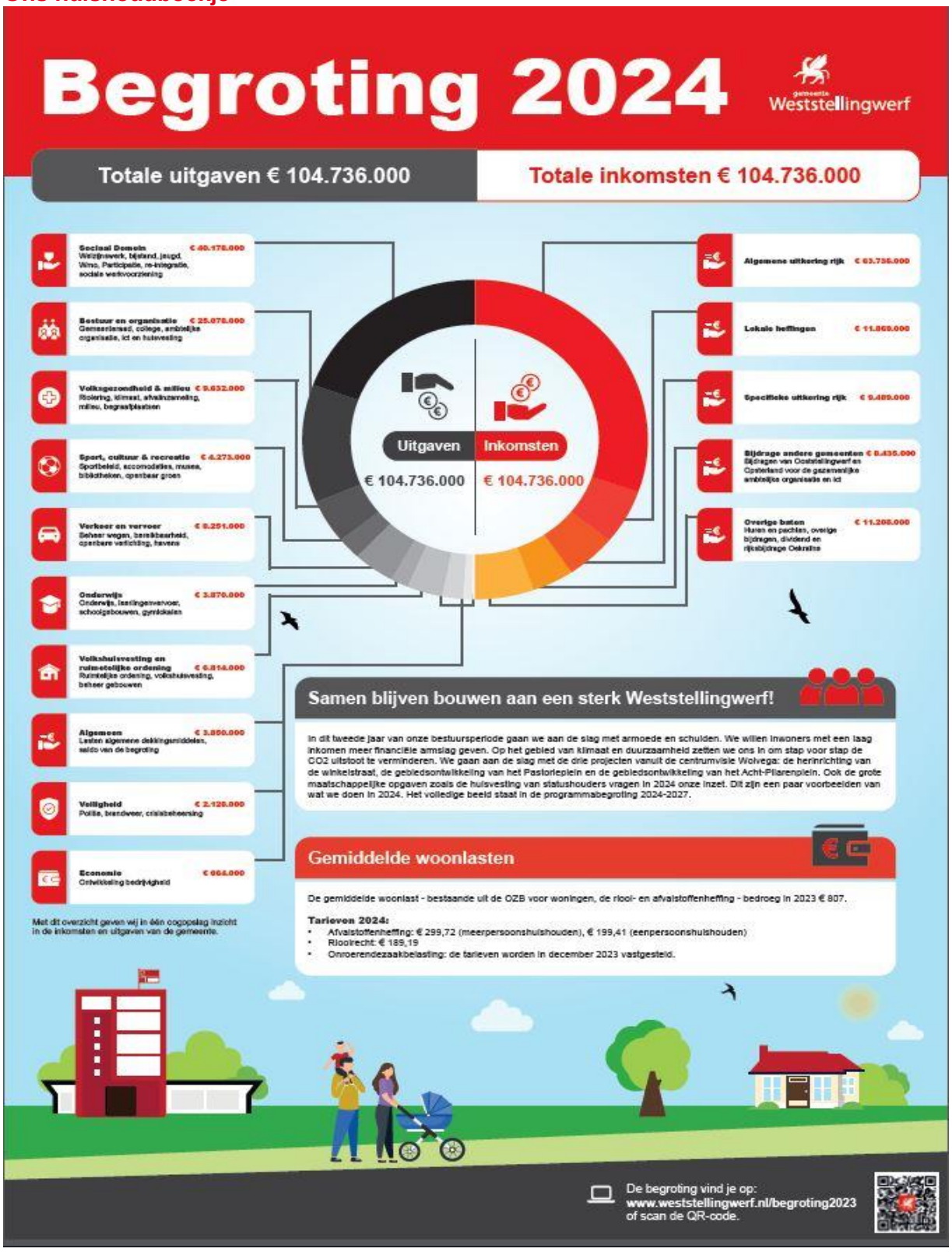
Wij staan net als de andere gemeenten voor een complexe uitdaging als het gaat om de problematiek en taakstelling met betrekking tot huisvesting statushouders en de opvang van vluchtelingen. Deze twee groepen vergen specifieke aandacht en inspanningen van lokale overheden. Allereerst moeten we zorgen voor de huisvesting van statushouders, wat vaak een grote logistieke puzzel is gezien de beperkte beschikbaarheid van sociale woningen. Daarnaast moeten we ons richten op de integratie van statushouders in de samenleving, waarbij onder andere taalonderwijs en arbeidsmarkttoegang van belang zijn. Tegelijkertijd moeten we een flexibel en effectief opvangsysteem voor vluchtelingen hebben, waarbij we in kunnen spelen op onverwachte situaties en grote aantallen mensen die hun toevlucht zoeken. Deze taken vereisen niet alleen financiële middelen, maar ook een sterke coördinatie tussen de verschillende overheden (lokaal, regionaal en nationaal), maar ook samenwerking met maatschappelijke organisaties en vrijwilligers. Het is een uitdaging die vraagt om empathie, flexibiliteit en een duurzame aanpak om statushouders en vluchtelingen te helpen bij het opbouwen van een nieuw leven in Nederland.

Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging

De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. De nieuwe wet zorgt voor minder en overzichtelijkere regels, een samenhangende benadering van de leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en betere en snellere besluitvorming. De Omgevingswet bundelt wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Daarmee vormt de wet de basis voor de samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet treedt vanaf 2024 in werking.
Bewoners en gebruikers willen kwalitatief goede gebouwen. Bijvoorbeeld met een goede brandveiligheid en een laag energieverbruik. De overheid wil meer toezicht en controle in de bouw, zodat bouwers zich aan de geldende kwaliteitseisen houden. De wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) gaat hiervoor zorgen. Ook deze wet treedt vanaf 2024 (waarschijnlijk in twee delen) in werking.
Bij beide wetten is nog veel onzeker en wat de precieze gevolgen gaan zijn, intern maar ook extern, weten we niet. We proberen ons (waar mogelijk in OWO verband en bijvoorbeeld met de FUMO) zo goed mogelijk voor te bereiden.

Begroting 2024 in één oogopslag

Ons huishoudboekje

Kerngegevens

Kerngegevens

Kerngegevens	Jaarstukken 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Sociale structuur	**31-12-2022**	**1-1-2023**	**1-1-2024**	**1-1-2025**	**1-1-2026**	**1-1-2027**
Inwoners						
van 0-4 jaar	1.254	1.180	1.170	1.180	1.190	1.200
van 5-19 jaar	4.107	4.120	4.106	4.120	4.130	4.140
van 20-64 jaar	14.516	14.490	14.429	14.440	14.450	14.460
vanaf 65 jaar	6.587	6.660	6.802	6.790	6.780	6.770
Totaal inwoners	**26.464**	**26.450**	**26.507**	**26.530**	**26.550**	**26.570**
Uitkeringsgerechtigden	**421**	**430**	**435**	**435**	**435**	**435**
Fysieke structuur						
Oppervlakte gemeente in km²						
binnenwater	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15
land	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30
Totaal oppervlakte	**228,45**	**228,45**	**228,45**	**228,45**	**228,45**	**228,45**
Woonruimten						
Koopwoningen (excl.recreatie)	8.021	8.030	8.074	8.104	8.134	8.154
Huurwoningen	3.330	3.315	3.329	3.329	3.344	3.359
Recreatiewoningen	164	167	186	192	198	204
Totaal woonruimten	**11.515**	**11.512**	**11.589**	**11.625**	**11.676**	**11.717**
Woonwagens	16	16	16	16	16	16
Woonschepen	1	1	1	1	1	1
Lengte van de wegen in meters						
Binnen de bebouwde kom	123.580	122.854	123.995	124.395	124.795	124.795
Buiten de bebouwde kom	284.815	284.740	284.815	284.815	284.815	284.815
Totaal lengte van de wegen	**408.395**	**407.594**	**408.810**	**409.210**	**409.610**	**409.610**
Lengte van de fietspaden in meters	87.419	87.854	87.490	87.490	87.490	87.490
Aantal m2 openbaar groen	1.133.741	1.133.741	1.133.901	1.133.901	1.133.901	1.133.901

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort en Rikkers
Organisatie	Advies & Ondersteuning en Publiek & Communicatie

Taakvelden

- Bestuur
- Burgerzaken

Beleidsnota's

2018 Verordening op de OWO rekenkamer
2019 Notitie OWO-Visie
2022 Visie Dienstverlening Gemeente Weststellingwerf
2023 Subsidieregeling dorpenfonds gemeente Westellingwerf

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

De gemeenteraad

De raad heeft zijn ambities, focus en rolneming besproken en vastgelegd in het document ‘De raad in Stelling '. Het vormt de bestuursafspraak van de raad voor de gehele raadsperiode.

De gemeenteraad van Weststellingwerf werkt ook in de raadsperiode 2022-2026 aan het versterken van de drie rollen die de raad heeft:

1. Het staan voor hun inwoners als volksvertegenwoordigers.
2. Het op hoofdlijnen vaststellen van het beleid en aangeven van de grenzen waarbinnen bestuurlijke bevoegdheden mogen worden uitgevoerd.
3. De kaderstellende en controlerende rol.

De raad werkt zijn ambities verder uit onder begeleiding van de griffie. De werkgroep Bestuurlijke vernieuwing biedt ondersteuning bij het verbeteren van het contact met de samenleving en hiermee de relatie tussen overheid en inwoner.

Dienstverlening

Reisdocumentenpiek

Van 2024 tot 2029 wordt er landelijk een piek verwacht in de aanvragen van reisdocumenten, paspoorten en identiteitskaarten. Waarbij het aantal aanvragen voor reisdocumenten verdubbelt ten opzichte van voorgaande jaren. Deze piek is ontstaan in 2014. Toen werd de geldigheid van reisdocumenten gewijzigd van 5 naar 10 jaar. Dit is een golfbeweging die elke 10 jaar terugkomt, daar passen we in deze begroting de meerjarenraming op aan.

Verkiezingen

Het organiseren van verkiezingen en het vaststellen van de uitslag is complexer geworden. Dit komt onder andere door de invoering van de wet "Nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen" in 2023. Ook passen we een andere telmethode toe voor hogere betrouwbaarheid en verbeteren we onze toegankelijkheid. Deze ontwikkelingen brengen de komende jaren structurele lasten met zich mee. Inmiddels is er ook het wetsvoorstel "Wet vervroegd stemmen in het stemlokaal", waarmee vervroegd stemmen mogelijk wordt gemaakt. Als dit wetvoorstel definitief wordt, biedt dit stemgerechtigden meer ruimte voor het uitbrengen van een stem. Het zorgt wel voor een grotere impact op medewerkers van de gemeente en haar vrijwilligers bij het organiseren van de verkiezingen.

Doelstellingen

De bevordering van de participatie van burgers binnen de besluitvorming van de gemeenteraad

Wat willen we bereiken?

- Het verkleinen van de afstand tussen gemeenteraad, bestuurders en inwoners.
- Inspraakmogelijkheden zichtbaar maken voor inwoners.
- Inwoners actief mee laten denken met de gemeentelijke politiek.
- Betrokkenheid van de raad(sleden) bij initiatieven van inwoners.
- Een gemeenteraad die tussen de bevolking staat en actief in de omgeving aanwezig is.

Wat doen wij ervoor

Actief promoten van inspraakmogelijkheden

Het is belangrijk dat inwoners de raad en de raadsleden weten te vinden, zodat de raadsleden goede invulling kunnen geven aan hun vertegenwoordigende rol. De inspraakmogelijkheden, waaronder het inloopspreekuur en de inspreekmogelijkheden in de algemene commissie en de Raadsvergadering, worden actief gepromoot.

Contacten met scholen

Basisscholen

De werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing nodigt minimaal tweemaal per jaar basisschoolleerlingen (groepen 6, 7 en 8) in het gemeentehuis uit. De bijeenkomsten worden geëvalueerd en (eventueel) bijgesteld. De leerlingen krijgen tijdens deze bijeenkomsten uitleg over de verkiezingen en de werkzaamheden van de gemeenteraad, kunnen aangeven wat ze missen in de gemeente Weststellingwerf en krijgen een rondleiding door een deel van het gemeentehuis. Op basis van het aantal leerlingen wordt een aantal raadsleden gevraagd voor begeleiding van de groepen.

Middelbare scholen

Voor de leerlingen van middelbare scholen zal de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing het Klassenbezoek@Gemeentehuis2 programma van ProDemos organiseren. Tijdens Klassenbezoek@Gemeentehuis2 kruipen leerlingen in de huid van raadsleden en houden een raadsvergadering over een plan. Ze doen kennis op over de rollen van raadsleden, fracties, wethouders en de burgemeester. De leerlingen kunnen vragen stellen aan raadsleden, kwesties aansnijden die in de gemeente spelen en die hen aan het hart gaan.

Gast van de raad

Inwoners worden uitgenodigd om Gast van de raad te zijn. De avond begint met een gezamenlijke maaltijd. De gasten krijgen vervolgens via een Powerpoint-presentatie meer informatie over de gemeenteraad, het college, de verkiezingen en de werkzaamheden. Daarna wonen de gasten (een deel van) de raadsvergadering bij.

Presentatie aan Plaatselijke Belangen

De raadsleden bezoeken de Plaatselijke Belangen/wijkverenigingen en dergelijke om een presentatie te geven over de werkzaamheden van de raad. Ook worden de besturen geïnformeerd over de manieren waarop ze in contact kunnen komen met het college en de gemeenteraad. Niet alleen om zaken bij het college en de gemeenteraad aan te kaarten, maar ook op welke wijze ze invloed kunnen hebben op de besluitvorming.

Gemeenteraad op pad
De werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing benadert (onder andere sport/muziek/theater) verenigingen of zij interesse hebben om meer informatie te krijgen over de werkzaamheden van de gemeenteraad en de wijze waarop zij invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming. Dit initiatief is vergelijkbaar met de presentatie voor de Plaatselijke Belangen. Er wordt gestart met een pilot met drie verenigingen. De bijeenkomsten worden geëvalueerd en eventueel verder ontwikkeld.

Doelstellingen

De verbetering van de kwaliteit van de democratische besluitvorming van de gemeenteraad

Wat willen we bereiken?

Digitale toegankelijkheid van de gemeenteraadswebsite verbeteren
De gemeenteraad wil toegankelijk en benaderbaar zijn. De website van de gemeenteraad van Weststellingwerf heeft daarin een belangrijke functie. Hierin vinden inwoners contactgegevens van raads- en commissieleden, vergaderstukken en andere (raads)informatie. Deze website geeft inwoners toegang tot het digitaal bijwonen van vergaderingen van de algemene commissie en de raad. Het komende jaar willen we de raadswebsite verder ontwikkelen.

Implementeren en tot uitvoering brengen van regels die voortvloeien uit de Woo (Wet Open Overheid)
De Woo omvat onder andere regels die betrekking hebben op het publiceren van ‘raadsstukken’. Onder deze raadstukken vallen alle ingebrachte stukken die aan de raad ter behandeling worden gestuurd en alle besluiten van de raad. De raad werkt voorafgaand aan de implementatiedeadline conform de Woo.

Opleidingsmogelijkheden voor raadsleden en duo-commissieleden
De kwaliteit van de lokale democratie en het lokaal bestuur wordt voor een belangrijk deel bepaald door de kwaliteit van individuele volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren. Daarom is het belangrijk dat raadsleden en duo-commissieleden beschikken over voldoende ondersteuning en opleidingsmogelijkheden.

Wat doen wij ervoor

Registreren en actualiseren
De registratie van de vergaderingen van de raad en de algemene commissie moeten kwalitatief goed ondertiteld worden zodat ook doven en slechthorenden deze kunnen bekijken. Het onderdeel ‘Vraagbaak’ wordt verder ontwikkeld en aangevuld met actuele informatie. Het onderdeel ‘overzichten’ wordt structureel geactualiseerd door de griffie.

Publiceren via website
De website van de gemeenteraad wordt ingezet om alle ‘raadstukken’ tijdig, compleet en transparant te publiceren voor onze inwoners.

Opleidingen en thema-avonden
Iedere fractie ontvangt fractievergoeding welke onder andere ingezet kan worden voor het opleiden en bijscholen van fractieleden. De griffie organiseert komend jaar ook enkele ‘thema-avonden’ voor raadsleden en duo-commissieleden. Actuele thema’s staan centraal en er is ruimte voor verdieping.

Doelstellingen

Professionalisering communicatie

Wat willen we bereiken?

In 2024 gaan we aan de slag met de verdere professionalisering van de communicatie. Hiervoor zetten we in op de ontwikkeling van het team communicatie en vernieuwen we de communicatievisie.

We kijken hierbij naar:
- trends en ontwikkelingen in de maatschappij;
- hoe we met communicatie kunnen bijdragen aan de organisatiedoelen;
- hoe we met de omgeving (willen) communiceren;
- hoe we de organisatie en omgeving met elkaar kunnen verbinden;
- wat de rol is en de kernactiviteiten zijn van de communicatiefuncties.

Hierbij is het collegeprogramma 2022-2026 richtinggevend.
De nieuwe communicatievisie leggen we, zoals opgenomen in de lange termijn agenda, in 2024 ter instemming voor aan de raad.

Wat doen wij ervoor

Begrijpelijke en toegankelijke communicatie
We schrijven onze teksten in heldere taal. Want teksten op taalniveau B1 begrijpt bijna iedereen. Daarom brengen we B1 op verschillende manieren in de organisatie onder de aandacht. We trainen de medewerkers om B1 te schrijven en bieden hiervoor diverse hulpmiddelen aan.
Daarnaast zorgen we ervoor dat onze communicatiemiddelen, zoals de website, toegankelijk zijn. We zorgen ervoor dat bezoekers snel kunnen vinden wat ze zoeken, producten digitaal kunnen afnemen en we voldoen aan de wet digitale toegankelijkheid.

Crossmediale communicatie
Voor een goed bereik zetten we meerdere middelen in om een doel te bereiken. We combineren online en offline communicatiemiddelen. In een digitale samenleving willen we ook de minder digitale inwoners goed blijven bereiken.

Inzet van participatie
We zorgen er niet alleen voor dat de informatievoorziening duidelijk en toegankelijk is. We willen ook graag dat inwoners kunnen meedenken, meepraten en meedoen. We adviseren de organisatie over de inzet van participatie en zetten (online) tools in om met (meer) inwoners in gesprek te komen.

Doelstellingen

Het faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving (wijken en kernen)

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners vinden een goede, gezonde, veilige en uitdagende leefomgeving belangrijk, voelen zich betrokken en hebben daar ideeën over. Verenigingen op het gebied van sport, natuur en cultuur, diverse werkgroepen, commissies werken op hun eigen manier aan de leefbaarheid in eigen dorp en wijk. In het bijzonder zijn de dorps-, wijk- en buurtverenigingen (de PB) belangrijke aanjagers van die goede ideeën en zij vormen de voelsprieten voor de gemeente. Daarnaast zijn zij een waardevol aanspreekpunt voor onze organisatie. Om hun werk te ondersteunen en eventuele financiële drempels weg te halen, stellen wij jaarlijks het werkbudget beschikbaar en hebben wij met de dorpencoördinator een laagdrempelig aanspreekpunt.

De manier waarop we samenwerken is vaak maatwerk. We stimuleren het eigen initiatief en de daarbij horende eigen verantwoordelijkheid en ondersteunen als dat nodig is. Maar, onze bewoners hebben het druk: er wordt op diverse manieren getrokken aan de pioniers, trekkers, denkers en doeners die zo belangrijk zijn voor zowel dorp als gemeente om goede ideeën verder te brengen. Bijzondere ontwikkelingen in de samenleving, privébeslommeringen, andere prioriteiten en daardoor beschikbare tijd zijn bepalend voor de beschikbaarheid van vrijwilligers en de slagkracht van de besturen. Daarnaast zorgt de complexiteit van onderwerpen soms voor terughoudendheid om hiermee aan de slag te gaan.
Hierin voorzien wij door het beschikbaar stellen van procesgeld die het mogelijk maakt om professionele ondersteuning in te huren voor de uitwerking van goede, haalbare plannen. De ondersteuning van woningbouwinitiatieven is daar een mooi voorbeeld van. Door goede afstemming in een vroeg stadium kunnen we met het dorpenfonds en andere subsidies snel goed ideeën belonen.

De aandacht voor knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid, duurzaamheid en woningbouw vraagt een specifiek aanpak maar doet ook een extra beroep op onze actieve bewoners. De aandacht die dat vraagt, betekent ook dat op een andere terrein minder initiatief wordt genomen, wat wij weer terugzien in de pieken en dalen in het aantal aanvragen voor het dorpenfonds.

De beschikbaarheid van menskracht is ook een bepalende en soms beperkende factor voor inzet van de gemeentelijke organisatie bij de uitvoering van een dorpsplan. De opgestelde dorpennotitie geeft richting aan die samenwerking, de rol van gemeente en dorp, de precieze inzet van het dorpenfonds en verwachtingen over en weer.

Met de ervaringen van de afgelopen jaren in ons achterhoofd, onverwachte en nieuwe ontwikkelingen in de samenleving en meeliftend op de kansen die zich aandienen, is dit niet een keurslijf, maar een kapstok waarop we verder borduren.

Wat doen wij ervoor

Dichtbij besturen
Wij bouwen aan het vertrouwen tussen dorpen en gemeente als basis voor succes in de samenwerking met onze "georganiseerde" bewoners. Een zichtbare en benaderbare organisatie vinden wij belangrijk.

- Wij doen dit door te werken met gebiedswethouders en een dorpencoördinator. Zij vormen het eerste aanspreekpunt namens het college en de ambtelijke organisatie. Zij zoeken geregeld onze bewoners op en is er contact met de vertegenwoordigers van de dorpen en wijken. De honderden vragen en ideeën die dit oplevert, vinden hun weg in de organisatie. Ook horen wij wat ze vinden van nieuwe ontwikkelingen, wat hun ervaringen, ideeën en zorgen zijn. Daardoor weten wij nog beter wat er speelt, komen wij tot betere plannen of kunnen wij beter inspelen op lokale initiatieven.
- Onze medewerkers denken graag mee. Toch moeten wij ook prioriteiten stellen om verwachtingen waar te maken . Een realistisch beeld schetsen van de (on)mogelijkheden van de gemeente hoort daar ook bij, waarbij ook een duidelijk “nee” verhelderend kan werken. In de dorpennotitie wordt omschreven hoe wij in dit samenspel goede afspraken kunnen maken.

Netwerk dorps- en wijkorganisaties vormt basis voor beleid
- Weststellingwerf kent een uniek netwerk van plaatselijke belangen en wijkverenigingen. Wij vinden het behoud hiervan belangrijk en zetten ons daar voor in. Zij vormen belangrijke voelsprieten, signaleren nieuwe ontwikkelingen en potentiële knelpunten, geven ons gevraagd en ongevraagd advies en denken mee over het betrekken van bewoners. Wij ondersteunen deze verenigingen met een werkbudget, dat zij naar eigen inzicht kunnen besteden om het eigen bestuur te versterken en kleine initiatieven aan te jagen. Het werkbudget wordt uitgekeerd aan 24 verenigingen.
- Wij hechten waarde aan de inbreng van de Vereniging Kleine Dorpen Weststellingwerf (VKD) en maken gebruik van hun deskundigheid en netwerk, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, duurzaamheid en verkeersveiligheid. De VKD speelt ook een belangrijke rol in het delen van ervaringen tussen de dorpen. Wij onderzoeken of we de projecten die in de diverse dorpen spelen eenvoudig inzichtelijk kunnen maken via onze website.

- Blijvend aandachtspunt is de druk op onze actieve bewoners; onze bewoners willen graag meedenken en zelf de plannen uitvoeren, maar er zijn grenzen aan wat onze bewoners zelf willen en kunnen doen. Dit heeft ook impact op de bezetting van bijvoorbeeld de plaatselijk belang-besturen en werkgroepen. We geven daarom de ruimte voor een creatieve aanpak die past bij de mogelijkheden van een dorp of wijk. Wij draaien actief mee in bijvoorbeeld de dorpsontwikkelingsmaatschappij De Groote Veenpolder, Samen Vooruit, om actief inbreng te hebben, maar ook om van te leren.

Ondersteunen van initiatieven
Veel initiatieven ontstaan "van onder op". Vanuit de grote verscheidenheid aan organisaties en inwoners in onze gemeente bereiken ons regelmatig wensen en ideeën die bijdragen aan een mooier Weststellingwerf. De gemeente vindt eigen initiatief belangrijk en stimuleert dat.

Wij stellen ons netwerk en kennis beschikbaar om initiatieven te ondersteunen. De gemeente neemt een project niet automatisch over, we zien daar een belangrijke verantwoordelijkheid voor de initiatiefnemers, zeker als het gaat om draagvlak voor nieuwe ideeën.

Het dorpenfonds is een voorbeeld van hoe wij snel aan financiële verzoeken tegemoet kunnen komen. De Subsidieregeling Dorpenfonds helpt ons daarbij. De dorpennotitie geeft richting aan de inzet van dit fonds. Duidelijk is dat het werkbudget, procesbudget en projectengeld belangrijk wordt gevonden en we hier op voortborduren.

Doelstellingen

Verbeteren dienstverlening

Wat willen we bereiken?

In de visie op de dienstverlening zijn vijf leidende principes bepaald:

1. Wij zijn er voor iedereen en hebben oog voor de verschillen in wensen en behoeften van onze inwoners, ondernemers en organisaties.
2. Wij zijn een bereikbare gemeente die snel reageert en acteert.
3. Wij zijn een vriendelijke en betrouwbare organisatie die begrijpelijk communiceert.
4. Wij zijn digitaal waar het kan en persoonlijk waar het moet.
5. Wij staan met twee benen in de samenleving.

Vanuit deze visie willen we komen tot een plan met heldere doelen voor de dienstverlening.

Wat doen wij ervoor

Doorontwikkelen beleidsplan dienstverlening
Vanuit de visie is beleidsplan nodig, waarbij de juiste randvoorwaarden vastgesteld worden om de dienstverlening verder te ontwikkelen. Toekomstige ontwikkelingen, zoals de omgevingswet, worden meegenomen in de verdere uitwerking van de dienstverleningsvisie. De planning wordt opgenomen in de lange termijn agenda (LTA). Daarbij blijven wij continu onze dienstverlening verbeteren. Digitalisering speelt hierin een belangrijke rol. Dat maakt processen eenvoudiger of kwalitatief beter. Ondanks het digitaler worden van de dienstverlening blijft het mogelijk dat inwoners langs komen.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren vanuit het rijk	Eenheid	Begroting 2023	Begroting 2024
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	12,17	12,52
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	11,05	11,24
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	889,36	946,04
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	5,00%	20,00%
Overhead	% van totale lasten	11,96%	12,15%

Bron: eigen gegevens

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0-1 Bestuur	**2.385**	**1.904**	**2.059**	**2.059**	**2.059**	**2.046**
0-2 Burgerzaken	**1.083**	**1.054**	**1.839**	**1.783**	**1.872**	**1.942**
Totaal Lasten	**3.469**	**2.958**	**3.897**	**3.841**	**3.931**	**3.988**
Baten						
0-1 Bestuur	**1.538**	**54**	**54**	**54**	**54**	**54**
0-2 Burgerzaken	**325**	**207**	**400**	**412**	**472**	**461**
Totaal Baten	**1.863**	**260**	**454**	**466**	**526**	**515**
Saldo van lasten en baten	**1.606**	**2.698**	**3.444**	**3.375**	**3.405**	**3.473**
Onttrekkingen						
0-10 Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**1.606**	**2.698**	**3.444**	**3.375**	**3.405**	**3.473**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023 en het meerjarensperpectief

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Bestuur

Het verschil komt door de indexatie van de lonen (€ 92.000) en de vierjaarlijkse bijdrage aan het Leader programma. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Burgerzaken

De verwachte lasten reisdocumenten en rijbewijzen is een golfbeweging (door de geldigheid van 10 jaar), daar passen we in deze begroting de meerjarenraming op aan. Daarnaast is het organiseren van verkiezingen en het vaststellen van de uitslag complexer geworden. Ook is de raming aangepast aan de verkiezingskalender. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Baten

Burgerzaken

De verwachte leges reisdocumenten en rijbewijzen is een golfbeweging (door de geldigheid van 10 jaar), daar passen we in deze begroting de meerjarenraming op aan.

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- Crisisbeheersing en brandweer
- Openbare orde en veiligheid

Beleidsnota's

2022 Regionaal risicoprofiel 2022-2025
2023 Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân 2023-2026
2023 Beleidsplan integrale veiligheid 2024-2027 (in ontwikkeling)
2023 Regionaal beleidsplan veiligheid Noord Nederland 2024-2027

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Landelijk is er veel aandacht voor ondermijnende criminaliteit. Het Rijk heeft dit onderwerp geprioriteerd en extra middelen beschikbaar gesteld aan onder ander het Regionale Inlichtingen en Expertise Centra (RIEC) voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Ook politie Zuidoost Fryslân heeft het geprioriteerd en hier capaciteit voor ingericht. In samenwerking met onze ketenpartners werken we onder andere aan het implementeren van het Bibob beleid. Daarnaast zijn ook de aanpak digitale criminaliteit en aanpak van personen met verward gedrag en de ketensamenwerking Zorg en Veiligheid actuele thema's. De gemeentelijke rol in de keten rondom aanpak digitale criminaliteit is in beweging. Bovenstaande vraagt steeds meer van de gemeentelijke organisatie, om die reden is in de kadernota besloten om de capaciteit van openbare orde en veiligheid te versterken.

Het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) is een kaderstelling door de gemeenteraad en wordt door deze raad voor de komende vier jaar vastgesteld. Op korte termijn wordt het geactualiseerde IVB 2024 - 2027 aan u voorgelegd. Speerpunten in het IVB zijn: 1. Aanpak ondermijnende criminaliteit; 2. Aanpak digitale criminaliteit verbeteren; 3. Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving; 4. Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid.

Het tot stand komen van de speerpunten is gerealiseerd in nauw overleg met diverse interne en externe partijen. Belangrijke partijen zijn in ieder geval de politie, het OM en RIEC. Onder het kopje Doelstelling worden deze speerpunten nader omschreven. In het genoemde IVB concretiseren wij deze speerpunten. In 2024 gaan we het gebruik smart solutions verder ontwikkelen ten behoeve van de speerpunten uit het IVB.

De politie heeft aangekondigd het politiebureau in Wolvega eind 2024 te gaan sluiten. De gemeenteraad heeft, middels de motie Politiebureau Wolvega tijdens de raadsvergadering van 3 juli 2023, het college verzocht om het politiebureau in Wolvega te behouden of een alternatieve oplossing te zoeken. In 2024 wordt dit onderzoek afgerond. Het onderzoek en een dergelijke oplossing kan financiële consequenties hebben.

Doelstellingen

Uitvoeren van beleidsplan integrale veiligheid

Wat willen we bereiken?

Het doel van het Integraal Veiligheidsbeleid is om het welzijn van de inwoners van de gemeente te vergroten door te werken aan veiligheid. Om het welzijn te vergroten wordt ingezet op bewustwording, preventie en het bieden van een handelingsperspectief op de door de gemeenteraad bepaalde speerpunten. Via deze strategie verwachten we de weerbaarheid te vergroten en het aantal slachtoffers van onder andere criminaliteit te verminderen.

Communicatie en participatie
Afhankelijk van de prioriteit wordt een passende vorm gekozen om te communiceren. Bij alle prioriteiten uit het beleidsplan Integrale Veiligheid wordt nadrukkelijk ingezet op contact met de inwoners. Bijvoorbeeld door voorlichting te geven aan ondernemers in het buitengebied over de gevaren van deelnemen in hennepteelt.

Wat doen wij ervoor

De aanpak van ondermijnende criminaliteit
De gemeente Weststellingwerf weerbaarder maken door misbruik van de gemeentelijke faciliteiten en regelgeving te minimaliseren. De gemeente heeft een herkenbare rol als regiehouder en is ingericht als centraal punt voor informatie voor zowel in- als externe partners. Er is een aanpak op risicobranches, drugs, witwassen en ongebruikelijk bezit. Inwoners en bedrijven zijn bewust van de risico's van ondermijning. Voor inwoners is zichtbaar dat er opgetreden wordt tegen ondermijnende criminaliteit. Het uitvoeringsplan Ondermijning is opgesteld met daarin aandacht voor het voeren van een robuust Bibob-beleid voor de kwetsbare sectoren in de gemeente en integrale controles door politie en vergunningen, toezicht en handhaving (VTH).

De aanpak van digitale criminaliteit verbeteren
De geregistreerde en traditionele criminaliteit in Nederland neemt af, terwijl andere (minder zichtbare) vormen toenemen. Digitale criminaliteit is hier een voorbeeld van. Dat kan gaan over zaken als je privacy maar ook om bijvoorbeeld Identiteitsfraude en Marktplaatsfraude. In samenwerking met belangrijke partners zoals politie en experts, gaan we de inwoners en ondernemers bewust en weerbaar maken tegen gedigitaliseerde criminaliteit.

Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving.
De balans vinden in het tegengaan van overlast en onveiligheid en het bieden van tijdige en goede zorg. De geïmplementeerde persoonsgerichte aanpak zorgt ervoor dat we ernstige overlast door personen in de woonomgeving bij huiselijk geweld, zorgmijders, als ook (jeugd)criminaliteit tegengaan. Verstevigen van de samenwerking op zorg en veiligheid, zowel intern als extern op uitvoerend en bestuurlijk niveau. Enkele voorbeelden hiervan zijn het verder uitdragen en borgen van de Aanpak voorkomen escalatie (AVE).

In tegenstelling tot het voorgaande IVB is het Verkeersveiligheidsbeleid onder gebracht in het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP), zie Programma 2 'Verkeer, Vervoer en Waterstaat'. Verkeersveiligheidsbeleid is echter dusdanig complex dat deze, bijvoorbeeld bij bewustwording en beïnvloeding van verkeersgedrag, ook raakvlakken heeft met de veilige woon- en leefomgeving.

Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid.
De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de brandveiligheid. Volgens de Wet op de veiligheidsregio's voert Veiligheidsregio Fryslân de brandweertaken uit. Wij zijn een verbindende rol tussen het regionale beleid en de lokale uitvoering. De gemeentelijke inzet richt zich op het vergroten van de bewustwording van risico's op brand en op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor brandpreventie.

Beleidsindicatoren

De gemeenteraad krijgt jaarlijks via de begrotingscyclus inzicht in de activiteiten die worden gepland en uitgevoerd. De verantwoording over de uitvoering van de prioriteiten is kwantitatief van aard, namelijk welke acties zijn uitgevoerd, welke doelgroep is bereikt en wat het bereik is geweest. Criminaliteitscijfers worden waar mogelijk ondersteunend gebruikt.

De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de sociale kwaliteit woon- en leefomgeving

aantal x1

Lokale beleidsindicator	2019	2020	2021	2022
Doorverwezen buurtbemiddelingen*	-	18	16	17
Geregistreerde meldingen over burengerucht**	96	129	103	98
Meldingen van overspannen/gestoorde personen**	113	89	144	110
Nazorg ex-gedetineerden trajecten***	19	3	4	3
Waarvan begeleiding vanuit zorg mbt ex- gedetineerden****	9	1	3	0
Incidenten vernieling en zaakbeschadiging**	155	96	77	95
Incidenten overlast**	397	475	522	332

*Bron: Interne registratie veiligheid

**Bron: 12 maand rapportage politie

***Bron: Justid

****Bron: Interne registratie procesregisseur Sociaal domein

Verklaring stijgingen en daling:

Overlast: De meeste overlastmeldingen gaan over pleinen en parkeerterreinen waar jongeren voor overlast zorgen. Het aantal overlastmeldingen zijn significant gedaald. Doordat gemeente en politie in gesprek zijn met deze jongeren en melders lijkt dit de reden te zijn van de daling.

Verwarde personen: Ondanks dat het landelijk beeld een stijging van meldingen verwarde personen laat zien, constateren wij een daling in meldingen. De meldingen in onze gemeente zijn te herleiden naar enkele personen, die meerdere malen voor overlast zorgen.

Vernieling: Hier is een lichte stijging te zien ten opzichte van vorig jaar, maar gelijk gebleven aan het coronajaar 2020.

De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de objectieve veiligheid en de criminaliteit

aantal x1

Lokale beleidsindicator	2019	2020	2021	2022
Aangiftes woninginbraken*	68	14	12	20
Aangiftes inbraken in schuren/bijgebouwen*	10	7	10	6
Aangiftes mishandelingen*	45	43	38	28
Aangiftes bedreigingen*	32	45	26	29
Opgelegde huisverboden**	3	5	5	7
Registraties huiselijk geweld*	100	91	59	62

:*Bron: 12 maand rapportage politie

**Bron: Online registratie huisverboden Khonraad

Verklaring stijging en daling:

Bedreigingen: Het aantal bedreigingen in 2022 is gedaald naar het niveau van voorgaande jaren.

Woninginbraken: Het aantal woninginbraken in 2022 laat in dit jaar een stijging zien. Waarschijnlijk zijn het afschaffen van de coronamaatregelen, bijvoorbeeld het thuiswerken, hiervoor verantwoordelijk.

Mishandelingen: Het aantal mishandelingen in 2022 laat een dalende trend zien. De reden hiervan is onbekend.

De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de brandveiligheid

aantal x1

Lokale beleidsindicator	2019	2020	2021	2022
Controles op brandveiligheid bedrijven*	59	37	38	55
Voorlichtingen op scholen**	8	3	1	14
Oefeningen in de wijk**	2	0	0	0
Voorlichtingen na brand**	5	0	0	1

*Bron: Jaarrapportage VTH

**Bron: Jaarrapportage brandweer

Verklaring stijging

Voor de stijging bij alle vier beleidsindicatoren geldt dat na het beëindigen van de coronamaatregelen de werkzaamheden weer zo goed als zijn opgepakt en uitgevoerd.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	**1.586**	**1.667**	**1.826**	**1.845**	**1.844**	**1.844**
1-2 Openbare orde en veiligheid	**232**	**303**	**299**	**299**	**299**	**299**
Totaal Lasten	**1.818**	**1.970**	**2.126**	**2.144**	**2.143**	**2.143**
Baten						
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1-2 Openbare orde en veiligheid	**28**	**51**	**51**	**51**	**51**	**51**
Totaal Baten	**30**	**51**	**51**	**51**	**51**	**51**
Saldo van lasten en baten	**1.788**	**1.919**	**2.074**	**2.093**	**2.092**	**2.092**
Resultaat	**1.788**	**1.919**	**2.074**	**2.093**	**2.092**	**2.092**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Crisisbeheersing en brandweer

Het verschil komt door een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân (€ 102.000). De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief

Lasten

Crisisbeheersing en brandweer

We baseren de geraamde bijdrage aan Veiligheidsregio Fryslân op de meerjarenbegroting van de veiligheidsregio.

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Portefeuillehouder(s)	Rikkers, Hoen en Zonderland
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Openbaar vervoer
- Economische havens en waterwegen
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie (in de openbare ruimte)
- Verkeer en vervoer
- Recreatieve havens
- Parkeren (geen lasten en baten)

Beleidsnota's

2000 Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP 2000) inclusief de uitgevoerde evaluatie (2007)
2010 Nota Openbare verlichting
2012 Beleidsplan Kwaliteitsambitie openbare ruimte 2012-2016
2017 Bomenbeleidsplan 2017-2027
2018 Landschapsbeleidsvisie Zuidoost Friesland 2018- 2028
2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf
2021 Centrumvisie Wolvega 2021

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Centrum Wolvega
In 2024 gaan wij vanuit de centrumvisie Wolvega aan de slag met 3 projecten. Deze projecten hebben één gemene deler namelijk een hoog ambitieniveau.
De projecten dragen bij aan een vitaal, toekomstig bestendig en onderscheidend centrum met een aantrekkelijk verblijfsklimaat, een goede bereikbaarheid en duidelijke routing.

1. *Herinrichting winkelstraat*
   Het herinrichtingsplan is een kwalitatief hoogwaardig plan waarin de identiteit van Wolvega zichtbaar wordt. Zo worden er hoefijzers en sporen van een sulky (tweewielige kar achter paarden) in de bestrating verwerkt die verwijzen naar de paardensport waar Wolvega om bekend staat.
2. *Gebiedsontwikkeling Pastorieplein: het groene hart van Wolvega*
   In het gebied tussen Huize Lindenoord en de Kerk op de Hoogte, inclusief het Pastorieplein, wordt het groene hart van Wolvega gerealiseerd. Dit gebied wordt ingericht als een park. Ook wordt er rekening gehouden met de toekomstige parkeerbehoefte. Hierbij werkt de gemeente samen met lokale ondernemers aan deze gebiedsontwikkeling.
3. *Gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein*
   Wij gaan samen met de lokale ondernemers de mogelijkheden onderzoeken en uitwerken hoe het Acht-Pilarenplein verder te ontwikkelen.

Oevers
Op 1 januari 2024 verdeelt de provincie Friesland het beheer van de oevers langs de Friese vaarwegen. Het gaat om de oevers langs de vaarwegen die benoemd zijn in het Provinciaal Verkeer en Vervoersplan. In de afgelopen jaren hebben de Friese gemeenten, het Wetterskip en de provincie gewerkt aan de verdeling.

Baggeren vijvers en watergangen binnen de bebouwde kommen
In 2024 wordt het baggerplan geactualiseerd, samen met de kwaliteitsambitie openbare ruimte.

Biodiversiteit
We stellen als doel om de biodiversiteit te behouden en waar mogelijk te versterken. In 2023 zijn we begonnen met bermbeheer naar (80%) ecologisch, in 2024 naar 100%. In 2024 worden ook voor het openbaar groen deel binnen de kommen plannen gemaakt. Deze worden meegenomen in het op te stellen plan kwaliteitsambitie openbare ruimte. Elk jaar gaan we een deel van het groen omvormen van traditioneel naar ecologisch, onder andere van gazon naar bloemrijke weides.

Eikenprocessierups
Wij zijn al jaren bezig om op verschillende manieren de eikenprocessierups te bestrijden. Bijvoorbeeld via natuurlijke bestrijding met aaltjes en het verbeteren van de leefomgeving van de natuurlijke vijanden (zoals vogels, insecten). Met het vergroten van de biodiversiteit in de bermen met meer bloemen, het planten van bloembollen en het plaatsen van nestkasten voor vogels geven wij hier verder invulling aan. De resultaten hiermee zijn positief. Een natuurlijk evenwicht vraagt om een meerjarige aanpak. Wij hebben als boomeigenaar een wettelijke zorgplicht. Om daar aan te voldoen moeten we blijven investeren om te voorkomen dat er overlast ontstaat voor zowel mensen, als huisdieren en vee. We blijven investeren in maatregelen om de overlast te beperken. Binnen de begroting is hiervoor budget beschikbaar. Wij werken met veel partijen en instanties samen aan onderzoeken naar andere wijzen van behandeling van de eikenprocessierups. Wij houden u op de hoogte van deze ontwikkeling.

Veenweideprogramma 2021-2030
Het Rijk heeft in de Startnotitie voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) uitgesproken dat er één beleidsprogramma wordt opgesteld voor de opgaven die er zijn voor de natuur, stikstof, landbouw, water, bodem en klimaat. De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking. Inmiddels heeft de Provincie Fryslân het eigen ontwerp-FPLG opgeleverd. Het Veenweidegebied is hierin opgenomen als deelgebied. Het is waarschijnlijk dat het Veenweideprogramma 2021-2030 hier in ondergebracht wordt. Samen met de andere Veenweidegemeenten voegen wij een medewerker toe aan de programmaorganisatie, om de positie van de gemeenten te borgen. In 2024 zal de Funderingsaanpak uitgewerkt worden.

Doelstellingen

Van beleid naar uitvoering
Het proces om te komen tot een gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan is in november 2022 gestart. Het gaat hierbij om het opstellen van een GVVP dat de volledige breedte van het (beleids-)veld verkeer- en vervoer bestrijkt. In het plan is onder meer gekeken naar de wegenstructuur/wegen-categorisering (functies van de weg). Aan alle wegen binnen de gemeente zal een categorie en functie worden toegekend volgens het landelijke beleid “Duurzaam Veilig”. Een van de uitkomsten van het beleidsproces is dat verkeerskundige knelpunten inzichtelijk worden gemaakt. In het voorjaar 2024 wordt het GVVP ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Wat doen we ervoor

Het opstellen van een Gemeenteljik verkeers- en vervoersplan (GVVP)
In het proces om te komen tot een GVVP worden de volgende stappen doorlopen:
1 Verkenning en inventarisatie
2 Doelen en kaders (opstellen kadernotitie)
3 Uitwerking (opstellen ontwerp GVVP)

4 Inspraakperiode ontwerp GVVP
5 Reacties verwerken (ontwerp GVVP eventueel aanpassen)
6 Eindrapport GVVP

Tijdens de verkenning en inventarisatie (stap 1) in de periode van december tot maart 2023 is informatie verzameld door middel van bureau onderzoek (beleid, trends en ontwikkelingen), een schouw, een enquête onder alle inwoners en relevante belangengroepen (waaronder VVN, de fietsersbond en de plaatselijke belangen). Daarnaast heeft een aantal gemeentelijke werksessies met medewerkers van verschillende teams/vakdisciplines plaatsgevonden.

Op basis van een analyse van de geïnventariseerde gegevens is inzichtelijk gemaakt welke (verkeerskundige) problemen, wensen, opvattingen en thema's er spelen binnen Weststellingwerf.

De resultaten van de eerste twee stappen zijn gerapporteerd in een kadernotitie die op 16 oktober 2023 ter besluitvorming aan de gemeenteraad is voorgelegd. Door het vaststellen van de kadernotitie zijn de eerste twee stappen van het planvoorbereidingsproces gemarkeerd en de doelen, ambities en prioriteiten voor het nader uit te werken beleid vastgelegd. De kadernotitie vormt dan ook de basis voor een goed en gedragen GVVP.

Het eindrapport GVVP wordt in het voorjaar 2024 ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Het oplossen van verkeerskundige knelpunten
In 2023 is gestart met de aanpak van een aantal verkeerskundige knelpunten (bijvoorbeeld het aanleggen van parkeerplaatsen, het plaatsen van verkeersdrempels, verkeersborden, kleinschalige herinrichting, etcetera). Doel hiervan is om de verkeersveiligheid te vergroten en overlast voor inwoners te beperken. Ook in 2024 en verder zullen verkeerskundige maatregelen worden uitgevoerd. Voor een deel volgen deze uit het uitvoeringsprogramma welke na vaststelling van het GVVP (voorjaar 2024) wordt opgesteld.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
2-1 Verkeer en vervoer	**4.653**	**6.733**	**5.856**	**5.866**	**5.865**	**5.827**
2-3 Recreatieve havens	**173**	**109**	**83**	**126**	**132**	**125**
2-4 Economische havens en waterwegen	**3**	**2**	**45**	**45**	**44**	**44**
2-5 Openbaar vervoer	**29**	**27**	**4**	**4**	**4**	**4**
5-7 Prog 2 Openbaar groen (openlucht)recr.	**1.884**	**2.100**	**2.263**	**2.267**	**2.267**	**2.267**
Totaal Lasten	**6.741**	**8.972**	**8.251**	**8.308**	**8.313**	**8.268**
Baten						
2-1 Verkeer en vervoer	**177**	**76**	**46**	**46**	**46**	**46**
2-3 Recreatieve havens	**42**	**31**	**31**	**31**	**31**	**31**
2-5 Openbaar vervoer	**4**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**
5-7 Prog 2 Openbaar groen (openlucht)recr.	**102**	**58**	**58**	**58**	**58**	**58**
Totaal Baten	**325**	**170**	**140**	**140**	**140**	**140**
Saldo van lasten en baten	**6.416**	**8.801**	**8.110**	**8.168**	**8.172**	**8.127**
Onttrekkingen						
0-10A Mutaties reserves	**16**	**1.018**	**193**	**193**	**319**	**319**
Stortingen						
0-10A Mutaties reserves	**400**	**10.290**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**384**	**9.272**	**-193**	**-193**	**-319**	**-319**
Resultaat	**6.800**	**18.073**	**7.918**	**7.975**	**7.853**	**7.808**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Verkeer en vervoer

Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor verkeerskundige knelpunten (€ 500.000), restant budget GVVP (€ 34.000) elementenverharding (€ 70.000), ecologisch bermbeheer (€ 70.000), onderzoekgelden asfaltwegen (€ 25.000) en groot onderhoud van de verkeersbrug Steenwijkerweg (€ 55.000) vallen de lasten in 2023 hoger uit dan in 2024. Ook zijn de geraamde energielasten voor de openbare verlichting in 2023 hoger uit dan in 2024 (€ 100.000).

Economische havens en waterwegen

Vanaf 2024 krijgen we van de provincie de overdracht van de oevers, zoals bij de Kadernota 2024 is aangegeven. Dit geeft een extra structurele last vanaf 2024 (€ 43.000).

Openbaar groen

Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor een extra bijdrage aan uitvoering baggerplan vijvers (€ 75.000), extra budget voor baggerwerkzaamheden (€ 35.000) en digitale kaart flora/fauna (€ 10.000) vallen de lasten in 2023 hoger uit dan in 2024. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Baten

Verkeer en vervoer

Het verschil komt door te ontvangen leges en degeneratie vergoedingen van nutspartijen die binnen de gemeente werkzaamheden aan kabels en leidingen uitvoeren. Deze opbrengsten zijn in 2023 hoger dan in 2024 (€30.000).

Mutatie reserves

In 2023 zijn twee mutaties in de reserves kapitaallasten begroot. Voor dekkingsreserve Centrum Wolvega (€ 4.549.000) en dekkingsreserve Groene Hart Wolvega (€ 5.741.000) is gezamenlijk € 10.290.000 toegevoegd.

Investeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Vervangingsbudget openbare verlichting	89.000			
Totaal bruto investeringsbedrag	**89.000**	**0**	**0**	**0**

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort en Hoen
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Bedrijvenloket en bedrijfsregeling
- Economische ontwikkeling
- Economische promotie
- Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Beleidsnota's

2011 Ontwikkelagenda Versterking economische structuur
2017 Nota Grondbeleid
2019 Afspraken bedrijventerrein regio zuidoost 2019-2026
2020 Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf 2020
2021 Centrumvisie Wolvega
2021 Uitvoeringsprogramma Centrumvisie Wolvega
2021 Detailhandelsvisie gemeente Weststellingwerf
2022 Beleid Uitgifte bedrijfskavels
2023 Grondprijzenbrief

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Lelylijn
Per 2023 is Weststellingwerf bestuurlijk en ambtelijk aangehaakt bij de F6-gemeenten met betrekking tot de Lelylijn. In 2024 wordt hier een vervolg aan gegeven.

Stiekm Trots
Een aantal ondernemersverenigingen in onze gemeente werkt al bijna vijf jaar onderling samen. Het doel is om deze samenwerking verder te intensiveren en over te gaan naar één overkoepelende economische organisatie voor heel ondernemend Weststellingwerf. Stiekm Trots is hierin de initiatiefnemer en wil graag vanaf 1 januari 2024 op een nieuwe manier georganiseerd zijn.

Centrumontwikkelingen
Voor de centrumgebieden Noordwolde en Wolvega wordt in 2024 inzet op het versterken van het winkelgebied.

Doelstellingen

Aanpak versterken lokale economie

Wat willen we bereiken?

Samen met de ondernemers werken aan een positief ondernemingsklimaat. Wij faciliteren, investeren en verbinden.

Wat doen wij ervoor

Intensiveren bedrijfscontacten

- In 2024 zijn 2 ondernemerscoordinatoren beschikbaar;
- kennismaking en regelmatig contact onderhouden met de ondernemers in het centrum van Wolvega en Noordwolde;
- reguliere bedrijfsbezoeken zowel bestuurlijk als ambtelijk;
- ondernemers actief informeren door het versturen van verschillende nieuwsbrieven;
- regelmatig bestuurlijk overleg met de ondernemersverenigingen WOW, OVN, LTO, Stiekm Trots en CCW;
- regelmatig (afstemmings)overleg met Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf en Stichting Parkmanagement Bedrijventerreinen Wolvega over lopende zaken;
- vier keer per jaar overleg met de werkgroep Keurmerk Veilig Ondernemen – Bedrijventerreinen en twee keer per jaar een schouw over de bedrijventerreinen;
- bestuurlijke en ambtelijke aanwezigheid bij CCW ledenbijeenkomsten;
- in samenwerking met de CCW een bijeenkomst organiseren op de Dag van de Ondernemer;
- ondersteuning van het Beroepenfeest Zuid Friesland On Stage waarbij vmbo-leerlingen kennis maken met allerlei verschillende beroepen oftewel bedrijven.

Het centrum van Wolvega en Noordwolde aantrekkelijk en toekomstbestendig maken

Centrum Noordwolde
Het centrum van Noordwolde heeft de afgelopen jaren een impuls gekregen door inzet van lokale ondernemers. We willen aanhaken op deze ontwikkelingen en ook in de openbare ruimte verbeteringen doorvoeren. In 2024 gaan we tot uitvoering van de centrumontwikkeling Noordwolde. Zie ook paragraaf Dynamisch investeringsprogramma.

Centrum Wolvega
De Centrumvisie Wolvega is uitgewerkt in de drie meerjarige projecten: herinrichting winkelstraat, gebiedsontwikkeling Pastorieplein en gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein. De projecten dragen bij aan een vitaal, toekomstbestendig en onderscheidend centrum met een aantrekkelijk verblijfsklimaat, een goede bereikbaarheid en duidelijke routing. Zie ook programma 2.

Herinrichting winkelstraat
Het herinrichtingsplan is een kwalitatief hoogwaardig plan waarin de identiteit van Wolvega zichtbaar wordt.

Gebiedsontwikkeling Pastorieplein
In het gebied tussen Huize Lindenoord en de Kerk op de Hoogte, inclusief het Pastorieplein, wordt het groene hart van Wolvega gefaseerd gerealiseerd. Het plan voor dit gebied bestaat onder andere uit een park met ondergronds parkeren. Hierbij werkt de gemeente samen met lokale ondernemers.

Gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein
Samen met de lokale ondernemers wordt in 2024 onderzocht hoe het Acht-Pilarenplein ontwikkeld kan worden.

Een economische beleidsnotitie opstellen
Vanuit de samenwerking met ondernemers en ondernemersverenigingen wordt met het economische netwerk in Weststellingwerf een beleidsnotitie opgesteld. Hierin komen actuele ontwikkelingen en toekomstperspectief samen. De beleidsuitgangspunten worden vertaald naar een uitvoering- en/of ondernemersagenda. Hierbij wordt ook een onderzoek gedaan naar de toegevoegde waarde van een ondernemershuis.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
3-1 Economische ontwikkeling	**107**	**129**	**68**	**68**	**67**	**65**
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**1.137**	**572**	**337**	**507**	**275**	**219**
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**153**	**170**	**169**	**169**	**169**	**169**
3-4A Economische promotie	**135**	**94**	**91**	**91**	**91**	**91**
Totaal Lasten	**1.532**	**965**	**664**	**834**	**602**	**543**
Baten						
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**532**	**572**	**337**	**507**	**275**	**219**
3-3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**16**	**21**	**21**	**21**	**21**	**21**
Totaal Baten	**548**	**594**	**358**	**528**	**296**	**240**
Saldo van lasten en baten	**984**	**372**	**306**	**306**	**306**	**303**
Resultaat	**984**	**372**	**306**	**306**	**306**	**303**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Economische ontwikkeling

Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor de economische beleidsnotitie (€30.000) vallen de lasten in 2023 hoger uit dan in 2024.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Het taakveld fysieke bedrijfsinfrastructuur gaat over de grondexploitaties van de bedrijventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben nagenoeg geen invloed op het saldo van dit programma.

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Portefeuillehouder(s)	Hoen en Rikkers
Organisatie	Beleid en Gebiedsteams

Taakvelden

- Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- Onderwijshuisvesting
- Openbaar basisonderwijs

Beleidsnota's

2012 Integraal Huisvesting Plan 2012-2015 (IHP)
2013 OWO-visie op de drie decentralisaties
2013 Nota Visie toekomst basisonderwijs Weststellingwerf
2014 Verordening Leerlingenvervoer (ttv opstellen begroting geldig)
2015 Verordening Voorziening huisvesting onderwijs en beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs
2018 Kadernotitie Peuteropvang Weststellingwerf
2021 Beleidsvisie Het onderwijs als schatkamer
2021 Beleidsnotitie Spelenderwijs (Onderwijsachterstandenbeleid)
2023 Verordening Leerlingenvervoer

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Onderwijs (taalaanbod) nieuwkomers en vluchtelingen Oekraïne.
In 2024 gaat de gemeente meer statushouders huisvesten en wordt ook, indien nodig, doorgegaan met de opvang van vluchtelingen vanuit Oekraïne. Met schoolbesturen van basisonderwijs en voortgezet onderwijs maken we afspraken over het onderwijsaanbod.

Leerlingenvervoer
Het recht op leerlingenvervoer is in de wet vastgelegd. De richtlijnen zijn vastgesteld in een verordening. Als leerlingen door hun zorgbehoefte een speciale school bezoeken kunnen ouders leerlingenvervoer aanvragen. Waar mogelijk maken ze gebruik van openbaar vervoer. Als dat niet lukt kiezen ouders zelf een taxivervoerder en krijgen ze de kosten door de gemeente vergoed.
Wettelijk gezien kent leerlingenvervoer geen financieel plafond. Het is een open eind regeling. In 2023 zijn de kosten al gestegen, doordat de tarieven van de vervoerders zijn verhoogd met 13,7%. In oktober 2023 is een nieuwe verordening ingaan. De verordening geeft ruimte voor meer maatwerk, wat tot een stijging van kosten in 2024 kan leiden.

Nationaal programma Onderwijs (NPO)
Het kabinet heeft met het NPO in 2021 geld beschikbaar gesteld om de gevolgen van corona tegen te gaan. De gemeente heeft samen met de scholen in Weststellingwerf een plan van aanpak opgesteld. In dit plan staat welke activiteiten worden gedaan. Het kabinet heeft nu besloten dat de bestedingsduur van het geld wordt verlengd tot augustus 2025

Doelstellingen

Een goed doorgaande schoolloopbaan voor iedereen

Wat willen we bereiken?

Onderwijs en werk zijn de basis voor alle inwoners van Weststellingwerf om zich te ontwikkelen en naar vermogen deel te nemen aan de samenleving. Dit begint thuis, op voorschoolse voorzieningen en op school. Voorschoolse voorzieningen en de scholen spelen een belangrijke rol in de verbetering van kansen voor iedereen om talenten te ontwikkelen.

Alle kinderen in Weststellingwerf:
-groeien op in een veilige, gezonde en stimulerende omgeving, zodat zij zich goed kunnen voorbereiden op de toekomst.
-hebben optimale kansen om zichzelf, hun talenten en de wereld om hen heen te ontdekken.
-hebben recht op passend en kwalitatief goed onderwijs.

Een goede/adequate zorgstructuur in de voorschoolse voorzieningen, de scholen, een zorgnetwerk rondom een kind vanuit een integrale samenwerking tussen kind/ouders met voorschoolse voorzieningen, onderwijs, samenwerkingsverband, jeugdhulp (gebiedsteam) en ketenpartners.

Wat doen wij ervoor

Gelijke kansen
Samen met lokale aanbieders werken we aan een gevarieerd aanbod cultuur en sport voor scholen en voorschoolse voorzieningen. We willen dat kinderen op school kennismaken met verschillende onderdelen van cultuur en sport. Daarnaast zetten we in op het realiseren van een breed naschools aanbod op het gebied van cultuur, sport en bewegen. Hierbij is de verbinding tussen lokale culturele organisaties, sportverenigingen, buurtsportcoaches, locaties naschoolse opvang en jongerenwerkers van de gebiedsteams van belang.

Kinderopvang en Peuteropvang
Weststellingwerf is verantwoordelijk voor voldoende aanbod peuteropvang. In 2024 zijn er voldoende peuterplaatsen beschikbaar en zijn er geen wachtlijsten. Naast peuteropvang is er in Weststellingwerf een gevarieerd aanbod kinderopvang en zijn er geen wachtlijsten. Vanuit de toezichthoudende taak op de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen heeft Weststellingwerf afspraken gemaakt met de GGD over uit te voeren inspecties in 2024.
De voorschoolse voorzieningen zijn in 2024 actief betrokken bij de uitvoering van een aantal actiepunten die voortvloeien uit de visie onderwijs, onderwijsachterstandenbeleid en Nationaal Programma Onderwijs.

Leerplicht
Alle (zoveel mogelijk) Weststellingwerfse leerlingen beschikken over een startkwalificatie. Dit betekent dat leerlingen een goede onderwijs-loopbaan hebben waardoor ze verder kunnen met vervolgonderwijs en/of een goede kans hebben op de arbeidsmarkt
Vanuit de Leerplichtwet werken onderwijsinstellingen en gemeente samen aan het toerusten van leerlingen in hun schoolloopbaan en ontwikkelen van hun talenten in en om de school zodat zij een startkwalificatie halen. In 2024 wordt van hieruit extra ingezet om voortijdig schoolverlaters nog beter te ondersteunen en begeleiden. Dit kan zijn naar een andere school of naar werk.
De leerplichtambtenaar van Weststellingwerf is vanuit preventief handelen betrokken bij zorgvraagstukken en dreigend schooluitval.

Passend onderwijs
We vinden het belangrijk dat alle Weststellingwerfse kinderen in en rondom het onderwijs optimale kansen hebben om zijn talenten te ontwikkelen. Het is daarom belangrijk dat kinderopvang, peuteropvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs en gebiedsteams goed samenwerken. We hebben hierbij extra aandacht voor het ontwikkelen van- en toeleiden naar onderwijsondersteuning, gecombineerd met jeugdhulp (programma 6 van deze begroting).

In 2023 is een Peuterplus voorziening opgericht die intensieve ontwikkelingsstimulering aanbiedt aan kinderen in de leeftijd van 2 tot 5 jaar. Dit is voor kinderen (en hun ouders) die meer ondersteuning nodig hebben dan in de reguliere VVE (Voor en Vroegschoolse Educatie)- of kinderopvanggroepen geboden kan worden. Inzet vanuit de bestaande specialistische jeugdhulp is soms ‘te zwaar’ of te belastend voor deze jonge kinderen. We werken hierin samen tussen de beleidsvelden jeugd en onderwijs

Doelstellingen

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Onze schoolgebouwen zijn klaar voor de toekomst;
o Een goede spreiding van toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen met een brede functie. We borgen hiermee kwaliteit en betaalbaarheid.
o Keuzevrijheid voor ouders uit diverse denominaties (levensbeschouwelijke visie) en onderwijsconcepten.

De gemeente en schoolbesturen zorgen samen voor goede schoolgebouwen.

Wat doen wij ervoor

Integraal Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
Samen met de onderwijspartners wordt een Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP) opgesteld. Hierin is onder andere de mogelijke herschikking van scholen opgenomen. Dit is een complex proces waarin gemeente en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. In 2023 zijn de vervolggesprekken met de schoolbesturen geweest. De besluitvorming over het ISHP wordt in 2024 verwacht. Op hoofdlijnen is de gemeente financieel verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding (inclusief de eerste volledige inrichting van het gebouw), vervanging van een gebouw of het beschikbaar stellen van een bestaand gebouw. In het ISHP worden ook scenario’s rond duurzaamheid opgenomen of aangepast beleid (bijvoorbeeld IKC-vorming). Vanaf 2024 zullen de kosten voor onderwijshuisvesting mogelijk stijgen, afhankelijk van de scenario’s die in 2024 worden vastgesteld.

Doelstellingen

Openbaar onderwijs

Wat willen we bereiken?
Voldoende aanbod openbaar onderwijs.

Wat doen wij ervoor

Toezicht houden op schoolbestuur Comprix
Stichting openbaar onderwijs Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in Weststellingwerf. Vanuit de wet heeft de gemeente een zorgplicht als het gaat om voldoende scholen voor openbaar basisonderwijs. De gemeenteraad heeft daarom een extern toezichthoudende rol. Dit betekent dat de gemeenteraad jaarlijks de begroting en jaarstukken van schoolbestuur Comprix ontvangt

Beleidsindicatoren

Goede schoolloopbaan voor iedereen: zoveel mogelijk leerlingen en cursisten hebben een doorlopende schoolloopbaan

aantal x 1

Omschrijving	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Kindplaatsen Voor-en Vroegschoolse Educatie	42	50	60	47
Deelnemers kinderopvang (peuteropvang en kinderopvang)	510	515	500	500
Leerlingen basisonderwijs	1.912	1.912	1.925	1.948
Leerlingen voortgezet onderwijs	1.448	1.448	1.400	1.400
Deelnemers educatietrajecten	50	50	50	50
Locaties Kinderopvang/Peuteropvang	19	19	19	19
Scholen primair onderwijs	21	21	21	20
Scholen voortgezet onderwijs	2	2	2	2

Deelnemers leerlingenvervoer

aantal x 1

Omschrijving	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Leerlingen	139	145	145	130

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
4-2 Onderwijshuisvesting	**2.217**	**2.511**	**2.393**	**2.454**	**2.486**	**2.409**
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**1.745**	**1.628**	**1.477**	**1.477**	**1.477**	**1.477**
Totaal Lasten	**3.962**	**4.139**	**3.870**	**3.931**	**3.963**	**3.886**
Baten						
4-2 Onderwijshuisvesting	**480**	**526**	**526**	**526**	**526**	**526**
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**699**	**467**	**467**	**467**	**467**	**467**
Totaal Baten	**1.179**	**993**	**993**	**993**	**993**	**993**
Saldo van lasten en baten	**2.783**	**3.147**	**2.877**	**2.938**	**2.971**	**2.893**
Resultaat	**2.783**	**3.147**	**2.877**	**2.938**	**2.971**	**2.893**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Onderwijshuisvesting

Het verschil tussen beide jaren komt door de actualisatie van de meerjarenonderhoudsplanningen (€ 17.000) voor onze schoolgebouwen en de aflopende kapitaallasten (€ 54.000). En in 2023 is incidenteel € 114.000 meer begroot voor energiekosten. De rest van het verschil komt door de verschuiving in de doorverdeling van de directe loonkosten.

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Het verschil komt door de verschuiving in de doorverdeling van de directie loonkosten.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief
Lasten

Onderwijshuisvesting
Het verschil in de volgende jaren komt door de actualisatie van de meerjarenonderhoudsplanningen voor onze schoolgebouwen en de aflopende kapitaallasten.

Investeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Investeringskrediet gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	1.238.631	508.248	734.022	353.113
Totaal bruto investeringsbedrag	**1.238.631**	**508.248**	**734.022**	**353.113**

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort, Hoen en Rikkers
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- Cultureel erfgoed
- Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- Media
- Musea
- Sportaccommodaties
- Sportbeleid en activering

Beleidsnota's

2009 Nota Kunst en cultuur
2015 Nota Recreatie en toerisme, perspectief Weststellingwerf
2017 Projectplan Buurtsportwerk Weststellingwerf 2017-2020
2017 Visienota Sport en bewegen in Zuidoost Friesland 2017-2022
2019 Lokaal Sportakkoord Weststellingwerf
2022 Regionale Ontwikkelstrategie Zuidoost Friesland

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Sport en Bewegen

We maken gebruik van de specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) waarbinnen de Brede regeling combinatiefunctionarissen (buurtsportcoaches) en het Lokaal Sportakkoord zijn opgenomen. Het nieuwe gemeentelijk sportbeleid wordt in 2024 vastgesteld.

Kunst en Cultuur

Radio Weststellingwerf Centraal
Vanaf 2025 moet er een nieuw lokaal omroepbestel van start gaan. In plaats van de huidige financiering vanuit het gemeentefonds is het voornemen van het Rijk om vanaf 2025 zelf te zorgen voor een basisbekostiging voor lokale publieke omroepen. Ook moeten de omroepen een zwaardere procedure doorlopen om een aanwijzing als lokale publieke omroep te krijgen.

Actualisatie Kunst en Cultuur
In 2024 gaan wij bezig met de actualisatie van de nota Kunst en Cultuur voor de gemeente Weststellingwerf.

Heemkunderoute
Wij doen onderzoek naar een 'Heemkunderoute'. We wonen in een gemeente met een eigen taal en veel geschiedenis. Deze geschiedenis wordt nu op verschillende plekken verteld. We willen de mogelijkheden onderzoeken hoe een ‘Heemkunderoute’ de bestaande plekken en verhalen met elkaar kan verbinden.

Bibliotheek
De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen wordt vanaf 2025 aangepast met een nieuwe verplichting voor gemeenten. Het Rijk wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Gemeente krijgen daarvoor extra geld en vanaf 2025 ook een wettelijke taak (zorgplicht). Iedere inwoner moet binnen een redelijke afstand toegang hebben tot een volwaardige openbare bibliotheek. In OWO verband wordt de voorbereiding op de nieuwe Wet opgepakt in samenwerking met de Bibliotheek in de OWO gemeenten, de Bibliotheek Zuidoost Fryslân.

Doelstellingen

Gebiedsontwikkeling Driewegsluis
In 2022 is de uitvoering gestart van de gebiedsontwikkeling Driewegsluis. In 2023 zijn de werkzaamheden op het oostelijk eiland afgerond; oplevering vindt plaats in 2024. Het westelijke eiland zal in 2024 worden aanbesteed en uitgevoerd.

Doelstellingen

Sport en bewegen
Wat willen we bereiken?

Het belang van sport en bewegen voor participatie en gezondheid is in verschillende (beleids) documenten zoals het gezondheidsbeleid en het Lokaal Sportakkoord onderstreept. De specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) verplicht ons nog meer integraal te werken. Een beweegvriendelijke leefomgeving, toekomstbestendige sportaccommodaties, de inzet van beweegcoaches, het volwassenfonds en bloeiende sportverenigingen ondersteunen een zo groot mogelijke deelname van inwoners aan sportactiviteiten. Blijvende aandacht voor dit werkveld is nodig om de verschillende maatschappelijke doelen die met sport kunnen worden bereikt, te realiseren.

Wat doen we ervoor

Beweegteam Weststellingwerf
Het beweegteam Weststellingwerf wordt ook in 2024 ingezet. Samen met Sport Fryslân wordt een activiteitenplan opgesteld voor 2024 waarbij meer afstemming plaatsvindt met het sociaal domein. De buurtsportcoaches mogen in 2024 nog worden ingezet voor het bewegingsonderwijs. In 2024 wordt in overleg met de scholen gekeken naar de wensen en mogelijkheden voor de toekomst.

Lokaal akkoord sport en bewegen
Het Lokaal Sport Akkoord is herijkt en wordt verlengd tot en met 2026. Wij verwachten inhoudelijk geen grote koerswijzigingen en het akkoord staat nog meer in het teken van integraal werken. Aan de vier thema's waar we eerder aan hebben gewerkt zijn twee thema’s toegevoegd:
1. Inclusie en diversiteit (voorheen: Inclusief sporten en bewegen);
2. Sociaal veilige sport (voorheen: Positieve sportcultuur);
3. Vitale sportaanbieders (voorheen: Vitale sport- en beweegaanbieders);
4. Vaardig in bewegen;
5. Ruimte voor sport en bewegen (voorheen: Duurzame sportinfrastructuur);
6. Maatschappelijke waarde van topsport (voorheen: Topsport die inspireert).

Sport in verbinding met Sociaal domein
Het volwassenenfonds Sport en cultuur wordt voortgezet. Nu wij gebruik maken van specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) wordt sport nog meer ingezet als middel om doelstellingen binnen het sociaal domein te behalen.

Zwemgelegenheden

Opwaardering zwemgelegenheden
In het collegeprogramma staat dat er onderzoek naar mogelijkheden en kosten van een opwaardering van bestaande zwemgelegenheden wordt gedaan. In 2023 is gestart met onderzoek onder bezoekers van zwembad De Steense en zwembad De Dobbe. In 2024 doen wij een voorstel voor een opwaardering voor de zwembaden.

Openstelling zwembad De Steense in de zomerperiode
In het collegeprogramma staat dat er in 2023 onderzocht wordt of zwembad De Steense in de zomerperiode (juli en augustus) opengesteld kan worden. Het binnenbad sluit jaarlijks tijdens deze twee maanden. We doen onderzoek naar de wensen en mogelijkheden voor de openstelling van zwembad De Steense in deze periode onder gebruikers. In 2024 wordt er een advies gedaan voor openstelling van zwembad De Steense in de zomerperiode.

Doelstellingen

Versterken van het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Kunst en cultuur zijn om meerdere redenen van belang voor de Weststellingwerfse samenleving. Kunst en cultuur hebben een verbindende functie voor inwoners van de gemeenschap. Wij zien kunst en cultuur in al haar verschijningsvormen als een onlosmakelijk deel van ons leven. Cultuurbevordering en het versterken en stimuleren van culturele activiteiten zijn belangrijke instrumenten om uitvoering te geven aan deze doelstelling. Het college wil de komende jaren het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf verder stimuleren. Specifieke aandacht is hierbij het publieksbereik.

De coronajaren hebben in de afgelopen jaren de culturele infrastructuur zwaar geraakt. Nog steeds zijn de gevolgen van de coronacrisis goed merkbaar in de kunst en cultuursector. Door corona waren uitvoerende activiteiten lange tijd niet mogelijk. Na de coronacrisis is de publieke deelname nog terughoudend. Daarom zetten wij ons in samen met de sector om het publieksbereik en deelname te stimuleren. Zorgen dat het publiek weer komt naar de uitvoeringen, voorstellingen en exposities. Een brede cultuurparticipatie en het stimuleren van het meedoen in allerlei vormen aan kunst en cultuur.

Het Stellingwerfs
De Stellingwarver Schrieversronte, de gemeenten Weststellingwerf en Ooststellingwerf en de provincie Fryslân hebben bestuurlijk afgesproken om het Stellingwerfs op een nieuwe manier te stimuleren. Deze inhoudelijke doelen zijn aangegeven in de nota ‘Stellingwerfs binnen de Stellingwerven'. De Schrieversronte heeft de beleidsdoelen van deze nota binnen de eigen organisatie vorm te geven en wordt daarmee meer een regie-organisatie voor het Stellingwerfs. Er is geen regeling Stellingwerfs meer nodig voor de uitvoering van Stellingwerfse activiteiten. Het budget voor het Stellingwerfs in 2024 is beschikbaar voor de Schrieversronte om de voorgenomen activiteiten in 2024 uit te voeren. De inzet voor het Stellingwerfs bij Heemkunde en het bijbehorende onderwijsprogramma De Veerkieker blijft bij het primair onderwijs liggen. De samenwerking tussen het primair onderwijs en de Schrieversronte is goed. Comprix is de penvoerder voor alle schoolbesturen bij het programma Heemkunde / De Veerkieker. Deze inzet van alle betrokken partijen voor het Stellingwerfs past goed bij de uitvoering van het convenant 'Nederlandse Erkenning van het Nedersaksisch'.

SPUK Informatiepunten Digitale Overheid (IDO)
Gemeenten kregen per 1 januari 2023 de verantwoordelijkheid voor de financiering van de IDO’s over van de Koninklijke Bibliotheek (KB). Tot vorig jaar lagen de regie en coördinatie van deze informatiepunten bij de Manifestgroep en de KB. De hoogte van het jaarlijkse bedrag hangt af van het aantal inwoners en het opleidingsniveau van de inwoners. De gelden zijn bedoeld als financiering van de lokale bibliotheek ten behoeve van de realisatie van activiteiten en instandhouding van het IDO.

Wat doen we ervoor

Gesubsidieerde partijen/partners
Voor het jaar 2024 maken wij prestatieafspraken met onder andere de volgende instellingen; Bibliotheken Zuidoost Fryslân inclusief Kijkzaal, Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde, Oudheidkamer Weststellingwerf, Cultuurcluster Vlechtwerk. Deze organisaties zijn met hun producten vooral gericht op publieksbereik. Het bezoeken van de instelling, vooral voor de inwoners van Weststellingwerf.

De gemeentelijke inzet ten behoeve van de kunst en cultuursector betreft voor het jaar 2024 vooral het stimuleren van het publiekbereik. Samen met de structurele culturele partners van de gemeente wordt deze inzet vertaald in activiteiten. Het publieksbereik van de culturele instellingen is verschillend. Daarmee worden ook verschillende doelgroepen in de gemeente bereikt.
Zo werken wij met de Bibliotheek Zuidoost Fryslân in 2024, mede in OWO-verband, aan de realisatie van bibliotheekwerk in Weststellingwerf die moet voorzien in de vraag voor diverse bibliotheekproducten en waarbij de bibliotheek ook bereikbaar is voor de inwoners. Dit in aansluiting op de nieuwe Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen 2025.

Het Nationaal Vlechtmuseum ondersteunen wij ook in 2024 om te komen tot een groter publiekbereik. Voor een deel betreft het publieksbereik de eigen inwoners en daarbij specifieke doelgroepen zoals kinderen binnen het educatieve programma Veerkieker. Anderzijds zijn dat museumbezoekers en toeristen die van buiten de gemeente naar het museum gaan. In aanvulling op de activiteiten van het Vlechtmuseum geven wij ondersteuning aan het voornemen in Noordwolde om in 2024 de oude gerestaureerde tram bij het tramhalteplein te plaatsen. Deze tram sluit goed aan op het cultureel erfgoed van het Vlechtmuseum en de geschiedenis van Noordwolde.

Opera Spanga zit tot en met 2024 in het provinciale cultuurprogramma. Gezien het belang van Opera Spanga voor Weststellingwerf en de Noordelijke regio zullen wij Opera Spanga ondersteunen met de inzet om te komen tot een continuering van deze positie binnen de Noordelijke culturele infrastructuur. Ook ondersteunen wij in 2024 Opera Nijetrijne. De gemeente heeft met deze twee bijzondere zomeropera's een bijzondere positie binnen de Nederlandse culturele infrastructuur. Deze positie wordt meermaals per jaar onderstreept met landelijke aandacht voor deze opera's, het gebied de Rottige Meente en de gemeente zelf.

Met de Oudheidkamer Weststellingwerf kijken wij in 2024 naar de toekomstige scenario’s voor de activiteiten van de Oudheidkamer voor de komende jaren. Daarbij wordt ook gekeken naar het prachtige resultaat van de Oudheidkamer in 2023 met de expositie ‘Van nozems tot hipsters’. Uiteraard spelen bij dergelijke culturele activiteiten ook de inzet van vele vrijwilligers. En dat is een belangrijk aandachtspunt in 2024 omdat het lastiger is geworden in de culturele sector om vrijwilligers aan de activiteiten te binden.

Maar er worden ook afspraken gemaakt over andere producten zoals bestrijding laaggeletterdheid of een programma gericht op het cultuuronderwijs (cultuureducatie) voor leerlingen met het programma De Veerkieker.
Met een aantal instellingen maken wij meer projectgerichte prestatieafspraken zoals voorstellingen, boekuitgaven, informatievoorziening, muziekprogramma’s, het ondersteunen van culturele verenigingen voor amateurkunstbeoefening zoals koren en toneel- en muziekverenigingen, of andere specifieke producten zoals bijvoorbeeld het Oranjeconcert of het Galaconcert. Dit onder andere met:
- Stellingwarver Schrieversronte
- Gered Gereedschap Wolvega
- Wereldwinkel Wolvega
- Radio Weststellingwerf Centraal
- Christelijke Muziekvereniging Euphonia
- Muziekvereniging Woudklank
- Muziekvereniging De Harmonie
- Heemkunde en muziekonderwijs met de schoolbesturen basisonderwijs en voorgezet onderwijs in de gemeente.
- ongeveer 20 verenigingen amateurkunstbeoefening.

Daarnaast wil het college ook ondersteuning bieden aan eenmalige culturele projecten in het jaar 2024.

Muziekonderwijs
Ook in 2024 gaan wij door met het ondersteunen van het muziekprogramma PopWerf voor de leerlingen in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs in Weststellingwerf. Het muziekprogramma PopWerf sluit direct aan op het reguliere muziekonderwijs van de scholen. De gemeente geeft ook in 2024 een subsidie aan alle schoolbesturen om het muziekonderwijs in de klassen extra te ondersteunen. In 2023 hebben wij de huidige opzet van PopWerf besproken met schoolbesturen. Omdat de volle agenda van de scholen niet altijd goed past bij de intensieve aandacht voor het muziekprogramma PopWerf en er eigenlijk teveel leerlingen/klassen zijn voor een plek in het programma, is gekozen om vooraf een selectie te maken van deelnemende scholen in het primair onderwijs. Daarbij is de afspraak dat elke school minimaal één keer per drie jaar mee gaat doen. Deze keuze sluit direct aan op de feitelijke situatie van PopWerf in de afgelopen jaren. Het muziekprogramma van gemeente en schoolbesturen sluit ook aan op de uitvoering van het convenant ‘Meer Muziek in de Klas in de provincie Fryslân’.

Doelstellingen

Bevorderen recreatie en toerisme Weststellingwerf

Wat willen we bereiken

Koloniën van Weldadigheid
Door in te zetten op marketing, en in het bijzonder op productontwikkeling, willen wij het aantal bezoekers aan het Koloniegebied vergroten. Uitgangspunt is dat toeristen meerdere dagen in het gebied kunnen en zullen verblijven.

Toeristisch Investeringsfonds
Met de opbrengsten van de toeristenbelasting wordt het Toeristisch Investeringsfonds gevuld. Dit fonds wordt gebruikt om projecten en initiatieven uit te kunnen voeren die bijdragen aan een betere kwaliteit van de toeristisch-recreatieve voorzieningen. Daarnaast is een vertegenwoordiging van recreatieondernemers, georganiseerd in het Platform Recreatie en Toerisme, actief met het faciliteren van projecten en initiatieven die Weststellingwerf als bestemming op de kaart zetten.

Wat doen we ervoor

Koloniën van Weldadigheid
Jaarlijks is er een bedrag beschikbaar om marketingactiviteiten te verrichten met betrekking tot het Koloniëngebied.

Toeristisch Investeringsfonds
Jaarlijks is er een bedrag voor het Toeristisch Investeringsfonds beschikbaar voor het verbeteren van de kwaliteit van toeristisch recreatieve voorzieningen.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
5-1 Sportbeleid en activering	**952**	**1.542**	**588**	**528**	**500**	**472**
5-2 Sportaccommodaties	**1.159**	**1.679**	**1.905**	**1.926**	**1.953**	**1.971**
5-3 Cultuurpresentatie cultuurproductie en	**377**	**456**	**435**	**480**	**435**	**480**
5-4 Musea	**88**	**90**	**95**	**95**	**95**	**95**
5-5 Cultureel erfgoed	**110**	**163**	**55**	**64**	**55**	**55**
5-6 Media	**497**	**543**	**519**	**519**	**519**	**519**
5-7A Prog 5 Openbaar groen (openlucht)recr.	**426**	**682**	**678**	**677**	**676**	**676**
Totaal Lasten	**3.607**	**5.154**	**4.273**	**4.288**	**4.232**	**4.267**
Baten						
5-1 Sportbeleid en activering	**117**	**195**	**261**	**195**	**167**	**0**
5-2 Sportaccommodaties	**562**	**565**	**565**	**565**	**565**	**565**
5-3 Cultuurpresentatie cultuurproductie en	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5-5 Cultureel erfgoed	**5**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5-6 Media	**0**	**28**	**0**	**0**	**0**	**0**
5-7A Prog 5 Openbaar groen (openlucht)recr.	**18**	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**
Totaal Baten	**705**	**805**	**843**	**777**	**749**	**582**
Saldo van lasten en baten	**2.903**	**4.349**	**3.430**	**3.510**	**3.482**	**3.685**
Onttrekkingen						
0-10B Mutaties reserves	**988**	**1.568**	**0**	**44**	**44**	**44**
Stortingen						
0-10B Mutaties reserves	**1.315**	**3.389**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**327**	**1.821**	**0**	**-44**	**-44**	**-44**
Resultaat	**3.229**	**6.171**	**3.430**	**3.466**	**3.438**	**3.641**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Sportbeleid en activering

In 2023 waren er eenmalige budgetten voor de Pilot Volwassenenfonds € 45.150 en voor de verstrekking energiecompensatie € 505.000. Bij de voorjaarsnota 2023 is het budget voor de buurtsportcoaches aangevuld met de nieuwe SPUK bijdrage, hierdoor was het totale budget hiervoor echter € 140.000 te hoog. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Sportaccommodaties

Het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Eenmaal per twee jaar is er een budget van € 45.000 voor Culturele hoofdstad. Dit was in 2023 het geval. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Cultureel erfgoed

Voor de Kerkenvisie is in 2023 eenmalig budget van € 18.000. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Media
In 2023 was er een eenmalige bijdrage voor de SPUK regeling IDO Informatiepunt Digitale Overheid van € 27.500.

Baten
Media
In 2023 was er een incidentele baat van de Specifieke uitkering (SPUK) Informatiepunt Digitale Overheid van € 27.500.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief
Lasten
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
Eenmaal per twee jaar is er een budget van € 45.000 voor Culturele hoofdstad.

Mutaties reserves

In 2023 zijn de volgende mutaties in de reserves geraamd:
- Storting in de reserves ten laste van het begrotingssaldo van de Bestemmingsreserve noodfonds energie € 1.000.000 en Dekkingsreserve Acht Pilarenplein Wolvega € 2.389.000
- Onttrekking uit de reserves ten gunste van het begrotingssaldo van de Algemene Reserve €1.018.899, Bestemmingsreserve noodfonds energie € 505.000 en Dekkingsreserve Driewegsluis € 44.000

In 2024 zijn geen mutaties reserves geraamd.

Vanaf 2025 ramen we een onttrekking uit de dekkingsreserve Driewegsluis voor de dan lopende kapitaallasten.

Investeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	1.279.155	588.045	839.586	65.219
Beweegtuin Haenepolle	100.000			
Totaal bruto investeringsbedrag	**1.379.155**	**588.045**	**839.586**	**65.219**

Toelichting investeringen
Het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) wordt jaarlijks geactualiseerd.

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort, Hoen, Rikkers, den Hartigh en Zonderland
Organisatie	Beleid, Schakelteam en Gebiedsteams

Taakvelden

- Samenkracht en burgerparticipatie
- Toegang en eerstelijnsvoorziening
- Inkomensregelingen
- WSW en beschut werk
- Arbeidsparticipatie
- Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Hulp bij het huishouden (WMO)
- Begeleiding (WMO)
- Dagbesteding (WMO)
- Overige maatwerkarrangementen (WMO)
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Jeugdhulp begeleiding
- Jeugdhulp behandeling
- Jeugdhulp dagbesteding
- Jeugdhulp zonder verblijf overig
- Pleegzorg
- Gezinsgericht
- Jeugdhulp met verblijf overig
- Jeugdhulp behandeling GGZ zonderverblijf
- Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
- Gesloten plaatsing
- Geëscaleerde zorg 18+
- Beschermd wonen (WMO)
- Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
- Geëscaleerde zorg 18-
- Jeugdbescherming

- Jeugdreclassering

Beleidsnota's

2014 Beleidsplan Hart voor de jeugd
2014 Verordening Individuele inkomenstoeslag
2014 Beleidsnota Re-integratie en participatie Oost- en Weststellingwerf 2015-2018
2014 Handhavingsverordening Participatiewet
2014 Beleidsplan Nieuwe Wmo
2015 Verfijning beleidsplan Re-integratie en participatie Oost- en Weststellingwerf 2015/2018
2017 Maatregelverordening Weststellingwerf
2017 Re-integratieverordening Weststellingwerf
2018 Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening 2018 - 2021
2021 Beleidsnota nieuwe Wet inburgering OWO 2022-2025
2022 Verordening Maatschappelijke ondersteuning Weststellingwerf

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Jeugd
In 2024 hebben we nieuwe regionale contracten voor jeugdhulp. We werken aan goede uitvoering van de contracten door te monitoren, de vlechtwerkers begeleiding te bieden bij het doen van verwijzingen en snel te reageren op signalen of bijzonderheden.
De Hervormingsagenda is in juni 2023 vastgesteld. Het doel van deze Hervormingsagenda is om een goed en financieel beheersbaar jeugdhulpsysteem te realiseren. Voor de begroting moet er rekening gehouden worden met een besparing op de uitgaven. Hoe we dit in Friesland gaan doen is nog niet duidelijk. De besparing is afhankelijk van de daadwerkelijke realisatie van de maatregelen. Dit gaat een landelijke commissie in 2025 onderzoeken. De besparing die het kabinet had ingeboekt voor de komende jaren is een verantwoordelijkheid van het Rijk en niet van de gemeenten.

Nieuw beleidsplan arbeidsdeelname en participatie
In 2024 stellen we nieuw beleid rondom arbeidsdeelname en participatie vast. Dit als uitwerking vanuit het collegeprogramma 2022-2026 waarin staat dat we een plan opstellen om extra in te zetten op arbeidsdeelname en participatie.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)
De verwachting is dat per 1 juli 2024 de wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) in werking treedt. Dit is dan de juridische basis waarop de noodzakelijke persoonsgegevens gedeeld, verzameld en verwerkt worden. Ook staan in de nieuwe wet regels voor het organiseren van een gecoördineerde, integrale aanpak. De GGD Fryslân heeft vanuit de Friese gemeenten de opdracht gekregen om de gevolgen van de wet Wams in beeld te brengen en de gemeenten te begeleiden in de invoering hierin.

Opvang Oekraïners
De oorlog in Oekraïne zorgt ervoor dat miljoenen Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Europa. In Weststellingwerf zal de gemeente ook in 2024 verantwoordelijk zijn voor het opvangen van vluchtelingen uit Oekraïne. Nu de oorlog langer duurt veranderen de behoeften van de vluchtelingen ook. De wens om de taal te leren, om naar school te gaan en om verder te integreren in de maatschappij wordt groter. De blijvende onzekerheid over de toekomst heeft impact op het welzijn van de vluchtelingen. Hier verwacht de gemeente meer inzet op te moeten plegen in 2024.

De verwachting is dat in 2024 de tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne van kracht zal zijn. Dit betekent dat het staatsnoodrecht niet meer van toepassing is en de verantwoordelijkheid verschuift van burgemeester naar het college van B&W.

Doelstellingen

Aan de slag met de Sociale Basis

Wat willen we bereiken?

De vakgroep Sociale basis werkt vanuit de volgende visie:
We werken samen met inwoners in buurten en dorpen om de verbinding tussen inwoners te versterken en de leefbaarheid te vergroten. Hierdoor kan iedereen meedoen aan de samenleving.
Met inwoners en organisaties werken we samen aan eigen kracht, samenredzaamheid en helpen we burgerinitiatieven te laten groeien, waardoor wij bijdragen aan het welbevinden op alle leefgebieden. We maken hierbij gebruik van formele en informele netwerken om te komen tot de meest duurzame oplossing.

Wat doen we ervoor

Sociale basis

Opbouwwerk:
De opbouwerkers fungeren als sleutelfiguren tussen samenleving en gemeente. Ze werken dicht op en met inwoners om te ondersteunen bij initiatieven vanuit inwoners en vrijwilligers/verenigingen. Vanuit bestemming Noordwolde is de functie van dorpsvlechter vanaf 2024 structureel geborgd. Ook de werkwijze met een straatschouw blijft beschikbaar en kan breder uitgerold worden.

Mantelzorg:
Wij ondersteunen en waarderen onze mantelzorgers. Rond de Dag van de Mantelzorg in november ontvangen mantelzorgers een waardering vanuit de gemeente. Er is speciale aandacht voor de jonge mantelzorgers. Onze mantelzorgcoördinator is bereikbaar voor het delen van kennis en informatie over en voor de mantelzorgers. Twee keer per jaar wordt de mantelzorgnieuwsbrief verspreid.

Welzijn op recept:
Welzijn op Recept wordt goed geborgd in onze gemeente. Dit houdt in dat steeds meer partijen worden betrokken. Het contact met de huisartsen en andere partners wordt onderhouden om zo een efficiënte samenwerking mogelijk te maken. Samen met de betrokken partijen wordt Welzijn op Recept regelmatig geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd.

Ouderen:
Wij bieden advies en ondersteuning aan ouderen. Daarnaast zetten wij in op de (door)ontwikkeling van ontmoetingsplekken en indicatievrije dagbesteding gericht op ouderen. Wij stimuleren de inzet van organisaties zoals de OSW, omdat zij een belangrijke rol vervullen in het welzijn van de groeiende groep ouderen.

Een tegen eenzaamheid:
Wij geven uitvoering aan het landelijke meerjarig programma Een tegen eenzaamheid. Dit is mede een onderdeel van specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK)(zie ook programma 5 en 7). Daarnaast is er jaarlijks de Week van de Eenzaamheid, waar wij als gemeente aandacht aan besteden. Tenslotte zoeken wij de samenwerking op met andere organisaties, zoals de OSW, om eenzaamheid tegen te gaan.

Jongeren:
We zetten ambulant en accommodatie gebonden jongerenwerk voort. Het ambulante jongerenwerk wordt voortgezet om tijdig signalen op te pikken over wat er speelt onder jongeren. Het jongerenwerk zoekt jongeren op in hun leefomgeving, dat is in de eigen straat, buurt of dorp, op de middelbare scholen, online op social media enzovoort. Zo zal het jongerenwerk bijvoorbeeld te vinden zijn in de pauzes op het voortgezet onderwijs, worden er gastlessen gegeven voor verbinding en om actuele onderwerpen te kunnen bespreken met de jongeren.

MDT-Divers: de Talentenplek Noordwolde en Talentenplek Wolvega worden in 2024 verder uitgebouwd en verstevigd.

Vrijwilligerspunt:
Wij blijven vrijwilligers werven en matchen via het vrijwilligerspunt, Daarnaast hebben wij aandacht voor vrijwilligersmarkten en NL doet. We vinden het belangrijk om goede relaties met vrijwilligersorganisaties te onderhouden. Voor kwetsbare inwoners zetten wij een netwerkcoach in die laagdrempelig kan ondersteunen.

Doelstellingen

Aan de slag met Inburgering

Wat willen we bereiken?

Inburgeraars doen snel en volwaardig mee in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk. Meedoen vraagt kennis van de Nederlandse taal en (lokale)cultuur. Het vraagt om te participeren in het onderwijs of door (vrijwilligers)werk en mee te doen aan sport- en/of culturele activiteiten. Integratie is niet alleen taal en werk maar ook breder, zoals meedoen in de buurt, schoolactiviteiten van de kinderen. Gezondheid is ook een onderdeel van de integratie, zoals het bezoeken van een tandarts en huisarts.

Wat doen we ervoor

Het aanbieden van leerroutes
Voor een kwalitatief goed taalaanbod wordt zoveel mogelijk samengewerkt met de gemeenten die participeren in de arbeidsmarktregio Friesland en in OWO-verband. We monitoren de uitvoering van de leerroutes en werken hierin samen met Stavoor, Firda en de internationale schakelklas (ISK).

Integratie van statushouders
Volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij vraagt om kennis van de (lokale) cultuur, (vrijwilligers)werk, sport en culturele activiteiten. We zetten in op het vergroten van het netwerk, themabijeenkomsten en het gebruik maken van sleutelpersonen bij de integratie. Ook regelingen zoals Stichting Leergeld en het Volwassenenfonds dragen bij aan de integratie van deze doelgroep door deelname aan culturele activiteiten of sport. Hier melden we deze doelgroep dan ook actief voor aan. Daarnaast blijven we inzetten op het vergroten en stabiel houden van het aantal vrijwilligers voor de maatschappelijke begeleiding.

Participatie naar vermogen
We zorgen ervoor dat inburgeraars snel en volwaardig mee kunnen doen. Dit kan in de vorm van deelname aan diverse maatschappelijke activiteiten, vrijwilligerswerk, taalstage of een traject naar betaald werk zijn. Daarnaast bieden we de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) aan als onderdeel van de inburgeringsplicht. Tijdens deze module maken de inburgeraars kennis met en zorgen we voor voorbereiding op deelname aan de Nederlandse arbeidsmarkt.

Doelstellingen

Aan de slag met Participatie

Wat willen we bereiken?

We werken aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet. Vanuit de Participatiewet ondersteunen wij inwoners bij hun re-integratie. Dit door inwoners die verder van de arbeidsmarkt afstaan weer mee te laten doen in de samenleving en te zorgen dat inwoners blijven participeren.

Wat doen we ervoor

Iedereen doet mee
In 2024 stellen we nieuw beleid rondom arbeidsdeelname en participatie vast. Dit als uitwerking vanuit het collegeprogramma 2022-2026 waarin staat dat we een plan opstellen om extra in te zetten op arbeidsdeelname en participatie.

Binnen de netwerkorganisatie Fryslan Werkt, werken we gezamenlijk in de regio aan het Meerjarig Uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma geeft richting aan de vastgestelde koers (Koersdocument 2022-2026) en drie thema's: Arbeidsmobiliteit, Leven Lang Ontwikkelen en Duurzame inzetbaarheid.

Inkoop van re-integratietrajecten
Voor de uitvoering van de Participatiewet zetten we naast onze eigen dienstverlening (begeleiding door de activeringscoaches en begeleiding naar werk of tijdens werk door de jobcoaches) ook re-integratietrajecten via diverse aanbieders in. Deze trajecten hebben wij ingekocht via een Open House systematiek. Deze inkoop loopt ten einde. In OWO verband kijken we naar de samenwerking op dit gebied. Het streven is om in 2024 van start te gaan met een nieuwe inkoop op het gebied van re-integratie.

Sociale werkvoorziening (SW)
Gemeenten zijn in het kader van de Wet Sociale Werkvoorziening (WsW) verplicht om aan mensen met een SW indicatie passende arbeid te bieden onder aangepaste omstandigheden. De uitvoering van de Sociale Werkvoorziening (SW) is belegd bij Caparis. De dienstverleningsovereenkomst die hiervoor is afgesloten loopt af in 2024. We verlengen de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Caparis NV per 1 januari 2025. In 2024 werken we naar deze verlenging toe.

Doelstellingen

Bestemming Noordwolde
Wat willen we bereiken?

Zoals gepland eindigt op 31 december 2023 het project Bestemming Noordwolde. In 2024 werken we nog aan de eindverantwoording en de monitoring over fase 6. Uiteindelijk verschijnt in 2025 de eindevaluatie van 14 jaar Aandachtsgebieden Stellingwerven.

Doelstellingen

Bestemming Wolvega
Wat willen we bereiken?

Bestemming Wolvega heeft als doel het versterken van de sociale structuren en samenhang in Wolvega op een manier die recht doet aan de kracht van de lokale samenleving. Het initiatief leggen we daarmee bij inwoners van Wolvega en de onderlinge verbanden waarin zij actief zijn. Door inzet op het versterken van de sociale structuren beogen we dat Wolvega - meer dan in de huidige situatie - een levendig, inclusief en divers dorp wordt.

Dit is onderdeel van programma 6, maar de uitgebreide toelichting hierop staat in de paragraaf regiodeal.

Doelstellingen

Toegang sociaal domein

Wat willen we bereiken?

We willen dat onze inwoners het gebiedsteam goed weten te vinden voor ondersteuningsvragen en dat ze een goede dienstverlening ervaren. Hierbij hanteren we de landelijke uitgangspunten:

- Ik kan het gebiedsteam goed bereiken op verschillende manieren.
- Ik kan alle stappen makkelijk doorlopen.
- Ik krijg persoonlijke hulp bij aanvragen als ik dat nodig heb.
- Ik krijg genoeg informatie om te beslissen.
- Ik word respectvol behandeld.
- Ik begrijp de gegeven informatie.

Wat doen we ervoor

Cliënttevredenheidsonderzoek

Elk jaar voert de gemeente een cliënttevredenheidsonderzoek uit op gebied van jeugd en Wmo. Hierbij wordt ingegaan op de ervaringen van onze inwoners. Het onderzoek richt zich op de tevredenheid over onze toegang, het contact met de consulenten, de geboden hulp en de zorgaanbieder. De resultaten worden gebruikt om onze informatie voorziening en dienstverlening waar nodig aan te passen en te verbeteren.

Versterken van de uitvoering

In 2024 zetten we in op een zo goed mogelijke bezetting van de gebiedsteams, waarbij invulling van de extra structurele formatie een bijdrage levert aan het versterken van de dienstverlening en stabiliteit in het gebiedsteam.

Opdracht versterken uitvoering

In het collegeprogramma is het opstellen van een plan voor de versterking van de uitvoering in het sociaal domein opgenomen. Doel hiervan is het beter ondersteunen van inwoners. In dit plan moet aandacht zijn voor maatwerk, integraal werken en ontschotting. Dit zijn onderdelen om tot een goede ondersteuning te komen. Belangrijk hierbij is heldere communicatie over het proces van een ondersteuningsaanvraag. Ook moeten we helder zijn over de dienstverlening die verwacht kan worden en wat er voor nodig is om dit te kunnen bieden. In 2024 wordt dit plan verder uitgewerkt en uitgevoerd.

Inrichting kernapplicaties

In OWO-verband werken we aan het opnieuw inrichten van onze kernapplicaties sociaal domein. Daarbij uniformeren we onze werkprocessen in OWO. Dit proces moet in 2024 tot afronding komen. In deze applicaties wordt de aangeleverde informatie en het onderzoek verwerkt, worden beschikkingen opgesteld en wordt de dossiervorming gedaan. Met het project willen we het volgende bereiken:

- *Kwaliteit:*
  - beter integraal klantbeeld
  - meer sturen op prestatie(indicatoren)
- *Efficiency:*
  - Vermindering processtappen
  - Verhogen adoptiesnelheid organisatie door het principe standaard, tenzij
- *Goed werkgeverschap:*
  - Meer ruimte voor persoonlijke ontwikkeling
  - Vermindering administratieve lasten
- *Dienstverlening:*
  - Meer ruimte voor maatwerk
  - Uitbreiding self-service

Ook dit levert een bijdrage aan het versterken van onze uitvoering.

Doelstellingen

Aan de slag met aanpak armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

Inwoners met een laag inkomen willen we meer financiële armslag bieden. Niet alle regelingen worden al door de volledige doelgroep benut. We willen het bereik van de regelingen vergroten door meer bekendheid te geven aan de regelingen en inwoners actiever hulp te bieden met het aanvragen van de voorzieningen.

Meedoen is ook voor kinderen belangrijk. Kinderen uit gezinnen die opgroeien met een laag inkomen moeten net als leeftijdsgenoten mee kunnen doen aan sport, cultuur of andere activiteiten.

Inwoners met geldzorgen en schulden willen we passende trajecten bieden om beter rond te kunnen komen en schulden op te lossen. Door onze aanpak willen we inwoners eerder bereiken zodat schulden sneller worden opgelost en inwoners weer zonder geldzorgen verder kunnen.

Wat doen we ervoor

Integrale aanpak

We werken samen met lokale partijen rond armoede, zoals de Voedselbank, Kledingbank, Stichting Leergeld en Humanitas om inwoners te bereiken. We bekijken waar we de samenwerking kunnen verruimen op thema's zoals kinderarmoede en gezondheidsachterstanden. Lokale partijen komen samen bij de Thematafel Armoede en weten elkaar hierdoor goed te vinden.

Door voorzieningen die we bieden vanuit Stichting Leergeld en het Volwassenenfonds kunnen kinderen en volwassenen meedoen aan sport, cultuur of andere activiteiten. Voor kinderen is deelnemen net als leeftijdsgenoten erg belangrijk en draagt bij aan het verkleinen van gezondheidsachterstanden.

Ondersteunen en bereiken doelgroep

Om te zorgen dat inwoners gebruik maken van de voorzieningen waar ze recht op hebben zetten we De VoorzieningenWijzer in. Via de website datgeldtvoormij.nl kunnen inwoners bekijken welke landelijke en lokale regelingen er zijn. Het gebiedsteam en Humanitas helpen inwoners die hier hulp bij kunnen gebruiken. Ook bij de Papierwinkel kunnen inwoners terecht voor hulp bij een aanvraag of het begrijpen van een ingewikkelde brief.

We zorgen voor Menstruatie Uitgifte Punten (MUP), die goed toegankelijk zijn voor meisjes en vrouwen uit onze gemeente. Zodat iedereen die dit nodig heeft gratis de producten mee kan nemen.

Waar dat nodig is zetten we ons maatwerkbudget in om inwoners in nood verder te helpen. Vanuit het gebiedsteam wordt hulp geboden voor de hulpvraag van een inwoner en vanuit het maatwerkbudget wordt een vergoeding verstrekt als dit noodzakelijk is. De verwachting is dat hier vaker gebruik van gemaakt gaat worden.

We bekijken welke bestaande regelingen we kunnen verruimen met de extra middelen voor de aanpak van armoede en schulden vanuit het collegeprogramma en waardoor de financiële armslag van inwoners vergroot kan worden.

Vroegsignalering en nazorg bij schulden

We verwachten dat het aantal signalen van betaalachterstanden iets gaat oplopen. Meer inwoners hebben moeite met rondkomen en het tijdig betalen van rekeningen. Van betaalachterstanden van huur, zorgverzekering, elektra, gas en water ontvangen we een signaal als er een betaalachterstand is van meer dan een maand. Door de vroegsignalering van schulden lopen schulden minder ver op, we bieden inwoners al bij beginnende betaalachterstanden hulp.

We intensiveren onze aanpak door vaker een poging te doen om in contact te komen met inwoners met een betaalachterstand. Bij hogere achterstanden gaan we op huisbezoek als een inwoner niet reageert op een brief of telefoontje. Ook nemen we bij hogere en meerdere achterstanden nogmaals met een inwoner contact op om te informeren of het gelukt is om de betaalachterstand op te lossen en bieden we onze hulp bij verdere geldzorgen. Door deze nazorg te bieden kunnen we terugval in betaalachterstanden mogelijk voorkomen en een passend schuldhulpverleningstraject aan de inwoner aanbieden.

Ook bij de schuldregelingstrajecten gaan we contact met de inwoner onderhouden na afloop van het traject zodat terugval voorkomen kan worden. We bekijken of budgettrainingen inwoners hierbij kunnen helpen.

Voor inwoners met een problematische schuld is vanuit de rijksoverheid geregeld dat het schuldregelingstraject wordt verkort van 36 maanden naar 18 maanden. We bieden inwoners ook na 18 maanden afhankelijk van de financiële zelfredzaamheid coaching zodat ze voldoende vaardigheden hebben om weer zelfstandig hun financiën bij te houden.

Doelstellingen

Aan de slag met jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn wettelijk verplicht een aantal taken op gebied van jeugdhulp uit te voeren, namelijk:
- jeugdhulp van goede kwaliteit aanbieden;
- voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (jeugdhulpplicht) treffen;
- jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering organiseren;
- maatregelen voor de aanpak van kindermishandeling nemen;
- de samenwerking met andere sectoren zoals zorg, onderwijs, politie en justitie zoeken.

Door deze taken uit te voeren willen we bereiken dat onze jeugd veilig en gezond opgroeit en zich ontwikkelt op een manier die past bij hun mogelijkheden.
Dit doen we door blijvend te investeren in:
- positief opgroeien
- een sterke basis, door samenwerkingen zoals integrale vroeghulp
- sterke preventie, met groepsaanbod gericht op versterken van assertiviteit en weerbaarheid
- duurzaam effectieve hulp, die samen met het gezin wordt gekozen en ingezet
- integraal werken dichtbij de jeugdige en het gezin, door inzet van casusregie waar dat nodig is

Wat doen we ervoor

Sterke basis en preventie

We gaan de bestaande samenwerking tussen jongerenwerkers, schoolmaatschappelijk werk, de scholen voor voortgezet onderwijs, jeugdgezondheidszorg, politie en Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) verder verstevigen. Met een sterke (pedagogische) basis kunnen jongeren waardevolle sociale relaties opbouwen met hun ouders, buurt, school, en vrijetijdsverenigingen. Het gaat om lichamelijke en mentale gezondheid van de jongeren en de mate van grip van jongeren op hun eigen leven en toekomst (weerbaarheid). Om hier goed uitvoering aan te geven willen we aansluiten bij het bestaande programma opgroeien in kansrijke omgeving.

Toegang naar jeugdhulp
In 2024 werken we aan het vormgeven van voorliggende hulp en het verstevigen van onze gemeentelijke toegang naar jeugdhulp. Een deel van de huidige specialistische jeugdhulp willen we zoveel mogelijk in het voorliggend veld beleggen, dat wil zeggen in de eigen gebiedsteams en bij de GGD. We verwachten u hier eind 2023, begin 2024 verder over te kunnen informeren. Daarbij blijven we investeren in de relatie en samenwerking met scholen en huisartsen door de inzet van schoolmaatschappelijk werk en praktijkondersteuners. Het verstevigen van de gemeentelijke toegang is het vervolg op ons hulpvraagbeleid.
De toegang tot jeugdhulp vormt het fundament onder het jeugdhulpbeleid en de doelen die we willen realiseren. Dit geldt ook voor de uitwerken van plannen als de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario kind- en jeugdbescherming.

Doelstellingen

Aan de slag met de Wmo
Wat willen we bereiken?

Wij bieden maatwerk. De zorg en ondersteuning wordt zo licht en ‘gewoon’ mogelijk ingezet. Waar nodig wordt zwaardere en specialistische zorg geboden. De focus ligt op veerkracht en aanpassingsvermogen. We streven naar de juiste en goede zorg en ondersteuning voor onze meest kwetsbare inwoners. Het perspectief van de inwoner is leidend en wij zoeken afstemming en samenwerking met betrokken professionals. In 2024 is een specifiek thema waarop wij ons richten Wmo vervoer. Daarmee kan een breed perspectief gevormd worden over de sterke kanten en knelpunten van onze dienstverlening, in samenwerking met de inwoner en betrokken partijen zoals vervoersbedrijven.

Wat doen we ervoor

Aan de slag met WMO
We spannen ons in om inwoners met complexe problemen weer in staat te stellen zelf regie te pakken en oplossingen in gang te zetten. We werken samen met lokale partners zoals gemeente, zorg- en ondersteuningsorganisaties, woningcorporaties en politie. Hiermee voorkomen we dat mensen tussen wal en schip vallen.

Beschermd Wonen
Als gemeente sluiten wij aan bij de landelijke decentralisatie en provinciale afspraken over beschermd wonen. Deze decentralisatie is opnieuw uitgesteld, op dit moment wordt gefocust op 1 januari 2025. Dit betekent dat het woonplaatsbeginsel en het nieuwe verdeelmodel niet per 1 januari 2024 van kracht gaan. Vanuit het Rijk bleek er onvoldoende voorbereidingstijd. De bedoeling is dat de zorg vaker ambulant bij de inwoners thuis plaatsvindt, in plaats van in een instelling die niet per se in de buurt is van de eigen leefomgeving. Deze verandering noemen we Beschermd Thuis. Bij de inkoop van Beschermd Wonen is hier al op voorgesorteerd door de producten anders in te richten, deze ingezette koers blijven we ondanks het landelijke uitstel wel gewoon volgen.

Ontwikkelingen eigen bijdrage Wmo
We volgen de landelijke richtlijnen voor de wetswijziging in de Wmo, die het vanaf 2026 mogelijk moet maken de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de maatwerkvoorzieningen weer in te voeren. De verwachting is dat dit zorgt voor een minder grote instroom van nieuwe cliënten dan in de afgelopen jaren het geval was, doordat inwoners een financiële drempel ervaren en eerst zelf een oplossing te zoeken voor hun hulpvraag. Ook wordt vanaf 1 januari 2024 de eigen bijdrage geïndexeerd. Hiermee worden de gemeenten tegemoet gekomen met de huidige prijsstijgingen en inflaties.

Inzetten op preventie en voorliggende voorzieningen
We zetten in op preventie en maken een beweging naar de voorkant. Dat houdt in dat aandacht is voor (door)ontwikkeling van voorliggende voorzieningen en preventief aanbod. Een voorbeeld hiervan is de ketensamenwerking rondom valpreventie die in 2024 ontwikkeld wordt. Dit is een onderdeel van de brede SPUK-regeling (zie ook programma 7). Daarnaast worden voorliggende en laagdrempelige voorzieningen zoals de dorpskamer verder geborgd en vormgegeven om aan te sluiten bij de behoeften van onze inwoners. Dit doen we in samenwerking met betrokken partijen zoals zorgaanbieders en ketenpartners.

Doelstellingen

Versterken ketensamenwerking ouderen

Wat willen we bereiken?

In Weststellingwerf hebben we te maken met een dubbele vergrijzing. Dubbele vergrijzing is datgene wat er gebeurt wanneer niet alleen de groep ouderen steeds groter wordt, maar daarnaast de gemiddelde leeftijd ook steeds hoger wordt. Hierdoor neemt de vergrijzing op twee verschillende manieren toe: een dubbele vergrijzing. Daarnaast blijven ouderen langer thuis wonen. We willen dat ouderen zo lang mogelijk in een geschikte woning kunnen blijven en daarmee in hun eigen sociale omgeving blijven meedoen. Het is belangrijk om de sociale omgeving van ouderen optimaal in te zetten om hun zelfredzaamheid en zelfstandigheid te ondersteunen. We streven daarom naar samenwerking in een vroeg stadium, waarbij alle partijen rondom ouderen betrokken worden. Hierbij kan gedacht worden aan aanbieders, gebiedsteams en eerstelijnszorg maar ook aan verenigingen, burgerinitiatieven of andere voorliggende voorzieningen. We brengen samenhang aan in de verschillende projecten, hebben aandacht voor ouderenmishandeling en de samenwerking met Veilig Thuis en de politie.

Wat doen we ervoor

Aan de slag met het versterken van de ketensamenwerking ouderen
Wij blijven deelnemen aan het regionale netwerk Regioplan Integrale Zorg Heerenveen e.o. om de komende jaren gezamenlijk vooruit te zien op verschillende veranderingen op het gebied van de ouderenzorg. Vanuit deze samenwerking wordt aangesloten bij het landelijk Integraal Zorgakkoord (IZA), dit gebeurt door in te zetten op innovatie. Doelen hiervan zijn de houdbaarheid, betaalbaarheid en bereikbaarheid van de zorg richting de toekomst. Deze samenwerking is tevens een goed voorbeeld van een ketensamenwerking zoals die bedoeld is vanuit de specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK).

Wij ontwikkelen en zetten laagdrempelige voorzieningen voort, zoals dorpskamers en indicatievrije dagvoorzieningen gericht op ouderen. De samenwerking met OSW (onafhankelijke seniorenvereniging Wolvega) sluit hier goed op aan. Zij helpen en ondersteunen op diverse manieren onze oudere inwoners. Verder zal intern aandacht zijn voor inwoners met dementie. Het dementie-onderzoek uit 2022 heeft laten zien dat onze inwoners met dementie zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven. Zelf hun zaken kunnen regelen bij de gemeente hoort daar ook bij. Door middel van trainingen kunnen wij beter aansluiten bij de behoeften van deze inwoners en hebben wij oog voor een inclusieve dienstverlening.

We bevorderen de samenwerking tussen organisaties en de gemeente die betrokken zijn bij het welzijn, de zorg en de ondersteuning van ouderen. Dit doen wij door korte lijnen en sterke banden te onderhouden met samenwerkingspartners zoals casemanagers dementie, wijkverpleging en huisartsen. Ook in de toekomst gaan wij aandacht besteden aan deze samenwerking en passende overlegvormen opzetten, waar onze inwoners bij gebaat zijn.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	**2.985**	**5.805**	**5.858**	**2.061**	**2.033**	**1.910**
6-2 Toegang en eerstelijnsvoorziening	**1.576**	**1.569**	**2.926**	**2.926**	**2.926**	**2.926**
6-3 Inkomensregelingen	**10.506**	**10.063**	**10.307**	**10.307**	**10.307**	**10.307**
6-4 WSW en beschut werk	**4.500**	**4.354**	**3.919**	**3.919**	**3.919**	**3.919**
6-5 Arbeidsparticipatie	**962**	**1.269**	**1.198**	**1.198**	**1.198**	**1.198**
6-6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**939**	**1.468**	**1.246**	**1.246**	**1.246**	**1.246**
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	**5.808**	**392**	**484**	**484**	**484**	**484**
6-71A Hulp bij het huishouden (WMO)	**0**	**2.778**	**2.658**	**2.658**	**2.458**	**2.458**
6-71B Begeleiding (WMO)	**0**	**1.601**	**1.601**	**1.601**	**1.601**	**1.601**
6-71C Dagbesteding (WMO)	**0**	**901**	**901**	**901**	**901**	**901**
6-71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	**0**	**110**	**110**	**110**	**110**	**110**
6-72 Maatwerkdienstverlening 18-	**7.247**	**720**	**312**	**-488**	**-488**	**-388**
6-72A Jeugdhulp begeleiding	**0**	**700**	**700**	**700**	**700**	**700**
6-72B Jeugdhulp behandeling	**0**	**350**	**350**	**350**	**350**	**350**
6-72C Jeugdhulp dagbesteding	**0**	**700**	**700**	**700**	**700**	**700**
6-72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	**0**	**3.370**	**3.353**	**3.353**	**3.353**	**3.353**
6-73A Pleegzorg	**0**	**310**	**310**	**310**	**310**	**310**
6-73B Gezinsgericht	**0**	**580**	**580**	**580**	**580**	**580**
6-73C Jeugdhulp met verblijf overig	**0**	**710**	**710**	**710**	**710**	**710**
6-74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonderverblijf	**0**	**350**	**350**	**350**	**350**	**350**
6-74B Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf	**0**	**490**	**490**	**490**	**490**	**490**
6-74C Gesloten plaatsing	**0**	**250**	**284**	**284**	**284**	**284**
6-81 Geëscaleerde zorg 18+	**-215**	**244**	**0**	**0**	**0**	**0**
6-81A Beschermd wonen (WMO)	**0**	**-344**	**50**	**50**	**50**	**50**
6-81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	**0**	**59**	**59**	**59**	**59**	**59**
6-82 Geëscaleerde zorg 18-	**2.399**	**370**	**0**	**0**	**0**	**0**
6-82A Jeugdbescherming	**0**	**666**	**666**	**666**	**666**	**666**
6-82B Jeugdreclassering	**0**	**60**	**57**	**57**	**57**	**57**
Totaal Lasten	**36.707**	**39.896**	**40.178**	**35.581**	**35.354**	**35.331**
Baten						
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	**1.649**	**3.674**	**4.084**	**284**	**256**	**136**
6-2 Toegang en eerstelijnsvoorziening	**-9**	**38**	**38**	**38**	**38**	**38**
6-3 Inkomensregelingen	**7.189**	**7.526**	**7.972**	**7.972**	**7.972**	**7.972**
6-5 Arbeidsparticipatie	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6-6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**230**	**196**	**196**	**196**	**196**	**196**
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6-71B Begeleiding (WMO)	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6-72 Maatwerkdienstverlening 18-	**37**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6-81 Geëscaleerde zorg 18+	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**9.198**	**11.433**	**12.289**	**8.489**	**8.461**	**8.341**
Saldo van lasten en baten	**27.509**	**28.463**	**27.889**	**27.092**	**26.893**	**26.990**
Onttrekkingen						
0-10C Mutaties reserves	**25**	**164**	**15**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**27.484**	**28.299**	**27.874**	**27.092**	**26.893**	**26.990**

Lasten, gegroepeerd naar beleidsveld

x € 1.000

Toelichting per beleidsveld:	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Samenkracht en burgerparticipatie	2.985	5.805	5.858	2.061	2.033	1.910
Toegang en eerstelijnsvoorziening	1.576	1.569	2.926	2.926	2.926	2.926
Participatie	15.968	15.686	15.424	15.424	15.424	15.424
WMO	6.531	7.208	7.109	7.109	6.909	6.909
Jeugdzorg	9.646	9.627	8.862	8.062	8.062	8.162
Totaal generaal Programma 6 Lasten	**36.706**	**39.896**	**40.178**	**35.581**	**35.354**	**35.331**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Samenkracht en burgerparticipatie

- Er ontstaat een voordelig verschil bestaande uit: De Spuk wet inburgering 2023 (€272.900) is alleen voor 2023. Voor Bestemming Wolvega is in 2023 een incidenteel budget beschikbaar (€ 850.600), het deel wat niet opgaat in 2023 hevelen we bij de jaarrekening over naar 2024 om daar de rest van het project mee te bekostigen. Voor gas en stroom hebben we een lager bedrag begroot (€ 135.000). Bestemming Noordwolde fase 6 loopt in 2023 af (€ 160.000). En in 2023 zijn er incidentele budgetten voor het opstellen van een strategische visie Sociaal Domein (€ 60.000), voor de Versterking van de uitvoering, maatwerk en service (€ 60.000) en voor het wegwerken van achterstanden ontstaan door Corona (€ 61.500).
- Er ontstaat een nadelig verschil vanwege: Voor de noodopvang van vluchtelingen uit Oekraïne verwachten we meer uit te geven dan in 2023 (€ 1.650.000). Zie ook bij toelichting op de baten.

Toegang en eerstelijnsvoorziening

Door de nieuwe taakveldenindeling worden de directe loonkosten van de gebiedsteams nu toegerekend aan dit taakveld in plaats van aan Jeugd, WMO en Participatie. Dit geeft een verschil van € 1.300.000.

Participatie

In 2023 is een incidenteel bedrag beschikbaar voor de energietoeslag (€ 680.000). En in 2024 zijn de BUIG budgetten geactualiseerd (€ 696.000). De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Wmo

Voor beschermd wonen is in 2023 bij de voorjaarsnota al rekening gehouden met een teruggaaf van de centrumgemeente Leeuwarden. Dit geeft daardoor een nadelig verschil in 2024 van € 400.000. Bij de ombuigingen in 2021 is er voor het jaar 2024 een verlaging van het budget ingeboekt van € 120.000. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Jeugdzorg

In 2023 is er een incidenteel budget voor het inkoopproces van SDF (€ 30.000). De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief

Lasten

Participatie

We hebben voor de noodopvang Oekraïners tot en met 2024 een bedrag begroot, dit geeft een verschil van € 3.800.000

Jeugdzorg
Vanaf 2025 hebben we een stelpost (€ 800.000 in 2025 en 2026; € 700.000 in 2027) opgenomen voor de hervormingsagenda jeugd. Vanuit het Rijk komen er maatregelen waardoor wij minder kosten gaan maken. Zie hiervoor ook de toelichting bij de uitgangspunten.

Baten, gegroepeerd naar beleidsveld

x € 1.000

Toelichting per beleidsveld:	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027
Samenkracht en burgerparticipatie	1.649	3.674	4.084	284	256	136
Toegang en eerstelijnsvoorziening	9	38	38	38	38	38
Participatie	7.190	7.526	7.972	7.972	7.972	7.972
WMO	331	196	196	196	196	196
Jeugdzorg	37	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	25	164	15	0	0	0
Totaal Programma 6 Baten	**9.241**	**11.597**	**12.304**	**8.489**	**8.461**	**8.341**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van 2023

Baten

Samenkracht en burgerparticipatie
De Spuk uitkering wet inburgering 2023 (€ 272.900) is alleen voor 2023. Voor Bestemming Wolvega is in 2023 een incidenteel budget beschikbaar (€ 850.600), het deel wat niet opgaat in 2023 hevelen we bij de jaarrekening over naar 2024 om daar de rest van het project mee te bekostigen. De provinciale bijdrage voor Bestemming Noordwolde fase 6 loopt in 2023 af (€ 100.000). Voor de noodopvang van vluchtelingen uit Oekraïne in 2023 verwachten we een zelfde bedrag aan rijksbijdrage als onze uitgaven en in 2024 € 1.650.000 meer dan in 2023.

Participatie
In 2024 zijn de BUIG budgetten geactualiseerd, een verschil van € 446.000.

Mutaties reserves
Voor dekking van budgetoverhevelingen uit 2022 hebben we in 2023 een bedrag uit de algemene reserve begroot van € 139.000. En uit de reserve investeringsambities houden we rekening met een bijdrage € 25.000 in 2023 en € 15.000 in 2024 vanwege proceskosten regiodeal.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief

Baten

Mutaties reserves
Voor de jaren 2025 tot en met 2027 zijn er geen mutaties reserves begroot.

Investeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	163.143	101.813	337.226	0
Totaal bruto investeringsbedrag	**163.143**	**101.813**	**337.226**	**0**

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Portefeuillehouder(s)	Den Hartigh, Rikkers en Zonderland
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Riolering
- Volksgezondheid
- Milieubeheer
- Afval
- Begraafplaatsen en crematoria

Beleidsnota's

2007 Notitie Mestvergisting
2008 Notitie Beleidskaders nieuwe Wet geluidshinder
2010 Notitie Geurbeleid
2010 Integraal Vergunningenplan
2011 Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij
2012 Geurverordening Weststellingwerf
2014 Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet
2017 Projectplan Vitale Regio Noordwolde 2018-2020
2018 Watergangen waarop via een riooloverstort wordt geloosd
2019 Plan van aanpak Jongeren Op Gezond Gewicht 2019-2021
2019 Uitvoeringsprogramma Drank- en Horecawet 2019-2021
2019 Plan van Aanpak gezondheidsachterstanden 2019-2021 - De GIDS-aanpak in Weststellingwerf
2020 VTH beleidsplan OWO 2020-2024
2020 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025
2021 Transitievisie Warmte OWO
2021 Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf
2021 Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid (inclusief Strategische Planning)
2021 Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf
2022 Lokaal gezondheidsbeleid Gemeente Weststellingwerf 2022-2025
2022 Notitie Scenario's uitbreiding ecologisch bermbeheer gemeente Weststellingwerf
2022 OWO actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
2022 Nota Bodembeheer (inclusief bodemkwaliteitskaarten)
2023 OWO- Uitvoeringsprogramma warmtetransitie
2023 Uitvoeringsprogramma 2024 en Jaarverslag 2023 Fysieke leefomgeving

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Omgevingswet & FUMO

De invoeringsdatum voor de Omgevingswet is definitief vastgesteld op 1-1-2024. Er vindt een verschuiving van taken plaats van provincie naar gemeenten en van gemeenten naar de omgevingsdienst als gevolg van de Omgevingswet. Bovendien zijn er frictiekosten als gevolg van de inwerkingtreding van genoemde wet. Deze effecten zijn vertaald in een wijziging op de begroting 2024 van de GR FUMO. Een deel is incidenteel (40%) en heeft betrekking op de frictiekosten rond de invoering van de Omgevingswet. Na 2 jaar zal de FUMO evalueren of de aannames rond deze verschuivingen juist zijn en vindt zo nodig een verrekening plaats. De FUMO werkt met een financieringssystematiek waarbij alleen betaald wordt voor de daadwerkelijke afgenomen diensten.

Hiertegenover staan effecten op de begroting van OWO-VTH. De effecten op de formatie van OWO-VTH zijn echter niet evenredig aan de uitzetting van de begroting van de FUMO. Dit is te verklaren omdat de FUMO een hoger (integraal) uurtarief hanteert en de kengetallen voor taken bij de FUMO hoger zijn dan bij gemeenten, tenslotte zit in de hogere bijdrage meer effecten dan alleen de over te dragen taken door gemeenten. Een opvallende heeft betrekking op bodemtaken die de provincie overdraagt. Er vinden gesprekken plaats over compensatie voor deze kosten door de provincie, aangezien zij deze taken kwijt raken en hiervoor door het Rijk gecompenseerd worden. Verevening met formatie van OWO-VTH is op dit moment niet aan te bevelen aangezien de gemeenten, evenals de FUMO te maken hebben met frictiekosten als gevolg van de invoering van de Omgevingswet. Per jaar monitoren we de ontwikkelingen als gevolg van deze grote wetswijziging. Na de evaluatie door de FUMO kan het werkelijke effect op de formatie van OWO-VTH verrekend worden.

Klimaat en duurzaamheid

Het Nationaal Klimaatakkoord is voor gemeenten de leidraad voor het uitvoeren van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Onze gemeente werkt dat periodiek uit in een Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid. Het is een operationele, programmatische aanpak. Wij doen dat vanuit de programmapijlers communicatie & samenwerken, energie-transitie, klimaat-robuust en circulaire economie. Programmapijler communicatie & samenwerken is daarbij overkoepelend voor de drie andere pijlers. Wij informeren u daarbij regelmatig over de voortgang, actualiteiten en ontwikkelingen.

Van RES-Fryslân naar Friese Energie Tafel (FET)

Het samenwerken binnen de RES-Fryslân richtte zich de afgelopen jaren alleen op de duurzame energieopwekking. Echter het op de juiste plek beschikbaar hebben van voldoende duurzaam opgewekte energie, is onlosmakelijk verbonden met de warmtetransitie. Binnen de Friese Energie Tafel werken we in 2024 met de andere Friese gemeenten, de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, netbeheerder Liander en overige stakeholders verder aan een meer integrale aanpak op het gebied van duurzame energie, de warmtetransitie en de energie-infrastructuur.

Systeemstudie en integraal programmeren

Een systeemstudie kijkt vooral in de toekomst. Het geeft inzicht in vraag en aanbod van energie, en wat dit betekent voor de benodigde energie-infrastructuur. Onze gemeente heeft baat bij een energie-infrastructuur die op tijd klaar is. Zodat in de toekomst we geen knelpunten ervaren bij nieuwe ontwikkelingen (bijvoorbeeld woningbouw en economie) en het realiseren van duurzaamheidsambities. We concretiseren ontwikkelingen zo veel mogelijk om benodigde investeringen in het energienetwerk zowel op de korte, als lange termijn in kaart te brengen.
In het tweede kwartaal 2024 starten wij met een systeemstudie voor onze gemeente. Wij doen dat samen met Ooststellingwerf.
In samenwerking tussen onder andere VNG, IPO (Interprovinciaal Overleg), de Unie van Waterschappen en de ministeries van EZ/BZK is een systematiek van integraal programmeren ontwikkeld. De regie op het uitwerken ligt bij de provincies (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK)).
In de kern heeft het integraal programmeren in onze provincie als doel: “Het ontwikkelen en groeien naar het energiesysteem van de toekomst in Fryslân, met als einddoel een energieneutraal Fryslân”.
De resultaten van de regionale (intergemeentelijke) systeemstudies vormen de basis voor de totstandkoming van de PMIEK.

Warmtetransitie
Op termijn (2050) moet het gebruik van fossiele brandstoffen voor het verwarmen worden beëindigd. Met het Nationaal Klimaatakkoord is de warmtetransitie een structurele taak van de gemeente geworden. Eind 2021 stelde uw raad met de Transitievisie OWO hiervoor de kaders. Deze werkten wij verder uit in het OWO-Uitvoeringsprogramma en OWO-Actieplan. In deze fase zetten we vooral in op energie besparen en op het bieden van handelingsperspectief (haalbaar en betaalbaar) voor iedereen.
In 2023 zijn wij onder meer gestart met de uitwerking van het Nationaal Isolatie Programma (zie ook onder kopje Lokale Isolatie Aanpak). In 2024 voeren wij het Actieplan verder uit. Wij doen dat vooral ook met onze samenwerkingspartners Opsterland en Ooststellingwerf.
Vooralsnog lijken de hieruit voorkomende kosten grotendeels te kunnen worden gedekt met geld dat het Rijk beschikbaar stelt. Zo nodig komen wij met een vervolgvoorstel naar uw raad.

Rijksgeld Maatregelen aanpak energiearmoede
Het Rijk heeft het besteden van dit geld verlengd tot 31 december 2024. In samenwerking met onze plaatselijke witgoedwinkeliers zijn we in 2023 gestart met het project Energiecoachgesprek en witgoedwissel voor de huishoudens met de laagste inkomens. Na evaluatie van de eerste ronde zullen wij besluiten over de inzet van het resterende rijksbudget in 2024.

Lokale Isolatie Aanpak
Vanuit de eerste tranche van het Nationaal Isolatie Programma (NIP) heeft de gemeente SPUK-gelden ontvangen voor het opzetten van een Lokale Isolatie Aanpak voor particuliere woningen met een energielabel D, E, F of G. Provinciaal, binnen de regio Zuidoost en in OWO-verband werken we aan een zoveel mogelijk uniforme aanpak, qua juridische regeling, uitvoering en communicatie. We zetten op gemeentelijk niveau in op extra communicatie richting de particuliere woningeigenaren met een laag inkomen binnen de doelgroep .

Uitvoeringcapaciteit Klimaat en Duurzaamheid op orde
De beperkt beschikbare uitvoeringscapaciteit en het versneld uitvoeren van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid vraagt om creatieve oplossingen. Ook in 2024 wordt ingezet op het verder op orde krijgen van de personele bezetting. We ontvangen hier onder andere incidentele SPUK gelden (die we structureel mogen inzetten, zie uitgangspunten).

Gezondheidsbeleid
Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK)
Met de Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 ('Brede SPUK') stelt het Rijk van 2023 tot en met 2026 geoormerkt budget beschikbaar voor de uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Sportakkoord II. Deze SPUK is een specifieke uitkering gericht op het ontwikkelen van een regionale en lokale aanpak voor gezondheid, preventie, sociale basis, en sport en bewegen. Stip op de horizon: een gezonde generatie in 2040. Centraal staat het verbeteren van de gezondheid van alle inwoners van Nederland, met specifieke aandacht voor inwoners met gezondheidsachterstanden en inwoners in kwetsbare situaties.

In het Plan van Aanpak Weststellingwerf 2023-2026 staan de doelstellingen van de programma's en interventies die in samenhang worden georganiseerd vermeld. In dit plan van aanpak hebben we integrale, samenhangende plannen opgesteld over de sociale en fysieke domeinen heen. In 2023-2026 ontvangt gemeente Weststellingwerf voor alle vijftien SPUK-onderdelen budget. Het betreft de volgende onderdelen waarop we de komende jaren gaan inzetten:
1. Lokaal Sportakkoord
2. Brede regeling combinatiefuncties
3. Terugdringen gezondheidsachterstanden
4. Kansrijke Start
5. Mentale gezondheid
6. Aanpak overgewicht en obesitas
7. Valpreventie
8. Leefomgeving
9. Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) en vroegsignalering alcoholproblematiek

10. Versterken sociale basis
11. Mantelzorg
12. Een tegen Eenzaamheid
13. Welzijn op Recept
14. Versterking Kennis- en Adviesfunctie GGD
15. Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

Een aantal onderdelen zijn nieuw, maar er zijn ook onderwerpen waarbij we de ingezette koers kunnen blijven volgen en waar nodig en mogelijk uitbreiden. Het betreft hier het Lokaal Sportakkoord, de brede regeling combinatiefuncties, het terugdringen van gezondheidsachterstanden (voorheen waren dit de GIDS-gelden), Kansrijke Start, het versterken van de sociale basis, inzet op mantelzorg, Een tegen Eenzaamheid en Welzijn op Recept.

Ook wordt verwacht dat er op een aantal onderdelen per 2024 ketenaanpakken worden opgezet. Dit geldt voor ten minste Kansrijke Start, Aanpak overgewicht en obesitas onder kinderen, gecombineerde leefstijlinterventie, Welzijn op Recept en valpreventie. Voor Kansrijke Start en Welzijn op Recept is reeds sprake van een nauwe samenwerking. Voor de andere onderdelen gaan we in 2024 nog meer samenwerken met belangrijke ketenpartners, zoals huisartsen, wijkverpleegkundigen, fysiotherapeuten, buurtsportcoaches en scholen.

Doelstellingen

Grondstoffenbeleid - Diftar

Wat willen we bereiken?

VANG-doelstelling
Wij zetten in op het bereiken van de VANG doelstelling (Van Afval Naar Grondstof). De VANG doelstelling is het terugbrengen van de hoeveelheid te verbranden huishoudelijk restafval. Deze doelstelling is ontwikkeld om stappen te zetten naar een circulaire economie.

Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf en Diftar
De raad heeft de strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf vastgesteld. Ook besloot de raad om Diftar in te voeren. Diftar staat voor ‘gedifferentieerd tarief’. Inwoners betalen voor de hoeveelheid afval die ze aanbieden.

De kosten voor het verwerken van restafval is de laatste jaren flink gestegen. Dat komt door de verhoging van de verbrandingsbelasting. Inmiddels weten we dat er ook een Co2 heffing wordt ingevoerd voor iedere ton afval die verbrand wordt. Het dossier rondom de CO2-heffing is nog volop in ontwikkeling. De hoogte van de CO2-heffing en het moment van invoering weten we nog niet. Een financiële doorrekening over de invoering van Diftar+ zal met de klankbordgroep Diftar, bestaande uit raadsleden afgestemd worden.

Wat doen wij ervoor

Grondstoffenbeleid
Wij zijn gestart met de voorbereidingen om ‘Diftar+’ in te voeren.
Diftar staat voor ‘gedifferentieerd tarief’. Bij Diftar+ gaan inwoners betalen voor iedere kilo restafval die ze aanbieden. Volgens de huidige planning kan de formele invoering per 1-1-2026 plaatsvinden en bij eventuele vertraging door bijvoorbeeld onvoorziene zaken per 1-1-2027.

Doelstellingen

Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Wij voeren het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid uit. Wij leveren daarmee een bijdrage aan de realisatie van het belangrijkste doel van het Nationaal Klimaatakkoord en het Coalitieakkoord 2021-2025 van het Rijk, om stap voor stap de CO2 uitstoot te verminderen. Wij doen dat vanuit vier programmapijlers, waarbij programmapijler Communicatie & Samenwerken de drager is van de drie andere programmapijlers. Draagvlak en acceptatie staan hierbij centraal. Zo werken wij aan een duurzamer Weststellingwerf.

Wat doen wij ervoor

Programmapijler Communicatie & Samenwerken

- Wij werken verder aan de programmatische aanpak;
- Met een geactualiseerde beleidsbrief bieden we inzicht in de actuele acties/projecten binnen het programma Klimaat & Duurzaamheid;
- Wij stimuleren duurzame dorpsinitiatieven;
- We ontwikkelen en toetsen binnen de regiodeal met de Hanze Hogeschool een handreiking om dorpen en wijken te ondersteunen om keuzes te maken om energie te besparen, over te gaan op hernieuwbare energie en energie op te slaan;
- Wij bouwen verder aan het gemeentelijk energieloket door naast de huidige digitale toegankelijkheid het energieloket door te ontwikkelen naar de mogelijkheid van meer menselijk contact, om zo onze inwoners nog beter te kunnen bereiken en van dienst te kunnen zijn. Daar waar mogelijk organiseren wij dat binnen OWO-verband.

Programmapijler Energietransitie

- Wij gaan verder met het verduurzamen van onze gemeentelijke vastgoedportefeuille en komen zo nodig met (financiële) vervolgvoorstellen;
- Wij maken met de woningcorporaties prestatieafspraken over het verder verduurzamen van de woningvoorraad en werken daar waar mogelijk samen aan de uitvoering van de warmtetransitie;
- Wij leveren een bijdrage aan de cyclische uitwerking van de Regionale Energiestrategie Fryslân;
- Zo nodig komen wij daarbij met vervolgvoorstellen die bijdragen aan het opwekken van duurzame energie, met aandacht voor betrokkenheid van onze inwoners en verantwoorde landschappelijke inpassing;
- Wij werken samen en stemmen af binnen de Friese Energie Tafel (FET), daarin stellen we ook een Friese energievisie op als onderdeel van de Provinciale Omgevingsvisie;
- Samen met Ooststellingwerf doen we een systeemstudie naar de energie-infrastructuur, in het kader van het integraal programmeren komen alle regionale systeemstudies samen in de PMIEK, tevens de basis voor de energievisie;
- Als vervolg op de door uw raad vastgestelde Transitievisie Warmte OWO, en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma en Actieplan, geven wij verder uitvoering aan de warmtetransitie in onze gemeente en doen dat zoveel mogelijk samen met Ooststellingwerf en Opsterland;
- Voor inzet van het door uw raad binnen de reserve Investeringsambities gereserveerde geld komen wij met een (OWO-)voorstel Maatwerkadvies/Kluswijsadvies naar aardgasvrij voor de woningeigenaar;
- In samenwerking met de vier ander regiogemeenten in Zuidoost Fryslân wordt het resultaat van de Regiodeal onderdeel duurzame lokale energie verder geïmplementeerd;
- Als gevolg van de toenemende beperkingen voor het (terug)leveren van duurzaam opgewekte elektriciteit, hebben wij periodiek overleg met de netbeheerder.

Programmapijler Klimaat-Robuust

- We geven uitvoering aan klimaatmaatregelen die voortkomen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 om wateroverlast zoveel mogelijk te beperken;
- We zetten in op het vergroten van het waterbewustzijn met het Maatregelenplan Waterbewustzijn;
- Er wordt gewerkt aan een gemeentelijk ambitieplan voor herstel en/of versterken van de biodiversiteit.

Programmapijler Circulaire Economie

- Wij geven verder uitvoering aan het door onze gemeente ondertekende manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en de borging daarvan;
- In het OWO-actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) staat hoe wij dit in de praktijk brengen. We implementeren daarvoor in 2024 de CO2-prestatieladder;
- De opgedane kennis in de pilot 'Toepassen duurzaamheidsprincipes' passen we toe in meerdere gemeentelijke projecten;
- Met het vaststellen van de Strategienota Grondstoffenbeleid, is de koers voor de komende jaren uitgezet met de ambitie en afvalvisie. Daarbij zijn maatregelen uitgewerkt die bijdragen aan het halen van de VANG doelstellingen.

Doelstellingen

Aan de slag met gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken?

Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK)
In de gemeente Weststellingwerf dragen we bij aan de gezondheid van onze inwoners en een gezonde generatie in 2040. Dat doen we door uitvoering van ons plan van aanpak voor de SPUK-middelen, met daarin aandacht voor de gezondheidsdoelen zoals gesteld in GALA, het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en de afspraken uit Sportakkoord II.

Wat doen wij ervoor

Een gezonde geest
Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK): Versterking van mentale weerbaarheid en gezondheid
Binnen de gemeente zetten we in op geestelijke gezondheid en weerbaarheid. Dat doen we onder andere door inzet van Welzijn op Recept, een alternatief voor mensen met lichte psychosociale klachten, gericht op het verbeteren van het welzijn van mensen door activiteiten of bezigheden te doen. Ook de dorpskamer en de samenwerking met de OSW dragen bij aan het verbeteren van de mentale gezondheid van inwoners.

Scholen en kinderopvang spelen een belangrijke rol in preventie en het vroegtijdig signaleren van problemen op het gebied van geestelijke gezondheid. Daarom wordt binnen deze instellingen actief gewerkt aan 'welbevinden'. Ook worden er weerbaarheidstrainingen voor kinderen en jongeren gegeven. De vlechtwerkers in de scholen en jongerenwerkers vervullen een belangrijke sleutelfunctie in het vroegtijdig signaleren en aanpakken van problemen bij jongeren en kinderen.

Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK): Vitaal ouder worden
In de gemeente Weststellingwerf wonen relatief veel ouderen. Het is belangrijk dat zij zo lang mogelijk vitaal blijven op lichamelijk, sociaal en mentaal gebied. Er bestaat een ketensamenwerking ouderen, gericht op het zo lang mogelijk (zelfstandig) meedoen van ouderen (zie Programma 6 / Sociaal Domein / Versterken ketensamenwerking ouderen).

Inwoners boven de 60 jaar die een aanvraag doen bij de Wmo voor een maatwerkvoorziening wordt geadviseerd de training Powerful Ageing te volgen, gericht op het verbeteren van de fysieke zelfredzaamheid. Dit past goed bij het onderdeel valpreventie, waar mogelijk verbinden we deze twee ketenaanpakken in 2024 met elkaar en wordt Powerful Ageing onderdeel van de op te zetten ketenaanpak.

Als ouderen te weinig sociale contacten hebben ontstaat de kans op eenzaamheid. Binnen de gemeente zijn we bezig met verschillende projecten die aansluiten bij het bestrijden van eenzaamheid, zoals Eén tegen Eenzaamheid, de netwerkcoaches en de dorpskamers. We willen meer aansluiten bij reeds bestaande partners die de doelgroep goed kunnen bereiken en samen met deze partners optrekken in de strijd tegen eenzaamheid .

Een gezonde leefomgeving

Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) Versterken van de sociale basis

We willen als gemeente zichtbaar zijn en horen wat er speelt in de samenleving. Daarbij ondersteunen we bewoners- en vrijwilligersinitiatieven, bijvoorbeeld door een Bloeizone zoals in Steggerda. We werken aan voorzieningen in het voorliggend veld en het verhogen van sociale samenhang. Zo loopt er vanuit de Regio Deal Zuidoost Friesland een project om verbinding en ontmoeting in Wolvega te verbeteren: Bestemming Wolvega (zie Programma 6 / Sociaal Domein / Bestemming Wolvega). Ook vanuit Bestemming Noordwolde zijn er mooie projecten opgezet, die bijdragen aan een sterkere sociale basis. Hierin speelt het Buurthuus bijvoorbeeld een belangrijke rol. Ook is de samenwerking met OSW in 2023 geïntensiveerd, omdat zij dichter bij de inwoners staan en sneller zicht hebben op laagdrempelige hulpvragen. Dit sluit ook goed aan bij het verminderen van eenzaamheid onder inwoners.

Het komende jaar gaan we aan de slag met de sociale basis en versterking van het voorliggend veld (zie Programma 6 / Sociaal Domein / Aan de slag met de Sociale Basis). We willen de mantelzorgers in de gemeente beter in beeld hebben en hen de juiste ondersteuning en waardering geven, de mantelzorgcoördinator heeft hierin een belangrijke rol. Het vrijwilligerspunt Weststellingwerf is er om vrijwilligers en hulpvragen bij elkaar te brengen.

Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) Lokale en regionale samenwerkingen

We versterken de bestaande regionale samenwerking tussen de zorgverzekeraar en de gemeenten. Dit doen we door de genoemde ketenaanpakken op te zetten of verder uit te breiden. Maar ook het Friese Regioplan dat opgesteld wordt vanuit het IZA draagt hieraan bij. Het doel hiervan is dat de zorg richting de toekomst toegankelijk, kwalitatief goed en betaalbaar blijft. Hieraan werken we samen met andere gemeenten, zorgverzekeraars en verschillende partners uit het brede zorglandschap, zoals ziekenhuizen, huisartsen, wijkverpleging en zorgaanbieders.

Een gezonde leefstijl

Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) Het terugdringen van gezondheidsachterstanden

Gezondheidsachterstanden kunnen al ontstaan voordat een kind is geboren. In Weststellingwerf willen we dat zoveel mogelijk kinderen een goede start van hun leven hebben. Dat begint al voor de geboorte met een gezonde leefstijl van de moeder en loopt door tot het kind twee jaar oud is (eerste 1000 dagen). Met Kansrijke Start wordt integraal ingezet op het verbeteren van de gezondheid van inwoners met een lage sociaal economische status. De nadruk ligt op de drie elementen: voor de zwangerschap, tijdens de zwangerschap en na de zwangerschap. In 2024 willen wij onderzoeken hoe wij deze drie elementen zo goed mogelijk kunnen inrichten met een sterke lokale coalitie en de daarbij passende interventies. In 2024 willen wij onderzoeken of Centering Zwangerschap en Centering Ouderschap geschikte interventies zijn om in te zetten. Naast de formele zorg vanuit de verloskundigen of GGD consultatiebureaus zetten wij de informele zorg actief in. In 2024 willen wij onderzoeken hoe de informele zorg nog meer benut kan worden. Kansrijke Start doen we gezamenlijk in samenwerkingsverband met interne en externe partners in een lokale ketenaanpak.

Om gezondheidsachterstanden terug te dringen werken wij met een wijkgerichte aanpak. Vanuit de wijkgerichte aanpak worden gezondheidsverschillen binnen de gemeente in de verschillende wijken gesignaleerd. Het doel is om samen met de inwoners een gezonde wijk te ontwikkelen. Gezamenlijk met de wijk wordt er gekeken of dat er bijvoorbeeld voldoende speel- en beweeggelegenheden zijn, of het fijn wonen is in de buurt en of de sociale cohesie versterkt kan worden. Daarnaast werken wij integraal over de verschillende beleidsterreinen om er voor te zorgen dat iedereen mee kan doen. De voorzieningen: volwassenfonds, gezonde voedselbank, stichting Leergeld, menstruatie- uitgifte punten dragen hier aan bij. Daarnaast hebben we beleid voor inwoners met een laag inkomen of schulden (zie Programma 6 / Sociaal Domein / Aan de slag met aanpak armoede en schulden). In 2024 gaan wij door met de wijkgerichte aanpak en de integrale samenwerking over de verschillende beleidsterreinen.

Specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) Een gezonde leefstijl
We zetten als gemeente onder andere in op het voorkomen van middelengebruik onder jongeren, vroegsignalering van alcoholproblematiek, het terugdringen van roken en sport- en beweegparticipatie (zie programma 5 Sport, cultuur en recreatie, sport en bewegen).

In 2024 willen we aan de slag met het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), waarbij de focus ligt op het voorkomen en terugdringen van alcohol- en middelengebruik onder jongeren. Wat hiervoor in Weststellingwerf nodig is gaan we onderzoeken, zodat er een aanpak ontstaat die past bij de jongeren in onze gemeente.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
7-1 Volksgezondheid	**1.278**	**1.601**	**1.828**	**1.829**	**1.778**	**1.659**
7-2 Riolering	**1.894**	**2.108**	**2.045**	**2.103**	**2.140**	**2.213**
7-3 Afval	**3.035**	**3.032**	**3.328**	**3.229**	**3.219**	**3.236**
7-4 Milieubeheer	**1.232**	**2.160**	**2.047**	**1.997**	**1.997**	**1.997**
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	**214**	**273**	**358**	**358**	**359**	**362**
Totaal Lasten	**7.653**	**9.174**	**9.607**	**9.516**	**9.494**	**9.467**
Baten						
7-1 Volksgezondheid	**2**	**202**	**170**	**170**	**120**	**0**
7-2 Riolering	**2.186**	**2.277**	**2.277**	**2.369**	**2.369**	**2.369**
7-3 Afval	**3.636**	**3.492**	**3.672**	**3.672**	**3.672**	**3.672**
7-4 Milieubeheer	**177**	**543**	**543**	**543**	**543**	**543**
7-5 Begraafplaatsen en crematoria	**139**	**191**	**209**	**209**	**209**	**209**
Totaal Baten	**6.140**	**6.705**	**6.872**	**6.963**	**6.912**	**6.793**
Saldo van lasten en baten	**1.513**	**2.469**	**2.735**	**2.553**	**2.582**	**2.674**
Onttrekkingen						
0-10E Mutaties reserves	**19**	**803**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stortingen						
0-10E Mutaties reserves	**295**	**125**	**25**	**25**	**25**	**25**
Mutaties reserves	**276**	**-678**	**25**	**25**	**25**	**25**
Resultaat	**1.789**	**1.791**	**2.760**	**2.578**	**2.607**	**2.699**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023
De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten
Volksgezondheid
Vanaf 2024 is er een hogere structurele bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân geraamd (€ 92.000). En in 2023 is er een incidenteel budget voor het uitvoeren van het Nationaal Preventieakkoord (€ 20.000). Zie ook bij de baten. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Riolering
In 2023 zijn de energiekosten die voor de riolering worden gebruikt hoger dan in 2024 (€70.000).

Afval
Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor het flankerend beleid (vanuit het collegeprogramma), vallen de lasten in 2024 hoger uit dan in 2023 (€100.000). Daarnaast nemen de kosten en de doorbelastingen toe die aan dit taakveld worden toegerekend.

Milieubeheer
Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor uitvoering energietransitie (€ 209.000) en opstellen transitievisie warmte (€ 164.000) vallen de lasten in 2024 hoger uit dan in 2023. Ook stijgt de bijdrage aan de FUMO door begrotingswijziging 2024 structureel met € 85.000 en incidenteel met € 50.000 (zie ook programma 8). De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Begraafplaatsen en crematoria
Dit verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Baten
Volksgezondheid
In 2023 is er een incidenteel baat voor het uitvoeren van het Nationaal Preventieakkoord (€ 20.000). Zie ook bij de lasten.

Afval
De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn in lijn gebracht met de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. De baten van afvalstoffenheffing zullen toenemen om 100% kostendekkend te blijven.

<u>Begroting 2024 en meerjarenperspectief</u>
Lasten
Volksgezondheid
Er is een nieuwe regeling specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) voor de jaren 2023 – 2026. Het aflopende bedrag voor de jaren 2025 tot en met 2027 komt hierdoor.

Riolering
Door de geplande investeringen uit het GRP te voeren nemen de kapitaallasten toe in het meerjarenperspectief.

Milieubeheer
De bijdrage aan de FUMO stijgt door begrotingswijziging 2024 structureel met € 85.000.

Baten
Volksgezondheid
Er is een nieuwe regeling specifieke uitkering gezonde generatie (Brede SPUK) voor de jaren 2023 – 2026. Het aflopende bedrag voor de jaren 2025 tot en met 2027 komt hierdoor.

Mutaties reserves
Er is in 2022 een budgetoverheveling geweest naar 2023. Dit zijn de gelden van uitvoering klimaatakkoord (€ 209.000) en de gelden voor het opstellen visie energietransitie. (€164.000). Daarnaast is in 2023 €400.000 uit het GRP onttrokken voor het project centrumontwikkeling (Winkelstraat Wolvega). Tot slot worden de mutaties afval en riool verwerkt in de reserves.

Investeringen

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Vervangen riolering	250.000	250.000	250.000	250.000
Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	161.875	62.500	153.125	62.500
Aanleg hemelwaterriool	1.475.000	956.250	1.625.000	1.956.250
Totaal bruto investeringsbedrag	**1.886.875**	**1.268.750**	**2.028.125**	**2.268.750**

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Portefeuillehouder(s)	Zonderland, Rikkers en Hoen
Organisatie	Beleid

Taakvelden

- Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- Ruimtelijke ordening
- Wonen en bouwen
- Beheer overige gebouwen en gronden

Beleidsnota's

2004 Welstandsnota
2011 Handleiding schaalvergroting agrarische sector
2012 Facetbestemmingsplan Kernen Weststellingwerf
2013 Beheersverordening agrarische percelen bestemmingsplan buitengebied
2014 Bestemmingsplan Buitengebied
2014 Nadere regels Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor terrassen en uitstallingen (2014)
2014 Ontwerp Antennebeleid
2016 Bestemmingsplan Buitengebied (versie VA03) aangepast naar aanleiding van uitspraak Raad van State
2016 Woonvisie gemeente Weststellingwerf
2017 Uitvoeringsregels evenementen gemeente Weststellingwerf 2017
2017 Bestemmingsplan Buitengebied intensieve veehouderij
2017 Notitie strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed
2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf
2020 Plan van aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille
2021 Algemeen plaatselijke verordening Weststellingwerf 2021
2022 Facetbestemmingsplan Geitenhouderijen
2022 Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf
Bestemmingsplannen voor de dorpen

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Omgevingsvisie
De omgevingsvisie van de gemeente Weststellingwerf is vastgesteld in juni 2019. Daarmee heeft de Gemeente Weststellingwerf in een vroeg stadium ingespeeld op de naderende omgevingswet. De Omgevingsvisie en het Omgevingsplan zijn als belangrijkste planvormen aangewezen, als opvolger van het structuur- en bestemmingsplan. De omgevingsvisie is de afgelopen jaren de achterliggende visie geweest voor ruimtelijke ontwikkelingen. In de omgevingsvisie van Weststellingwerf staat dat de visie om de 4 jaar moet worden doorlicht. Het is de bedoeling om de omgevingsvisie in 2024 te evalueren. Tijdens de monitoring/evaluatie van de omgevingsvisie wordt gekeken of het nodig is om de omgevingsvisie aan te passen en/of te actualiseren.

Welstandsnota
Onze welstandsnota, vastgesteld in 2004, is op sommige punten niet meer actueel. Wij hebben steeds gemeend met het opstellen van een nieuwe welstandsnota te moeten aansluiten bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet. In eerste instantie was de inwerkingtreding voorzien op 1 januari 2023 maar is nu uitgesteld naar 1 januari 2024.

De welstandsnota zelf blijft nog van kracht, hiervoor geldt een overgangsperiode. Met name nieuwe ontwikkelingen zijn slecht toetsbaar aan de welstandsnota. Soms resulteert dat in een negatief advies. Wij vinden dat onwenselijk en zijn in OWO-verband bezig met het verkennen van de opties om de welstandsnota te herzien of aan te passen. Het is de bedoeling dat de herziening van de welstandnota in 2024 plaats gaat vinden.

Regionale woon(zorg)visie
Op 13 februari 2023 hebben de 18 gemeenten in Fryslân het plan van aanpak “Fryske Taskforce wonen en zorg” ondertekend om te komen tot regionale uitvoeringsagenda’s. Daarin is onder andere ook het opstellen van de regionale woonzorgvisie met uitvoeringsagenda opgenomen. Nu de planning van de visie vorm begint te krijgen, willen we dit in HOWOS-verband op gaan pakken en komen de kosten voor de gemeenten in beeld.

Wet versterking regie op de huisvesting en Huisvestingsprogramma
Volkshuisvesting is een gezamenlijke taak. De bouwopgave tot en met 2030 telt 981.000 woningen erbij, waarvan twee derde betaalbaar. Om hierop te kunnen sturen schrijft de Omgevingswet straks voor dat Rijk, provincie en gemeenten een volkshuisvestingsprogramma opstellen. Het wetsvoorstel regie op de volkshuisvesting maakt het mogelijk dat juridisch beter knopen doorgehakt kunnen worden over wat, op welke plek voor wie gebouwd. Op deze manier werken de overheden als één overheid samen aan de volkshuisvestelijke opgave. Zo kunnen er met meer tempo en met meer regie meer betaalbare woningen gebouwd worden. De woonzorgvisie en woonvisie dienen vanaf 2024 als basis voor het nieuw op te stellen Huisvestingsprogramma. Dat Huisvestingsprogramma moet op 1 januari 2026 gereed zijn en dus het opstellen en begeleiden in 2024 en 2025 en vaststelling in 2025.

Urgentieverordening
De gemeente Weststellingwerf heeft geen volkshuisvestingsverordening. Er is echter wel een verplichting om een urgentieverordening voor bepaalde vastgestelde doelgroepen op te stellen. Wij hebben ons aangesloten bij het initiatief van de gemeente Leeuwarden om voor alle gemeenten een basisverordening te maken. Deze basisverordening kan door iedere gemeente naar behoefte nader worden aangepast. Naar bekend hebben inmiddels de meeste gemeenten zich aangemeld en de verwachting is dat alle gemeenten mee gaan doen.

Doelstellingen

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Wat willen we bereiken?

In 2020 is het plan van aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille opgesteld. Hieruit vloeide de opdracht om op gebouwniveau een plan van aanpak op te stellen voor de vijf gebouwen uit de kernportefeuille.

Wat doen wij ervoor

Ontzorgingsprogramma Verduurzamen maatschappelijk vastgoed
Wij hebben ons aangemeld voor het ontzorgingprogramma verduurzaming van maatschappelijk vastgoed aangepast (KlimOp) vanuit de provincie Fryslân.
Inmiddels worden de maatwerk verduurzamingsadviezen opgesteld voor de kern portefeuille. Eind 2023 zijn de maatwerkadviezen gereed.
De maatwerkadviezen worden vanaf 2024/2025 verwerkt in de bestaande meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP) en daarmee getransformeerd tot duurzame meerjarenonderhoudsplanningen (DMJOP).

Doelstellingen

Werken met de Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

Vanaf 1 januari 2024 werken we met de omgevingswet. We blijven doorontwikkelen en de impact hiervan monitoren.

Wat doen wij ervoor

Functioneren binnen de Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is, na jaren uitstel, de Omgevingswet in werking. Daarmee zijn we er nog lang niet. De impact van de Omgevingswet op onze organisatie is fors.
We trekken bij de implementatie zoveel mogelijk in OWO-verband met elkaar op.

De accenten liggen in 2024 op:
- Informeren en assisteren burgers en bedrijven in het wegwijs maken van de nieuwe regelgeving;
- Opleiden medewerkers;
- Werken met interactieve participatie inwoners op basis van ontwikkelde participatiewijzer;
- Door ontwikkelen pilot Appelscha als basis voor omvormen bestemmingsplannen in de OWO-gemeenten;
- Door ontwikkelen sneltoetscriteria Welstand om proces aanvraag Omgevingsvergunning te versnellen.
- Capaciteit inzetten voor te verwachten bezwaren als gevolg nieuwe wetgeving;
- Intensieve ketenafstemming met Veiligheidsregio, FUMO en andere externe partners;
- Monitoren effecten Omgevingswet.

Ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet

Alle voorbereidingen die genomen moeten worden voor inwerkingtreding van de omgevingswet zijn uitgevoerd. Wanneer de Omgevingswet in werking is getreden is het mogelijk om de welstandstoets een andere invulling te geven. Voorlopig is besloten om de huidige werkwijze voort te zetten onder de omgevingswet. Wel zal Hûs en Hiem aan de voorkant meer betrokken worden in het proces in plaats van alleen bij een volledig uitgewerkt plan (niet alleen maar toetsen). De gemeenten in Friesland en Hûs en hiem gaan gezamenlijk toewerken naar een meer flexibele en klantgerichte werkwijze zoals beoogd onder de omgevingswet, en gaan daartoe waar nodig ook eigen gemeentelijke beleid of regelgeving updaten.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	**195**	**283**	**279**	**273**	**274**	**277**
8-1 Ruimtelijke ordening	**842**	**1.299**	**1.220**	**1.150**	**1.100**	**1.100**
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	**1.759**	**1.930**	**4.007**	**2.535**	**2.056**	**1.777**
8-3 Wonen en bouwen	**1.159**	**1.436**	**1.308**	**1.305**	**1.273**	**1.271**
Totaal Lasten	**3.954**	**4.948**	**6.814**	**5.263**	**4.703**	**4.426**
Baten						
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	**54**	**7**	**7**	**7**	**7**	**7**
8-1 Ruimtelijke ordening	**35**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
8-2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	**1.503**	**1.930**	**4.007**	**2.535**	**2.056**	**1.777**
8-3 Wonen en bouwen	**677**	**621**	**711**	**711**	**711**	**711**
Totaal Baten	**2.269**	**2.558**	**4.726**	**3.254**	**2.774**	**2.496**
Saldo van lasten en baten	**1.686**	**2.390**	**2.088**	**2.009**	**1.929**	**1.930**
Onttrekkingen						
0-10F Mutaties reserves	**187**	**20**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**1.498**	**2.370**	**2.088**	**2.009**	**1.929**	**1.930**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023

De directe loonkosten van personeel moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten

Ruimtelijke ordening

Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor implementatie omgevingswet (€ 413.000) en DIOR (€ 50.000) vallen de lasten in 2024 hoger uit dan in 2023. De rest van het verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Het taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) gaat over de grondexploitaties van de niet-bedrijventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben nagenoeg geen invloed op het saldo van dit programma.

Wonen en bouwen

Dit verschil komt door de herverdeling van de directe loonkosten.

Baten

Wonen en bouwen

De gemeente heeft in 2022 chalets aangeschaft voor de huisvesting van statushouders. Vanaf 2023 ontvangt de gemeente hier huurinkomsten voor. Daarnaast beginnen vanaf 2024 de afschrijvingen van huisvesting Oekraïne, deze kapitaallasten zijn neutraal opgevoerd en laten daarom vanaf 2024 een geraamde baat zien van € 90.000. Wij verwachten dat alle kosten die wij maken voor de opvangen van Oekraïners neutraal zijn en vergoed worden door het Rijk.

Begroting 2024 en meerjarenperspectief

Lasten

Ruimtelijke ordening

Door het beschikbaar stellen van de incidentele middelen voor DIOR (€ 100.000) vallen de lasten in 2024 hoger uit dan het meerjarenperspectief. Het opstellen van de regionale woonzorgvisie met uitvoeringsagenda gaat voor ons naar verwachting € 25.000 kosten. Daarnaast zal voor implementeren van de nieuwe wet versterking regie op de huisvesting en het opstellen en begeleiden van het hele Huisvestingsprogramma voor 2024 en 2025 een budget van € 80.000 benodigd zijn. Ook verwachten we in 2024 kosten (€ 15.000) te gaan maken voor het opstellen van een urgentieverordening. Ook stijgt de bijdrage aan de FUMO door begrotingswijziging 2024 structureel met € 85.000 (zie ook programma 7) en incidenteel € 50.000. De incidentele verhoging dekken we uit de middelen implementatie omgevingswet.

Wonen en bouwen

Dit verschil komt door de aflopende kapitaallasten van de herinrichting Lyklamaweg (€ 29.000).

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder(s)	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- OZB woningen
- OZB niet-woningen
- Belastingen overig
- Economische promotie
- Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- Treasury

Algemeen

Dit overzicht gaat over de algemene dekkingsmiddelen. Het kenmerk van deze dekkingsmiddelen is dat ze vrij besteedbaar zijn. Ze zijn dus niet aan een bepaald programma gebonden. De algemene dekkingsmiddelen zijn de financiële dekking van de bestedingen in de programma`s 0 tot en met 8.

Specifieke dekkingsmiddelen zijn bijvoorbeeld de opbrengst afvalstoffenheffing, de opbrengst rioolheffing maar ook de specifieke uitkeringen van het rijk. Specifieke uitkeringen zijn onder andere de Gebundelde Uitkering (BUIG; zie programma 6). De specifieke dekkingsmiddelen zijn opgenomen in de betreffende programma`s in deze begroting. Ze verlagen het saldo van lasten en baten op het betreffende programma. We zien momenteel een behoorlijke toename van het aantal specifieke uitkeringen.

Gemeentelijke belastingen
Naast de twee taakvelden van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) wordt hier ook het taakveld Belastingen overig opgenomen. Dat is de reclamebelasting. In Wolvega wordt vanaf 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting wordt volledig uitgekeerd als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW).

Onder het taakveld Economische promotie vallen de toeristenbelasting en de forensenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen gaan we uitgebreid in op de gemeentelijke belastingen.

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
Gemeenten ontvangen geld van het Rijk uit het gemeentefonds om hun taken uit te voeren. Het is de grootste inkomstenpost voor iedere gemeente. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Uiteraard wel binnen de regels van de wet.

Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van een gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. Het Rijk kijkt bij de verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten onder meer naar:

- aantal inwoners
- aantal jongeren
- aantal huishoudens met een laag inkomen
- aantal bijstandsontvangers
- oppervlakte van de gemeente.

We noemen er slechts vijf. De 'landelijke pot van het gemeentefonds' wordt verdeeld over alle gemeenten op basis van een groot aantal verdeelmaatstaven. Een groot deel van het geld uit het gemeentefonds keert het rijk uit in de vorm van een Algemene uitkering. Daarnaast zijn er nog integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Een decentralisatie-uitkering is tijdelijk voor een bepaald aantal jaren. Een integratie-uitkering is ingesteld met de bedoeling dat het op korte termijn overgaat naar de Algemene uitkering. Dat is vanaf 2019 grotendeels gebeurd met de integratie-uitkering Sociaal domein.

Gemeenten ontvangen normaal gesproken op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkering. De raming van de gemeentefondsuitkering voor de jaren 2024-2027 is in deze programmabegroting bepaald op basis van de meicirculaire 2023. Voor 2024 verwachten we ruim € 63,8 miljoen uit het gemeentefonds te ontvangen.

Treasury
Alle rente ramen we op het taakveld Treasury. Dat is de rente die we moeten betalen voor de langlopende geldleningen die we hebben. Daar tegenover staat de ontvangen rente van het schatkistbankieren en voor geldleningen die wij als gemeente hebben verstrekt (bijvoorbeeld de hypothecaire geldleningen aan ambtenaren). Ook staat op dit taakveld de ontvangen dividenduitkering van BNG.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Herijking gemeentefonds
Per 2023 wordt het gemeentefonds op een nieuwe manier verdeelt over de Nederlandse gemeenten. Hoofddoel van dit nieuwe verdeelstelsel was om het eenvoudig en uitlegbaar te maken en dat het beter aansluit bij de noodzakelijke kosten die gemeenten maken. Het nieuwe verdeelmodel pakte voor ons positief uit. Voor de herverdeling werd een ingroeipad gevolgd van drie jaren en het herverdeeleffect werd gemaximeerd. 2024 is het tweede jaar van het ingroeipad. Dat betekent dat er in de jaarschijf 2024 een positief effect van € 22,50 per inwoner verwerkt is. Dit is bij de meicirculaire 2022 al verwerkt.
Overigens is er op basis van een advies van de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) een onderzoeksagenda opgesteld naar aanleiding van dit nieuwe verdeelmodel. De uitkomsten van deze onderzoeken kunnen leiden tot aanpassingen in het model.

Financieel ravijn vanaf 2026
Gemeenten zijn nauw betrokken bij alle grote maatschappelijke opgaven in Nederland en zijn in de afgelopen jaren op veel opgaven zelfs voor meer taken verantwoordelijk geworden. Uit de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk blijkt dat gemeenten vanaf 2026 structureel € 3 miljard minder krijgen om hun taken uit te voeren. De opschalingskorting is één van de oorzaken dat de gemeenten minder geld krijgen. Bijna alle gemeenten, waaronder ook wij, zien hierdoor vanaf 2026 een tekort ontstaan op de begroting. De VNG is inmiddels in overleg met het kabinet over de disbalans die vanaf 2026 ontstaat en de gevolgen daarvan. De VNG zet in op een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief.

Nieuwe financieringssystematiek
Het kabinet heeft (eenzijdig) besloten om het gemeentefonds voor de volume-ontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De nieuwe financieringssystematiek houdt in dat de volumeontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2027 wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Het kabinet wil hiermee voor meer stabiliteit zorgen. De nieuwe financieringssystematiek moet nog worden uitgewerkt en is financieel nog niet verwerkt. Vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek heeft het kabinet in de septembercirculaire 2022 in 2026 eenmalig € 1 miljard beschikbaar gesteld. Dit bedrag is in de meicirculaire 2023 vanaf 2027 structureel opgenomen.

Middelen hervormingsagenda jeugd
Rijk en VNG werken al een tijd aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Onderhandelingen hierover zijn nu afgerond. Op basis hiervan zijn voor de jaren 2022 tot en met 2025 aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Deze middelen zijn in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW). Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen. Deze besparingsopgave is een Rijksverantwoordelijkheid. Concreet betekent dit dat het aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Een structurele compensatie voor de tekorten op de jeugdzorg is hiermee nog steeds niet voorhanden. We blijven de ontwikkelingen op dit gebied volgen. Zie ook de uitgangspunten van deze begroting (Hoofdstuk 'Begroting op hoofdlijnen').

Woonlasten
In de loop van 2024 leveren wij een notitie woonlasten op aan de raad. Deze notitie kan de raad gebruiken om kaders af te geven. Aan de hand van deze kaders stellen wij de belastingvoorstellen 2025 op.

Doelstellingen

Balans tussen gemeentelijke inkomsten en uitgaven

Wat willen we bereiken?

- Structureel evenwicht tussen onze baten en lasten met daarbij ruimte voor investeringsambities.
- Betaalbare gemeentelijke (woon)lasten.

Wat doen we ervoor

Sturen via de reguliere P&C cyclus
De raad besluit over het aangaan van nieuwe voornemens. De (meerjarige) financiële effecten verwerken wij in de jaarlijkse p&c documenten. Ook maken wij de gevolgen op de kengetallen inzichtelijk. Op deze manier kan de gemeenteraad sturen op het realiseren van:

- meerjarig structureel evenwicht in baten en lasten
- weerstandsratio van 2.0
- solvabiliteitsratio van minimaal 20%
- betaalbare gemeentelijke (woon)lasten

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
0-5 Treasury	**181**	**92**	**155**	**132**	**201**	**264**
0-61 OZB woningen	**198**	**189**	**307**	**307**	**307**	**307**
0-62 OZB niet-woningen	**193**	**189**	**307**	**307**	**307**	**307**
0-64 Belastingen overig	**178**	**123**	**93**	**93**	**93**	**93**
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringe	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0-8 Overige baten en lasten	**12**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3-4 Economische promotie	**0**	**58**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Lasten	**762**	**650**	**862**	**839**	**908**	**970**
Baten						
0-5 Treasury	**246**	**146**	**146**	**146**	**146**	**146**
0-61 OZB woningen	**3.022**	**3.074**	**3.169**	**3.169**	**3.169**	**3.169**
0-62 OZB niet-woningen	**1.849**	**1.857**	**1.915**	**1.915**	**1.915**	**1.915**
0-64 Belastingen overig	**132**	**134**	**137**	**137**	**137**	**137**
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringe	**59.333**	**58.613**	**63.763**	**63.809**	**59.584**	**58.963**
0-8 Overige baten en lasten	**61**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3-4 Economische promotie	**226**	**216**	**218**	**218**	**218**	**218**
Totaal Baten	**64.868**	**64.041**	**69.348**	**69.394**	**65.169**	**64.547**
Saldo van lasten en baten	**-64.106**	**-63.390**	**-68.486**	**-68.555**	**-64.261**	**-63.577**
Onttrekkingen						
0-10G Mutaties reserves	**8.414**	**16.465**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stortingen						
0-10G Mutaties reserves	**6.748**	**3.013**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**-1.667**	**-13.452**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-65.773**	**-76.842**	**-68.486**	**-68.555**	**-64.261**	**-63.577**

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

<u>Begroting 2024 ten opzichte van de begroting 2023 en meerjarenperspectief</u>
De directe loonkosten van personeel/software moeten worden verdeeld over de taakvelden die in ieder programma staan. Om de kosten per taakveld beter in beeld te hebben is de verdeling voor 2024 opnieuw uitgerekend. Dit geeft een verschuiving in de kosten van de diverse taakvelden.

Lasten
Treasury
Op het taakveld treasury staat de rente die we moeten betalen voor onze langlopende geldleningen (zie ook paragraaf financiering). Deze rentekosten berekenen we door aan de taakvelden in de programma's. De totale doorberekende rente is in mindering gebracht op de rente die we moeten betalen. Hier staat dus het saldo.

OZB woningen, OZB niet-woningen, Overige belastingen en Economische promotie
Dit verschil komt door de herverdeling van de directe softwarekosten.

Baten
OZB woningen en OZB niet-woningen
De geraamde opbrengst is gecorrigeerd met een inflatiepercentage van 3,1%.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
De raming voor de jaren 2024-2027 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2023. Bij het kopje actuele ontwikkelingen worden de mutaties toegelicht.

Reserve mutaties
De reservemutatie in 2023 betreft de onttrekking aan de algemene reserve voor de overheveling van incidentele budgetten voor de omgevingswet en energietoeslag van 2022 naar 2023. Daarnaast betreft het de stortingen en onttrekkingen aan de algemene reserve en de reserve investeringsambitie voor de herinrichting winkelstraat Wolvega, het Groene Hart Wolvega en het Acht Pilarenplein in Wolvega.

Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten

Overzicht kosten overhead

Overhead kosten

De definitie van overhead uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant vallen hier dus niet onder maar zijn in de betreffende taakvelden opgenomen.
De bedrijfskosten die gerekend worden tot de overhead zijn:

- Personele kosten (alleen leidinggevenden en interne afdelingen)
- Huisvesting
- ICT
- Communicatie
- Overige bedrijfsvoeringskosten

Toerekening aan kostendekkende activiteiten
Alle directe kosten zijn rechtstreeks toegerekend aan de taakvelden. Voor taakvelden waar kostendekkende tarieven het uitgangspunt zijn, zoals bij de exploitatie afvalinzameling en riolering, wordt een opslag voor de overheadkosten toegepast. De opslag is een percentage van de directe salariskosten. De overhead waarmee wij voor de begroting 2024 rekenen, is 98%.

Ter informatie:
Er zijn ook andere manieren om de opslag voor overhead uit te rekenen. Bij de door het rijk verplichte beleidsindicatoren wordt het saldo van de overhead uitdrukt in een percentage van de totale geraamde lasten. Zie hiervoor de beleidsindicators in programma 0.

Tabel overhead kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	16.918	21.900	21.181	20.498	20.606	20.368
Baten	7.137	8.259	8.455	8.043	8.153	8.019
Saldo van lasten en baten	**9.782**	**13.641**	**12.725**	**12.455**	**12.454**	**12.349**
Resultaat	**9.782**	**13.641**	**12.725**	**12.455**	**12.454**	**12.349**

Investeringen

Omschrijving	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Budget informatisering	450.000	450.000	450.000	450.000
Vervangingsbudget:				
Automatisering	219.451	1.528.453	620.697	1.477.041
Tractie	240.000	485.000	617.500	67.500
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	178.105	-	519.622	83.172
Totaal bruto investeringsbedrag	**1.087.556**	**2.463.453**	**2.207.819**	**2.077.713**

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is er de Wet belastingplicht overheidsondernemingen. Dit houdt in dat gemeenten vennootschapsbelasting (Vpb) moeten betalen op het moment dat ze activiteiten uitvoeren waarvoor ze aangemerkt worden als ondernemer.

De afvalinzameling doen wij als gemeente zelf. De afvalverwerking wordt gedaan door Omrin. Omrin heeft geen vaststellingsovereenkomst (VSO) met de Belastingdienst gesloten met betrekking tot de opbrengsten uit huishoudelijke afvalstromen. Deze opbrengsten verlagen de aan de gemeente doorbelaste kosten en Omrin geeft deze opbrengsten niet zelf aan. Daarom moet de gemeente deze opbrengsten aangeven als belaste bate.
De andere activiteit waarbij we de afgelopen jaren als ondernemer kunnen worden aangemerkt is de grondexploitatie. Daarvoor is de verwachting dat we voor de begroting 2024 niet door de zogenaamde ondernemerspoort komen (geen fiscale winst) en daarom geen Vpb hoeven te betalen.

Op dit moment liggen er landelijk een aantal zaken met betrekking tot de afdracht van Vpb voor aan de rechtbank. De Belastingdienst stelt dat de gemeenten in die zaken een venootschapsbelastingplicht hebben. Ook voor ons kan dit betekenen dat onze venootschapsbelastingplicht breder is dan wij tot nu toe dachten. Wij houden de ontwikkelingen in de gaten.

Overige baten & lasten

Overige baten en lasten

Het taakveld 'Overige baten en lasten' is hier verantwoord. De post onvoorziene uitgaven maakt deel uit van dit taakveld.

Stelpost risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	0	530	530	530	530	530

Indexatie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	0	0	600	800	500	500

Stelpost coalitieakkoord

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	0	375	365	365	365	365

Toelichting

Stelpost algemene risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Wij ramen in de begroting een structurele stelpost om risico's af te dekken. Dit is een stelpost van € 500.000. Beschikking over deze stelpost kan alleen via een raadsbesluit en is uitsluitend bedoeld ter dekking van structurele risico’s die op enig moment werkelijkheid worden.

De post voor onvoorziene incidentele uitgaven bedraagt ieder jaar € 30.000.

Stelpost indexatie

Vanwege de enorme fluctuatie in het accres van het gemeentefonds hebben wij vanaf 2023 een buffer gevormd om schommelingen in de algemene uitkering op te kunnen vangen. Jaarlijks wordt deze stelpost bij de kadernota beoordeeld en valt het lopende jaar vrij.

Stelpost coalitieakkoord

De middelen voor het collegeprogramma zijn opgenomen in de exploitatie of in de reserves. Alle middelen zijn toegekend aan de desbetreffende programma's en taakvelden op € 365.000 na. Dit bedrag staat nog op de stelpost. Het betreft middelen voor klimaat en duurzaamheid en een ontmoetingslocatie in Wolvega. Zodra plannen voldoende concreet zijn, worden de middelen toegekend aan het juiste programma.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Paragraaf Lokale heffingen

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Deze paragraaf gaat over alle gemeentelijke heffingen. Hier gaan we ook in op de actuele ontwikkeling rondom het gemeentelijk belastinggebied. Ook de lokale lastendruk en de kwijtschelding komen in deze paragraaf aan de orde.

Inleiding

De lokale heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten.

Belastingen
De opbrengsten van belastingen vallen onder de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. In onze gemeente heffen we de onroerende-zaakbelastingen (OZB), forensenbelasting, (water-) toeristenbelasting en reclamebelasting.

Rechten
Dit zijn vergoedingen voor concrete prestaties door de gemeente geleverd. Denk aan de afvalinzameling, het onderhoud aan de riolering en het verstrekken van een paspoort. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar. Bij de afvalstoffen- en rioolheffing is het uitgangspunt kostendekkende tarieven.

Actuele ontwikkelingen

Index op heffingen
Voor 2024 zijn de lokale heffingen verhoogd met de inflatiecorrectie van 3,1%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan (maart 2023).

Wet WOZ
De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet Onroerende Zaken (WOZ). De Waarderingskamer geeft aan dat de mogelijkheid om WOZ-waarden van andere woningen te raadplegen via www.woz-waardeloket.nl door veel Nederlanders wordt gewaardeerd en benut. De berekening van de taxaties voor woningen vindt sinds 2022 verplicht plaats op basis van de oppervlakte van een woning.

Afvalstoffen- en rioolheffing
Rioolheffing
De tarieven zijn conform het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. In 2023 is het GRP herzien. Het investeringsschema is bijgesteld conform de Voorjaarsnota 2023 en Kadernota 2024-2027. Het rioolheffingstarief kan in 2024 gelijk blijven. Een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) beschrijft het beleid voor de uitvoering van de drie watertaken die gemeenten volgens de wet hebben. Deze drie wettelijke watertaken zijn het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater, het verwerken van hemelwater (neerslagwater), en een zorgplicht voor de grondwaterstand in stedelijk gebied. Alleen de verplichting tot het hebben van een vastgesteld GRP, nu nog opgenomen in de wet Milieubeheer, verdwijnt met invoering van de Omgevingswet. Het ministerie heeft een nieuw model rioolverordening uitgegeven naar aanleiding van het Watertakenprogramma 2025 voor de gemeenten. Deze watertaken staan nu nog in verschillende wetten, maar zijn vrijwel ongewijzigd overgenomen in de Omgevingswet.

Afvalstoffenheffing
Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Zij hebben de plicht om het huishoudelijk restafval en het (gescheiden aangeboden) gft-afval (groente, fruit en tuinafval) bij elk perceel in te zamelen. Daarnaast zijn zij verplicht een aantal droge componenten zoals papier en karton, glas, textiel, klein chemisch afval, elektr(on)ische apparaten, asbesthoudend afval gescheiden in te zamelen. Dit kan zijn huis aan huis maar een brengsysteem is hierin ook voldoende. Voor grof huishoudelijk afval geldt een plicht tot inzameling bij elk perceel (zonder minimale frequentie) en de plicht om een brengvoorziening beschikbaar te stellen. Al deze verplichtingen zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm), de belangrijkste Nederlandse wetgeving op het gebied van afvalstoffen. Het tweede belangrijk nationaal beleidskader is het Landelijk AfvalbeheerPlan, kortweg LAP.

Omgevingswet en legesverordening algemene leges
De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) gaan per 2024 in. Gelijktijdig met het invoeren van de nieuwe wetgeving, moet ook de legesverordening worden aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. In de huidige legesverordeningen van de OWO gemeenten zitten aanzienlijke verschillen in activiteiten waarvoor leges wordt geheven en in maatstaven en tarieven. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om zowel beleidsinhoudelijk als qua financiën (zoveel mogelijk) in te zetten op harmonisatie binnen de OWO gemeenten. De harmonisatie betreft de hoofdstukken 2 (omgevingsvergunningen) en 3 (APV gerelateerde diensten), omdat de diensten binnen deze hoofdstukken worden uitgevoerd door de OWO-afdeling VTH. Via themabijeenkomsten bent u geïnformeerd over de belangrijkste gevolgen van de nieuwe wetgeving. U ontvangt eind dit jaar een voorstel voor een nieuwe geharmoniseerde legesverordening. Voor hoofdstuk 1 vindt geen harmonisatie plaats. Hiervoor is gekozen omdat de dienstverlening voor hoofdstuk 1 niet plaatsvindt via OWO-VTH, maar via de individuele gemeenten.

Opbrengst van de belangrijkste heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onroerende-zaakbelastingen	5.084	5.084	5.084	5.084
Forensenbelasting	53	53	53	53
Toeristenbelasting	165	165	165	165
Afvalstoffenheffing	3.148	3.148	3.148	3.148
Rioolheffing	2.277	2.369	2.369	2.369
Leges burgerzaken	400	412	472	461
Leges omgevingsvergunningen (WABO)	530	530	530	530
Marktgelden	14	14	14	14
Begraafplaatsen	97	97	97	97
Reclamebelasting	102	102	102	102
Eindtotaal	**11.869**	**11.973**	**12.033**	**12.023**

Toelichting op opbrengst van de belangrijkste heffingen
Onroerende-zaakbelastingen (OZB)
De OZB zijn veruit de belangrijkste gemeentelijke belastingen. Er zijn drie belastingsoorten, namelijk:
1. een belasting geheven van de eigenaren van woningen;
2. een belasting geheven van de eigenaren van niet-woningen;
3. een belasting geheven van de gebruikers van niet-woningen.

De heffingsgrondslag is gebaseerd op de waarde zoals vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende-zaken (wet WOZ). Het OZB-bedrag wordt berekend op basis van een percentage (het tarief) van de WOZ-waarde. Voor de genoemde OZB-belastingen hanteren we verschillende percentages.

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2024 is gebaseerd op tarieven voor 2024 en de waardepeildatum per 1 januari 2023. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven 2024 vindt in de raad van december plaats.

Forensenbelasting
Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die niet in de gemeente wonen, maar daar meer dan 90 dagen per jaar voor zichzelf en/of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Grondslag voor de heffing is net als bij de OZB de WOZ-waarde.

(Water) toeristenbelasting
(Water) toeristenbelasting wordt geheven van degene die tegen vergoeding overnachtingen aanbiedt, bijvoorbeeld in een hotel, een bed & breakfast of op een camping. Grondslag voor de heffing is de logiesomzet. In vergadering van 22 juni 2015 heeft de raad besloten de grondslag en het tarief vast te stellen op 4%.

Reclamebelasting
In Wolvega wordt vanaf 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting wordt volledig uitgekeerd als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW).

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Tarief meerpersoonshuishouden	290,00	290,00	299,72
Tarief eenpersoonshuishouden	193,00	193,00	199,41
Opbrengsten (x € 1.000)	**3.002**	**3.048**	**3.148**

Afvalstoffenheffing kan worden geheven wanneer de gemeente tenminste eenmaal per week het huishoudelijk afval ophaalt, zoals de Wet milieubeheer voorschrijft. Het uitgangspunt is een 100% kostendekking.

Rioolheffing

Rioolheffing	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Tarief huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater	129,27	134,59	134,59
Tarief hemel- en grondwatertaken	52,44	54,60	54,60
Opbrengsten (x € 1.000)	**2.186**	**2.277**	**2.277**

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. De tarieven zijn conform het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. In 2023 is het GRP herzien. Het investeringsschema is bijgesteld conform de Voorjaarsnota 2023 en Kadernota 2024-2027. Het riooltarief kan in 2024 gelijk blijven. Evenals bij de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt een 100% kostendekking.

Graf- en begraafrechten
Er worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Markt- en staangelden
Marktgeld word geheven voor het innemen van een standplaats voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van goederen op locaties die zijn aangewezen voor het houden van de (wekelijkse) warenmarkt, de voorjaarsmarkt en de najaarsmarkt. Staangeld wordt geheven voor het innemen van een (vaste) standplaats op voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Leges burgerzaken
Leges worden geheven voor gemeentelijke diensten, bijvoorbeeld het afgeven van paspoorten en rijbewijzen of het verstrekken van afschriften. De legesverordening bevat een tarieventabel waarin de diensten worden genoemd met de bijbehorende tarieven. De variabelen in de begrotingsreeks komen voort uit de vervangingscyclus van rijbewijzen en reisdocumenten.

Leges omgevingsvergunningen
De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) hebben forse impact op de legesbaten. De impact van de Omgevingswet is in 2024 nog relatief beperkt, doordat de OWO gemeenten beleidsneutraal overgaan. Tot 2032 krijgen gemeenten de tijd om het omgevingsplan vast te stellen. Hierin worden gemeentelijk keuzes gemaakt of omgevingsplanactiviteiten vergunningsplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de legesbaten.
Door de Wkb wordt de leges voor bouwactiviteiten opgeknipt in een ruimtelijk en een bouwtechnisch deel. De technische bouwkundige toets wordt voor gevolgklasse 1 door kwaliteitsborgers uitgevoerd en niet meer door de gemeente. De inwerkingtreding van de wet wordt in tweeën geknipt: vanaf 1 januari het deel 'nieuwbouw', vanaf 1 juli het deel 'verbouw'. Hierdoor komt de leges voor het bouwtechnisch deel te vervallen. Gevolgklasse 1 zijn bijvoorbeeld eensgezinswoningen en simpele bedrijfspanden. Circa 90% van alle bouwvergunningen in de OWO gemeenten zit in gevolgklasse 1. Historisch heeft ruim 60% tot 75% van de legesopbrengsten betrekking op bouwvergunningen. De consequenties voor de legesopbrengsten zijn derhalve aanzienlijk.
De raming van de legesopbrengsten bevat een groot aantal onzekerheden. Die onzekerheden waren er in andere jaren ook, maar zijn door de nieuwe wetgeving nu groter. Door de knip tussen de ruimtelijke en technische vergunning (Wkb) hebben we de kosten voor deze vergunningssoorten opnieuw geraamd. Na invoering van de Wkb moet blijken of deze raming accuraat is. Ook het aantal vergunningsaanvragen varieert jaarlijks. Het eerste jaar waarin we met de nieuwe wetgeving werken is een overgangsjaar, waarin in verband met overgangsrecht ook nog oud recht van toepassing is. We monitoren de komende jaren de werkelijke kosten en opbrengsten en kunnen tarieven desgewenst bijstellen. Een echt goed beeld van de werkelijke kostendekkendheid ontstaat naar verwachting in 2025.

Kwijtschelding
Voor kwijtschelding komt iemand met een inkomen op bijstandsniveau bijna altijd in aanmerking, tenzij er sprake is van vermogen (spaargeld of eigen woning). We hanteren bij kwijtschelding 100% van de bijstandsnorm. Daarmee hanteren we de maximaal door het rijk toegestane normen. Het jaarlijkse bedrag aan kwijtschelding ramen we voor 2024-2027 op € 115.000.

Kwijtschelding	Werkelijk 2021	Werkelijk 2022
Aantal aanvragen	563	605
Toegewezen	469	468
Toegewezen t.o.v. totaal (in %)	83%	77%
Kosten	110.000	102.000

Kostendekkendheid riolering

			x 1.000
Kostendekkendheid taakveld riolering	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Kosten taakveld	1.587	1.773	1.722
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	00	00	00
Netto kosten taakveld	**1.587**	**1.773**	**1.722**
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	306	320	323
Straatreiniging	19	16	21
Compensabele btw	149	198	211
Toe te rekenen kosten	**475**	**534**	**555**
Totale kosten	**2.062**	**2.307**	**2.277**
Opbrengst heffingen	**2.186**	**2.277**	**2.277**
Dekkingspercentage	**106%**	**99%**	**100%**

Toelichting kostendekkendheid riolering

Het dekkingspercentage voor 2024 bedraagt 100%. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend, zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. De kosten voor straatreiniging wordt voor 40% toegerekend aan het taakveld riool, dit is in het GRP opgenomen. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd, is een opslagpercentage op de directe salarislasten. De verhouding tussen directe salarislasten en overheadkosten is 98% (zie "overzicht kosten overhead").

Kostendekkendheid afval

			x 1.000
Kostendekkendheid taakveld afval	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Kosten taakveld	2.535	2.590	2.620
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	642	524	524
Netto kosten taakveld	**1.893**	**2.066**	**2.096**
Toe te rekenen kosten:			
straatvegen	19	17	23
minimabeleid	101	113	113
Overhead	500	522	609
Compensabele btw	345	329	307
Toe te rekenen kosten	**965**	**982**	**1.052**
Totale kosten	**2.858**	**3.048**	**3.148**
Opbrengst heffingen	**3.002**	**3.048**	**3.148**
Dekkingspercentage	**105%**	**100%**	**100%**

Toelichting kostendekkendheid afval

Naast de afvalstoffenheffing ontvangen we vergoedingen vanuit de stichting Afvalfonds voor glas, kunststof, papier en dergelijke en de opbrengsten vanuit het gemeentelijk afvalbrengstation. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. Van de kosten voor straatreiniging wordt 40% toegerekend aan het taakveld afval. Dit percentage is op basis van historische gegevens vastgesteld. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd is een opslagpercentage op de directe salarislasten. De verhouding tussen directe salarislasten en overheadkosten is 98% (zie "overzicht kosten overhead"). Het dekkingspercentage voor 2024 bedraagt 100%.

Kostendekkendheid algemene leges

x 1.000

Algemene legesverordening totaal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.633	1.626	988
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	**1.633**	**1.626**	**988**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	285	312	591
BTW	4	4	-
Totale kosten	**1.922**	**1.943**	**1.579**
Opbrengst heffingen	**-1.054**	**-940**	**-996**
Dekking	**55%**	**48%**	**63%**

x 1.000

Hoofdstuk/Titel 1 Algemene dienstverlening	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	414	428	550
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	**414**	**428**	**550**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	200	224	346
BTW	-	-	-
Totale kosten	**614**	**652**	**896**
Opbrengst heffingen	**-331**	**-249**	**-406**
Dekking	**54%**	**38%**	**45%**

x 1.000

Hoofdstuk/Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.027	971	389
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	**1.027**	**971**	**389**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	59	61	229
BTW	4	4	-
Totale kosten	**1.090**	**1.036**	**618**
Opbrengst heffingen	**-703**	**-629**	**-529**
Dekking	**64%**	**61%**	**86%**

			x 1.000
Hoofdstuk/Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	192	227	49
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-		
Netto kosten taakveld	**192**	**227**	**49**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	26	28	16
BTW	-	-	-
Totale kosten	**218**	**255**	**65**
Opbrengst heffingen	**-20**	**-52**	**-61**
Dekking	**9%**	**23%**	**94%**

Toelichting kostendekkendheid algemene leges

In bovenstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. De totale kostendekkendheid van de legesverordening komt uit op 63%. Tussen de titels van de legesverordening vindt geen kruissubsidiëring plaats. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (hoofdstuk 1) is niet haalbaar, vanwege wettelijke maximumtarieven voor de belangrijkste diensten in dit hoofdstuk. De toerekenbare kosten bij leges omgevingsvergunningen (hoofdstuk 2) en verwachte inkomsten daalt onder andere als gevolg van Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb). De kostendekkendheid van dit hoofdstuk fluctueert bovendien jaarlijks door fluctuaties in de omvang van bouwactiviteiten. De hoge kostendekkenheid bij APV gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 3) geeft een vertekend beeld door te hoge begrote inkomsten APV en onderlinge verschuivingen tussen hoofdstukken (marktgelden) in de nieuwe verordening. In de praktijk is hoofdstuk 3 niet kostendekkend omdat het een politieke keuze is om te stimuleren dat vergunningen voor deze diensten worden aangevraagd.

De tarieven worden extracomptabel berekend. Bij de kosten taakvelden zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de diensten waarvoor leges geheven wordt. Bij directe personeelskosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk voor reisdocumenten en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. De overhead wordt via een opslag op de directe personeelskosten toegerekend. Voor hoofdstuk 1 rekenen we met het integraal uurtarief van Weststellingwerf. Daarin hanteren we een opslag van 98% (zie ook "Overzicht kosten overhead") voor overhead over de directe loonkosten. Voor hoofdstuk 2 en 3 rekenen we met het integraal uurtarief van VTH. Daarin hanteren we een opslag van 60% voor overhead over de directe loonkosten. Er is voor gekozen om de BTW niet als kostenelement mee te wegen, omdat het overgrote deel van de kosten de eigen personele kosten betreft, waarvoor geen BTW verschuldigd is. De wel toerekenbare BTW maakt slechts een klein onderdeel uit van de kosten.

Kostendekkendheid begraafrechten

			x 1.000
Kostendekkendheid begraafplaatsen	**Rekening 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	191	196	311
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	0	0	0
Netto kosten taakveld	**191**	**196**	**311**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	125	128	228
BTW	4	5	0
Totale kosten	**320**	**330**	**539**
Opbrengst heffingen	**-139**	**-145**	**-145**
Dekking	**43%**	**42%**	**27%**

Toelichting kostendekkendheid begraafplaatsen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de kostendekkendheid van de begraafplaatsen ruim onder de toegestane 100% kostendekkendheid blijft. De kosten die toegerekend worden aan het taakveld zijn de kosten van publiekszaken voor het behandelen van de aanvragen. Daarnaast worden kosten van de afdeling Gemeentewerf toegerekend voor het onderhouden van de begraafplaats. Door de herverdeling van de directe loonkosten zijn de totale kosten gestegen ten opzichte van vorig jaar.

Gemeentelijke woonlasten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de woonlasten over 2023 van de 18 Friese gemeenten.

Woonlastendruk 2023	OZB (gem)	Afvalstoffenheffing		Rioolheffing		Totaal woonlasten	
		Eph	Mph	Eph	Mph	Eph	Mph
1 Ameland	272	175	229	150	177	596	679
2 Harlingen	277	213	316	172	172	662	766
3 Terschelling	403	216	216	180	180	798	798
4 Weststellingwerf	326	193	290	191	191	710	807
5 Ooststellingwerf	289	170	236	166	287	625	813
6 Súdwest Fryslân	361	225	270	191	191	778	822
7 Opsterland	303	201	244	211	277	715	824
8 Vlieland	325	255	340	110	165	690	830
9 Leeuwarden	335	208	320	147	181	690	836
10 De Fryske Marren	343	223	286	125	214	691	843
11 Noardeast-Fryslân	377	195	278	240	240	813	895
12 Schiermonnikoog	381	253	330	127	184	762	896
13 Smallingerland	353	235	277	285	285	873	915
14 Tytsjerksteradiel	491	194	277	142	158	826	926
15 Waadhoeke	315	251	314	239	299	805	928
16 Heerenveen	435	206	267	181	242	822	944
17 Achtkarspelen	379	264	377	195	195	837	950
18 Dantumadiel	530	205	256	188	188	923	974

Toelichting bij de tabellen:
Eph= eenpersoonshuishouden
Mph= meerpersoonshuishouden
Bron: Coelo (Atlas van de lokale lasten 2023)

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken. Dat wil zeggen: welke capaciteit is nodig om de risico's op te vangen, en wel zodanig dat een tegenvaller in de uitvoering niet direct tot een bezuiniging hoeft te leiden.

De wet geeft aan welke onderwerpen in deze paragraaf aan bod moeten komen:

- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s;
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico’s;
- de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico’s uitgedrukt in weerstandsvermogen;
- een vijftal voorgeschreven financiële kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s

Onze doelstellingen zijn:

1. voldoen aan wet- en regelgeving;
2. inzicht krijgen in de risico’s die onze gemeente loopt en daarmee het risicobewustzijn aanmoedigen;
3. een onderbouwing van het berekende weerstandsvermogen;
4. de omvang van het weerstandsvermogen is voldoende.

In de nota financieel beleid zijn over de norm voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit de volgende uitgangspunten vastgelegd:

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel een minimale ratio weerstandsvermogen van 1,0;
Voor de voorgeschreven financiële kengetallen sluiten we aan bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Het streven van de gemeente is minimaal te voldoen aan categorie B (normaal risico). Dit betekent dat we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20%. De hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) moet dan minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal).

In ons collegeprogramma hebben wij opgenomen dat we een ratio weerstandsvermogen willen hanteren van 2.0 en een minimale solvabiliteitsratio van 20%.

In 2024 hebben we een ratio weerstandsvermogen van 0,97. Daarmee voldoen wij niet aan de gestelde norm. We voldoen wel aan de solvabiliteitsnorm van 20%.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit zonder dat de begroting en het beleid aangepast moeten worden. De weerstandscapaciteit is de som van:

a. de stelpost risicobeheersing en onvoorzien;
b. de algemene reserve;
c. bestanddelen van de bestemmingsreserves;
d. de stille reserves;
e. de niet-benutte belastingcapaciteit;
f. mogelijke ombuigingsmaatregelen.

a. De stelpost risicobeheersing en onvoorzien
Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaat de verplichting om jaarlijks in de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Daarbij is geen wettelijk minimum of maximum aangegeven. Hiermee kunnen elk jaar onverwachte incidentele tegenvallers worden opgevangen. Wij hebben gekozen voor een bedrag van € 30.000. Daarnaast is in de meerjarenbegroting een stelpost risicobeheersing opgenomen om specifieke risico's op voorhand af te dekken. Het gaat om een bedrag van € 500.000 per jaar. Beschikking over deze stelpost kan alleen via een raadsbesluit en is uitsluitend bedoeld ter dekking van structurele risico's die op enig moment werkelijkheid worden.

b. De algemene reserve
Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve kan worden ingezet ter dekking van onverwachte incidentele tegenvallers. De algemene reserve bedroeg per 31 december 2022 € 23,0 miljoen. Als de jaren 2024 tot en met 2027 verlopen volgens deze begroting, dan is de stand van de algemene reserve € 5,7 miljoen per 1 januari 2028.

c. De bestemmingsreserves
Voor de middelen van een bestemmingsreserve heeft de raad een specifiek doel vastgelegd. Eventueel kan de bestemming door de raad worden gewijzigd. Wanneer op een bestemmingsreserve geen verplichting rust voegen we deze reserve toe aan de algemene reserve. Op dat moment vormt het onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor het vaststellen van onze weerstandscapaciteit worden de bestemmingsreserves op dit moment niet meegenomen.

d. De stille reserves
Stille reserves betreffen activa die tegen nul zijn gewaardeerd. Ook kan de boekwaarde lager zijn dan de verkoopwaarde. De mogelijke overwaarde die bij verkoop ontstaat, kan dan worden ingezet bij onverwachte tegenvallers. Op dit moment verwachten we dat de invloed van deze stille reserves op de weerstandscapaciteit nihil is.

e. De niet-benutte belastingcapaciteit
De onbenutte belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden die een gemeente heeft om haar inkomsten via extra belastingopbrengsten te verhogen. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:
a. de OZB;
b. de rioolheffing;
c. de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

Vanaf 2020 heeft het rijk een benchmark woonlasten ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijk er te maken. Hierin wordt naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. De niet-benutte belastingcapaciteit hebben wij tegen nul gewaardeerd. Bij de onderdelen riolering en reiniging geldt een norm van 100% kostendekkendheid.

f. Mogelijke ombuigingsmaatregelen
In deze begroting is geen taakstelling meer opgenomen voor ombuigingen. Omdat de laatste ombuigingen vrij recent zijn gerealiseerd (2022) en vanwege de behoorlijke prijsstijgingen is de invloed van ombuigingsmaatregelen op de weerstandscapaciteit op dit moment nihil.

Samenvattend
De structurele weerstandscapaciteit in de begrotingsexploitatie bedraagt € 0,53 miljoen. De incidentele weerstandscapaciteit bedraagt over 2024 afgerond € 6,2 miljoen, loopt op tot € 8,7 miljoen in 2025 om vervolgens af te lopen naar € 5,7 miljoen in 2027.

Totaalbeeld
De totale weerstandscapaciteit van de gemeente Weststellingwerf geven we in de volgende tabel weer:

x € 1.000

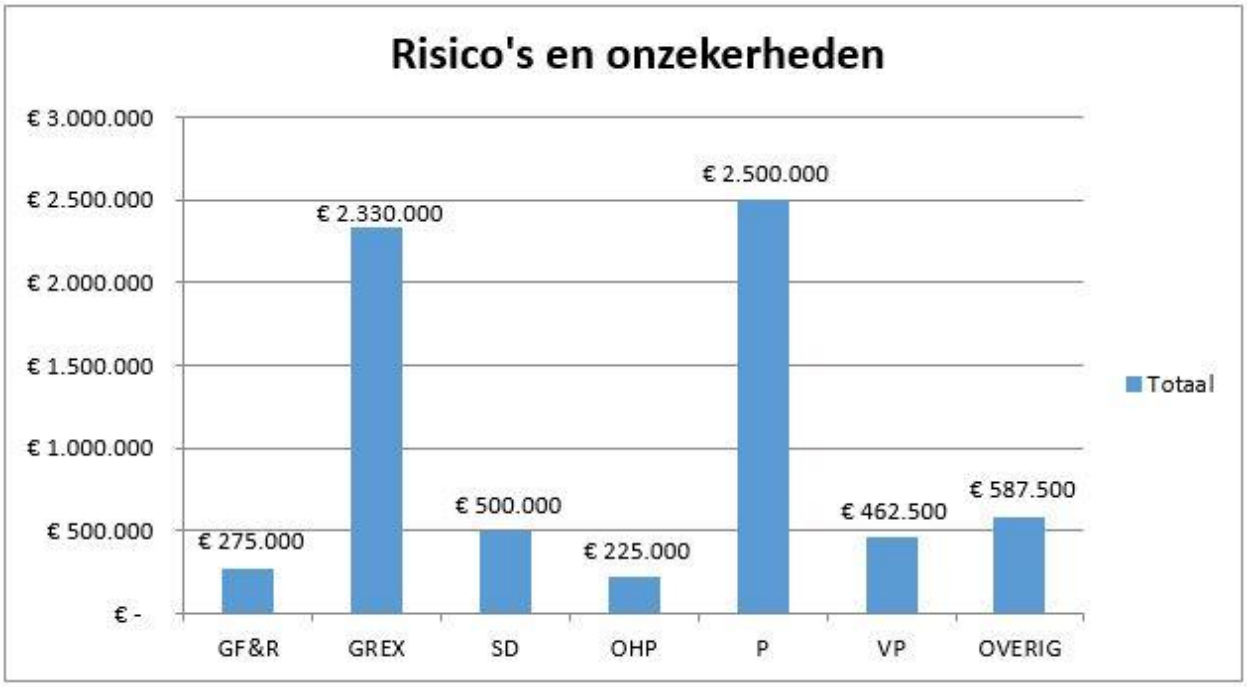
Onderdeel		2024	2025	2026	2027
a.	De structurele begrotingsruimte	500	500	500	500
	De incidentele begrotingsruimte	30	30	30	30
b.	De algemene reserve	6.167	8.738	7.657	5.661
c.	Bestemmingsreserves	-	-	-	-
d.	De stille reserves	-	-	-	-
e.	De onbenutte belastingcapaciteit	-	-	-	-
f.	Mogelijke ombuigingsmaatregelen	-	-	-	-
		6.697	**9.268**	**8.187**	**6.191**

Inventarisatie van de risico's en getroffen beheersmaatregelen

De belangrijkste risico's voor de gemeente zijn in beeld gebracht, voor zover op dit moment bekend. Van belang is te beseffen dat risico's zowel positieve als negatieve effecten kunnen hebben. Wij hebben bij deze inventarisatie vooral gekeken naar mogelijke negatieve risico's en de gevolgen daarvan. Het inschatten van risico's is een momentopname en is geen absolute wetenschap. De inventarisatie is gemaakt in een tweetal domeinen: (relatief) beïnvloedbare risico's en onzekerheden op lokaal en regionaal niveau en landelijke ontwikkelingen en (lastig beïnvloedbare) risico's en/of onzekerheden die daar uit voortvloeien. Hiervoor zijn de risico's en genomen beheersmaatregelen beoordeeld. Op basis hiervan is een inschatting gemaakt van de financiële impact van deze risico's. Uiteraard met de kanttekening dat elke inschatting met de nodige onzekerheden is omgeven. De huidige werkwijze bestaat uit vier stappen:

1. per risico wordt een financiële inschatting gemaakt van de initiële klasse waarin het risico valt;
2. daarna wordt beoordeeld, wat de initiële kans is dat het risico zich voordoet en wordt deze vertaald in een wegingsfactor. Op basis hiervan wordt de initiële financiële inschatting verlaagd;
3. vervolgens worden beheersmaatregelen benoemd en waar mogelijk geïmplementeerd;
4. deze beheersmaatregelen zorgen voor een aangepaste inschaling van risicoklasse en risicokans, waartegen 'de onzekere gebeurtenis' (=het risico) wordt gescoord. Op basis hiervan kan de financiële inschatting nogmaals worden verlaagd.

Op basis van deze vier stappen is de verwachte financiële impact (geschatte initiële financiële inschatting x geschatte kans, rekening houdend met beheersingsmaatregelen) van de risico's gemaakt. Het geschatte bedrag aan mogelijke risico's wordt jaarlijks herijkt en is hierbij voor dit begrotingsjaar bepaald op € 6,9 miljoen. De belangrijkste risico's loopt onze gemeente op de volgende onderwerpen, die hierna één voor één worden behandeld.

Onzekerheden gemeentefonds en rente € 275.000 (GF&R)

Gemeentefonds

De ontwikkelingen van het gemeentefonds worden voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven (het accres) onder het motto "samen de trap op en samen de trap af". Stijgen de rijksuitgaven dan neemt het gemeentefonds ook toe, maar omgekeerd is ook het geval. In 2022 is de VNG namens de Nederlandse gemeenten met de fondsbeheerders overeengekomen om het volume-deel van het accres te bevriezen voor 2022 tot en met 2025. Hiermee is de onzekerheid tot en met 2025 gering. Vanaf 2026 laat het Rijk deze systematiek echter los en gaat over tot een nieuwe systematiek. Over deze nieuwe systematiek bestaat nog geen overeenstemming met de VNG. Daarnaast is per 2023 de herijking van het gemeentefonds doorgevoerd. Dit betekent dat het gemeentefonds op een andere manier wordt verdeeld over de gemeenten. Voor onze gemeente pakte deze herijking positief uit. Op dit moment vinden diverse onderzoeken plaats om te bepalen of deze nieuwe verdeling voldoet aan het doel en de uitgangspunten van de verdeling van het gemeentefonds. In de toekomst kan dit betekenen dat de verdeling alsnog wordt aangepast. Tot slot is er nog geen oplossing geboden voor het ravijn vanaf 2026. Al met al kunnen we constateren dat de risico's op korte termijn gering zijn, maar dat deze op de langere termijn toenemen. Landelijk wordt deze problematiek inmiddels behoorlijk onder de aandacht gebracht en omdat de risico's met name op de langere termijn spelen hebben we tijd om hierop te anticiperen.

Rente

Rentestijging is een risico waar wij mee te maken kunnen krijgen bij het opnieuw afsluiten van een geldlening. Is de rente hoger dan de rente die wij betaalden, dan heeft dit een nadelig effect op onze begroting. We houden de toekomstige noodzakelijke financieringen nauwlettend in de gaten om zo het renterisico te minimaliseren (vaste schuld en kasgeld). De rentes stijgen op dit moment om de inflatie te drukken. Op korte termijn is het afsluiten van een nieuwe geldlening niet nodig en is het renterisico beperkt.

Pensioenopbouw (gewezen) wethouders

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening de voorziening voor de pensioenen van onze (gewezen) wethouders herijkt. Dit doen wij op basis van de actuariële waardeberekeningen van onze externe adviseur. Zij berekenen op basis van diverse parameters welk bedrag er in de voorziening aanwezig moet zijn op de peildatum 31 december van het betreffende jaar. Een van de belangrijkste parameters is de rekenrente. Deze wordt jaarlijks vastgesteld door De Nederlandse Bank. Dit percentage kan jaarlijks verschillen, waardoor op basis van de wet- en regelgeving een storting of een onttrekking aan de voorziening plaatsvindt. We verwachten dat de rekenrente eerder stijgt dan daalt. Daardoor is dit risico beperkt.

Onzekerheden grondexploitaties € 2,3 miljoen (GREX)
Hoewel de ramingen van de grondexploitaties, zoals te doen gebruikelijk jaarlijks, zijn geactualiseerd, blijft het moeilijk te voorspellen of de geraamde verkopen ook daadwerkelijk zullen plaatsvinden. Doordat de boekwaarde daalt door de gerealiseerde verkopen nemen de onzekerheden en risico`s geleidelijk af. Daarnaast is de verwachting dat de laatste verkopen van de Lindewijk fase 1 in 2023 plaats vinden. De eerste verkoop van fase 2 is in 2022 gerealiseerd. De winst- en verliesnemingen worden jaarlijks geactualiseerd per grondexploitatie. Voor twee grondexploitaties is de looptijd verlengt en door de onzekerheden op de markt laten we de risico inschatting gelijk aan de inschatting bij de jaarrekening 2022. De verliesvoorzieningen worden berekend op basis van de netto contact waarde (2%). De winstnemingen worden berekend met de Percentage of Completion Methode (POC).

Risico's Sociaal Domein € 500.000 (SD)
De risico's van het Sociaal Domein zijn geëvalueerd en geactualiseerd. Het risicobedrag is niet gewijzigd ten opzichte van 2023.

De risico's binnen het Sociaal Domein liggen met name in de open einderegelingen (OER). Dit zijn regelingen die weliswaar een budgettair plafond kennen in de begroting, maar in feite financieel niet zijn begrensd. Als er meer aanspraak op dergelijke regelingen wordt gedaan, zal de gemeente vanuit haar wettelijke taak aanvullend (financiële) middelen beschikbaar moeten stellen. De gemeente kan deze middelen veelal niet verhalen op derden. Wij hebben zoveel mogelijk beheersmaatregelen genomen om te voorkomen dat de beschikbare budgetten worden overschreden, door bijvoorbeeld een zo goed mogelijke inschatting te maken op basis van historische kosten en actuele (beleids)ontwikkelingen.

Wmo
Toenemende vergrijzing, complexer wordende samenleving en de landelijke invoering van het abonnementstarief laten in Weststellingwerf een toename zien van het aantal Wmo-cliënten. Voor de komende jaren is nog een aantal decentraliserende rijksmaatregelen te verwachten die de gemeente raken. Zo wordt gesproken over de decentralisatie van Beschermd Wonen per 2025 en ook Maatschappelijke Opvang. De invoeringsdatum is tot dusver steeds uitgesteld, maar de maatregelen zitten er aan te komen. De gemeente wordt dan verantwoordelijk voor deze taken. Het blijft daarbij de vraag of het rijk voldoende middelen beschikbaar gaat stellen. Door monitoring hebben we goed zicht op de ontwikkeling en de voorspelbaarheid van de lasten.

Jeugdwet
De financiering van de Jeugdwet in Fryslân is een zeer complex stelsel. Het onderdeel resultaat gestuurde inkoop is opnieuw aanbesteed. Vanwege juridische procedures is de ingang van de nieuwe aanbesteding al twee jaar uitgesteld. De nieuwe aanbesteding gaat nu per 1 januari 2024 in. De financiële effecten van de aanbesteding zijn nog onvoldoende bekend.
Het onderdeel hoog specialistische Jeugdhulp kenmerkt zich door een laag aantal cliënten en hoge kosten per cliënt. Lasten kunnen snel fluctueren bij relatief kleine wijzigingen in omvang van het aantal cliënten. Vertraging in afgegeven toewijzingen (berichtenverkeer) in combinatie met grillig declaratiegedrag van zorgaanbieders maakt monitoring complex en lastig. We hebben daarom beperkt zicht op de ontwikkeling en de voorspelbaarheid van de lasten.

Statushouders
De gemeente is bezig met de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Dit begint steeds meer vorm te krijgen waardoor de aantallen zullen toenemen. De huisvesting van statushouders kan op korte termijn leiden tot een toename van het aantal uitkeringen.

Onzekerheden en risico's bij onderhoud kapitaalgoederen € 225.000 (OHP)
Voor uitvoering van onderhoudsplannen zijn in het extra middelen beschikbaar gesteld zowel incidenteel als ook structureel. Strategisch beleid hoe om te gaan met vastgoed specifiek en gemeentelijke bezittingen in brede zin, is een maatregel die wordt getroffen om mogelijke risico's op dit onderwerp te beheersen. Dan kan meer gericht geld worden gestoken in het strategisch onderhoud van gemeentelijke bezittingen (betere koppeling termijn bezit/in gebruik aan termijn onderhoud).

Projecten € 2,5 miljoen (P)
De gemeente voert op dit moment diverse projecten uit of heeft deze in voorbereiding. De omvang van de projectenportefeuille neemt toe, zeker nu de raad heeft ingestemd met de projecten omtrent centrum Wolvega. Om die reden is het onderwerp projecten opgenomen als een apart risicoprofiel binnen de gehele risicoanalyse. Verschillende risico's kunnen een succesvolle realisatie of voortgang van een project beïnvloeden. Het gebied waarop risico's zich voor kunnen doen is behoorlijk breed. Zo kunnen zich onverwachte kosten voordoen, inkomsten lager uitvallen dan verwacht, technische problemen aan het licht komen, maar bijvoorbeeld ook juridische aspecten gaan spelen. Ook hebben we bij de projecten (bijna) altijd te maken met diverse stakeholders. Dit kan ook risico's met zich meebrengen.
Over het algemeen zien we op dit moment bij de projecten met name aanbestedingsrisico's. Dit betreft risico's in de voorbereiding, de kwaliteit en de volledigheid. Meer specifiek zien we op projectniveau risico's bij het project het Groene Hart van centrum Wolvega. Dit betreft bijvoorbeeld opstallen, de te ontvangen subsidie en eventueel tegenvallende investeringskosten om uiteenlopende redenen.
Belangrijkste beheersmaatregel om deze risico's te verkleinen is het gefaseerd beschikbaar stellen van het investeringskrediet en het aantrekken van een projectleider Groene hart. Een eventueel risico met betrekking tot prijsstijgingen is als apart onderwerp opgenomen in de risicoanalyse bij het onderdeel 'overig'.

Risico's en beheersingsmaatregelen met betrekking tot verbonden partijen en gerelateerde projecten € 462.500 (VP)
De paragraaf verbonden partijen vraagt vanuit het oogpunt van risicobeheersing de nodige aandacht omdat de invloed op deze partijen verloopt via besturen van stichtingen of de aandeelhouders en de raden van commissarissen en/of toezicht. Dat betekent ook dat de directe invloed op de uitzetting van hun begroting beperkt is, wat weer van invloed is op onze begroting.
Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken.
We zien binnen onze verbonden partijen op dit moment met name ontwikkelingen bij de OVEF. De omvang van de bedrijfsactiviteiten nemen toe in een prijsgevoelige markt. Dit werkt risico verhogend.

Overige onzekerheden en risico's € 587.500 (OVERIG)
Risico's in de bedrijfsvoering zijn: frictiekosten personeel, aansprakelijkheidsrisico's en urenramingen op exploitatie ontlastende onderdelen van de begroting, zoals de grondexploitaties, afval en riolering. Tijdig beheersmaatregelen treffen, door een juiste verhouding vast en flexibel personeel in dienst te hebben op deze producten, voorkomt structurele risico's in de exploitatie. Ook het treffen van technische beheermaatregelen en het optimaliseren van bedrijfsprocessen zorgen voor een lager risico.

Loon- en prijsontwikkelingen
Het risico dat we bij de loon- en prijsontwikkelingen lopen is dat we via de inkomsten (gemeentefonds) niet volledig gecompenseerd worden stijgingen. Op het gebied van loon- en prijsontwikkelingen zijn er weinig beheersmaatregelen mogelijk. Alleen op het gebied van onze eigen gemeentelijke heffingen kunnen we sturen op indexatie. Afgelopen periode hebben we exceptionele prijsstijgingen gezien. De hoogste inflatiedruk lijkt nu voorbij te zijn. We hebben deze begroting op een realistisch loon- en prijsniveau opgesteld.

Op dit moment liggen er landelijk een aantal zaken met betrekking tot de afdracht van vennootschapsbelasting voor aan de rechtbank. De Belastingdienst stelt dat de gemeenten in die zaken een vennootschapsbelastingplicht hebben. Ook voor ons kan dit betekenen dat onze vennootschapsbelastingplicht breder is dan wij tot nu toe dachten. Hierdoor stijgt het risico op een hogere afdracht aan de Belastingdienst.

Toekomstige ontwikkelingen
We zien dat de omvang van onze begroting toeneemt. Dit is inherent aan de activiteiten waar wij als gemeente voor aan de lat staan. We zien meer taken en daarmee ook meer risico's op ons afkomen. We noemen hier als voorbeeld het klimaatakkoord, duurzaamheid, funderingsaanpak, maar ook de taakstelling statushouders. Ook zijn gevolgen van nieuwe wetten, zoals de omgevingswet, niet volledig duidelijk. Uiteraard houden wij de ontwikkelingen, de gevolgen en de risico's nauwlettend in de gaten. Via onze reguliere planning en controlcyclus sturen wij waar nodig bij.

Weerstandsvermogen

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's worden uitgedrukt in weerstandsvermogen. De hoogte van het weerstandsvermogen is als volgt weer te geven:

	x € 1.000
Weerstandsvermogen	**2024**
Weerstandscapaciteit (A)	6.697
Risico's (B)	6.880
Weerstandsvermogen	**-183**
Ratio Weerstandsvermogen (A/B)	**0,97**

Toelichting Weerstandsvermogen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat ons weerstandsvermogen op dit moment niet voldoet aan het uitgangspunt dat de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (A) minimaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit (B). De ratio weerstandsvermogen is 0,97 en daarmee kleiner dan de gewenste 1,0.

Kengetallen

Met ingang van 2016 zijn een vijftal financiële kengetallen verplicht gesteld. Dit onder andere om de financiële positie van de gemeente voor de raad inzichtelijker en beter vergelijkbaar te maken. Het gaat om de netto schuldquote, de solvabiliteitsratio en indicatoren met betrekking tot de grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.
Kengetallen hebben een signalerende functie, geven inzicht in de financiële positie en over de weerbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Zoals opgenomen in de nota Financieel beleid sluiten we aan voor de verplichte kengetallen bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Ons streven is minimaal te voldoen aan categorie B. Over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatieruimte		< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte		Eerste jaar en meerjarig > 0%	Begroting en meerjarig 0%	Begroting en meerjarig < 0%
5. Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

Als de uitkomst van één van de kengetallen uit de pas schiet, wil dat niet zeggen dat we financieel niet (langer) gezond zijn. Het is een mogelijke indicatie dat er (aanvullende) beheersmaatregelen moeten worden getroffen of herijkt.
In onderstaand overzicht wordt het verloop van de kengetallen weergegeven:

Kengetallen	Rekening 2022	Begroot 2023*	Begroot 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2027	Categorie (peiljaar 2024)
1 Netto schuldquote	25,75%	36,33%	32,10%	30,45%	32,26%	27,96%	A
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	25,73%	36,32%	32,08%	30,43%	32,24%	27,95%	A
2 Solvabiliteitsratio	43,00%	42,01%	45,86%	49,23%	50,71%	51,24%	B
3 Grondexploitatie	13,48%	11,19%	14,32%	14,86%	12,87%	8,04%	A
4 Structurele exploitatieruimte	8,39%	-1,30%	1,88%	2,74%	-1,12%	-2,14%	A
5 Belastingcapaciteit	88,05%	85,28%	87,41%	87,41%	87,41%	87,41%	A

* betreft de geactualiseerde begroting 2023

Toelichting kengetallen

Basis voor deze kengetallen is de geprognosticeerde balans voor de jaren 2024-2027. Deze staat onder 'Uiteenzetting van de financiële positie'.

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Een schuldquote van 100% wordt over het algemeen als grens gezien tussen acceptabel en in toenemende mate risicovol. Wij zitten ruimschoots onder die grens.

2. Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Ook bij dit kengetal komen we voor de komende vier jaren uit boven ons streefpercentage van minimaal 20%.

3. Kengetal grondexploitatie
Het kengetal geeft in een percentage aan hoe groot het geïnvesteerde bedrag is ten opzichte van de totale baten. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Ook dit kengetal scoort in categorie A bij ons.

4. Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele lasten zijn de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, bij structurele baten gaat het onder andere om de Algemene uitkering van het gemeentefonds en eigen belastinginkomsten. Het kengetal 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Wij komen met dit kengetal in 2024 en 2025 nog in categorie A, maar in 2026 en 2027 in categorie C. Dit heeft alles te maken met het financieel ravijn waar de Nederlandse gemeenten mee te maken krijgen. Wij verwijzen u voor meer informatie hierover naar de hoofdlijnen van deze begroting.

5. Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Deze woonlasten zijn de optelsom van de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Zoals uit de tabel blijkt, zijn de woonlasten voor 2024 in onze gemeente lager dan het landelijk gemiddelde van € 944,00 (=100%) van het belastingjaar 2023.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Portefeuillehouder	Rikkers
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Beleidsnota's

2010 Nota Openbare Verlichting
2012 Beleidsplan Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte
2017 Bomenbeleidsplan 2017 - 2027
2018 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 - 2028
2021 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025
2020 Plan van aanpak verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille

Inleiding

Onze gemeente heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Om dat mogelijk te maken wordt geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten.

Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte

Uw raad heeft in 2011 het beleidsplan Kwaliteitsambitie openbare ruimte (2012-2016) vastgesteld. Hierin zijn de kwaliteitsdoelstellingen voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (waaronder wegen, groen en bruggen) vastgesteld.
Voor onze openbare ruimte zijn de volgende kwaliteitsafspraken afgesproken:

- Kwaliteit basis (voldoende onderhouden) voor centrum, hoofdstructuur en woongebieden;
- Kwaliteit laag (sober tot onvoldoende) voor industriegebieden en plattelandsgebieden.

Opstellen Kwaliteitsplan openbare ruimte

We bezig met het opstellen van de Kwaliteitsambitie openbare ruimte en DIOR voor de komende jaren. Het is noodzakelijk om een totaalplan op te stellen voor een duurzame inrichting van de openbare ruimte (DIOR), met een Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte voor beheer, onderhoud inclusief het in beeld brengen van de noodzakelijke investeringen. Het totaalplan geeft inzicht in het duurzaam beheer en inrichting van de openbare ruimte om kapitaalvernietiging te voorkomen. Vanuit wetgeving heeft de gemeente een belangrijke zorgplicht van de openbare ruimte. Met het kwaliteitsplan kan gestuurd worden om efficiënt de afgesproken doelen (vastgesteld ambitieniveau) te halen en daarover met inwoners en ondernemers te communiceren. Het plan geeft onder andere ook inzicht in bijvoorbeeld het planmatig baggeren en beschrijft de ambitie (groenstructuur) voor ombouw van traditioneel groen naar ecologisch groen.

Wegen

Algemeen

Het totale oppervlak van asfalt en straatstenen wat de gemeente beheert is ongeveer 2.555.000 m2 groot. Hiervan ligt 130 km aan wegen binnen de dorpen. Buiten de dorpen liggen nog eens 285 km aan wegen die de dorpen met elkaar verbinden. Ook liggen er binnen de gemeente fietspaden met een totale lengte van 85 km. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van 2.140.000 m2 aan bermen en 442 km aan sloten waar water in staat.

Ontwikkeling wegen
In 2015 is door provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân een plan gemaakt tegen bodemdaling. Doordat de zomers steeds droger worden komt het water in de bodem steeds lager te staan. Het veen wat in de bodem zit verdwijnt als het uitdroogt. Hierdoor zakt de bodem.

Dit probleem speelt op veel plaatsen in Nederland, ook in Weststellingwerf. Op de plekken in de gemeente waar de bodem zakt, liggen ook wegen die mee zakken. In de verzakte wegen ontstaan kuilen en hobbels die gevaarlijk zijn. Wij weten nog niet precies hoeveel kuilen en hobbels er de komende jaren bijkomen. Maar we moeten bij de verzakte wegen vaker en met meer geld onderhoud uitvoeren. Hierbij stellen wij onszelf ook de vraag of onderhoud nog wel voldoende effect heeft, of dat we vaker over moeten gaan tot het vervangen van de wegen. Zeker in de veengebieden kunnen nieuwe wegen met een lichtgewicht constructie uitkomstbieden tegen bodemdaling.

Voor het ophogen of vervangen van de wegen is niet apart geld gereserveerd. Wij houden daarom de wegen die langzaam verzakken goed in de gaten. Mochten er plotseling wel wegen sneller verzakken, dan informeren wij u en vragen u om samen met ons een oplossing te bedenken.

Onderhoud
De wegen in de gemeente worden regelmatig bekeken en beoordeeld. Hierbij vergelijken wij wat we buiten zien, met de afspraken die wij allemaal met elkaar gemaakt hebben. Aan de hand van wat wij zien en wat we hebben afgesproken maken wij een plan voor het onderhoud aan de wegen tussen nu en vijf jaar. In dit plan geven wij aan hoeveel geld we denken nodig te hebben voor het onderhoud.

Uit het onderzoek naar het budget onderhoud asfaltwegen is gebleken dat er de komende jaren structureel meer moet worden geïnvesteerd in het onderhoud. Zo kan de afgesproken kwaliteit worden gehandhaafd. De aangevraagde gelden hiervoor zijn in de kadernota 2024 goedgekeurd en inmiddels toegevoegd aan het budget.

Groen

Groen komt in vele vormen terug in de openbare ruimte. Het totale areaal groen binnen de gemeente bedraagt ongeveer 113 hectare. Het grootste areaal bevindt zich in de woongebieden. Langs de plattelandswegen staan de meeste bomen. Het beheer voeren wij uit op basis van een kwaliteit gestuurd (groen)beheersysteem. Het groenbeheer is onder te verdelen in verzorging (kwaliteit onderhoud) en technische staat (kwaliteit inrichting).

Elk jaar laten wij een derde van de 30.000 bomen inspecteren. De kwaliteit van de bomen, de beplanting en de gazons is erg afhankelijk van het klimaat. De effecten van een droge zomer zijn later zichtbaar en vooraf niet te voorspellen. Met de jaarlijkse inspecties ontstaat er een actueel beeld van de kwaliteit van de bomen en eventuele veiligheidsrisico's. De normale werkzaamheden betreffende bomen zijn afgestemd op het bomenbeleidsplan.

Bestrijding invasieve exoten
We zien een toename van invasieve exoten. De bestrijding van deze soorten vraagt in de toekomst om meer inzet. Enkele voorbeelden hiervan zijn: berenklauw, waternavel, Japanse duizendknoop en de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft.

Ecologisch bermbeheer
Vanaf 2023 worden de bermen buiten bebouwde kom ecologisch beheerd, uitgezonderd de bermen van de Westhoek. De gemeenteraad heeft gevraagd om de bermen van de Westhoek vanaf 2024 ook ecologisch te beheren. Vanaf 2024 worden ook deze bermen daarom gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.

Bruggen, waterwegen en kades

Bruggen

Weststellingwerf heeft 58 bruggen in beheer en onderhoud. Namelijk 27 verkeersbruggen en 31 fiets-/voetgangersbruggen.
Het bruggenbestand bestaat uit één middelgrote beweegbare verkeersbrug in Nijelamer. Meerdere vaste verkeersbruggen van beton. Drie kleine beweegbare houten bruggen en een aantal vaste houten bruggen voor fiets- en voetgangers. Met de gemeenten Steenwijkerland, De Fryske Marren en Ooststellingwerf hebben we 3 betonnen verkeersbruggen in gezamenlijk beheer en onderhoud.
Naast de bruggen beheren we ook de steigers in de passantenhaven nabij de Driewegsluis, 6 vissteigers, 1 monumentale keersluis en een muziekkoepel.
Periodiek voeren wij onderhoud uit. Eén keer per 5 jaar wordt dit bestand visueel geïnspecteerd door een externe partij. Deze inspectie staat ingepland voor 2024. De uitkomsten van deze inspectie zullen we bij de eerstvolgende voorjaarsnota 2024 / kadernota 2025 financieel verwerken.

Kades

De gegevens die wij van de provincie krijgen in het kader van de toedeling oevers Friese vaarwegen willen wij in 2024 vastleggen in een beheersysteem. Uit dit systeem halen wij een meerjarig overzicht voor het uitvoeren van onderhoud en het vervangen. Dit leggen wij vast in deze begroting en in een investeringsplan.

Openbare verlichting

De gemeente Weststellingwerf heeft in totaal 4.457 lichtmasten in eigendom en beheer (3-7-2023). Het onderhoud en beheer van de openbare verlichting is door de Coöperatie Openbare Verlichting en Inkoop Energie Fryslân vanaf 1 april 2019 aanbesteed. Met onderhoud bedoelen wij het reinigen en schilderen van masten en armaturen. Ook het oplossen van storingen aan de openbare verlichting en vervangen van masten en armaturen valt onder deze aanbesteding. In 2024 worden 700 lichtmasten in Noordwolde gereinigd. Zoals bekend zijn wij bezig met het versneld vervangen van de openbare verlichting door ledverlichting. Inmiddels bestaat 85% van het areaal uit ledverlichting. Dit leidt tot een besparing op het energieverbruik.

In 2024 gaan we nog de resterende armaturen vervangen door nieuwe armaturen met ledverlichting.

Riolering

Wij moeten ons houden aan de wettelijke taken voor het inzamelen, het afvoeren en behandelen van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hoe wij dat doen wordt, is beschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).
In het GRP hebben wij beschreven:
- ons beleid;
- hoe wij de bestaande riolering onderhouden;
- de aanleg van nieuwe riolering;
- wat de kosten zijn en wat de opbrengsten zijn.

De aanleg van nieuwe riolering en aanpassingen zijn de komende jaren gericht op het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. In het GRP hebben wij de maatregelen beschreven die daarvoor uitgevoerd worden. Ons uitgangspunt is om alle werkzaamheden op een doelmatige wijze uit te voeren. Als het mogelijk is, voeren wij de werkzaamheden in OWO-verband uit. Ook werken wij met alle Friese gemeenten, Wetterskip, provincie en Vitens aan maatregelen voor een toekomstbestendige Friese waterketen. Dit is vastgelegd in het Fries bestuursakkoord waterketen (FBWK). Alle gegevens over de riolering hebben wij vastgelegd in een beheersysteem. Uit dit systeem halen wij een meerjarig overzicht voor het uitvoeren van onderhoud en het vervangen. Dit leggen wij vast in deze begroting en in een investeringsplan.

Tractiemiddelen

Om te voorkomen dat oude voertuigen uitvallen moeten wij deze regelmatig vervangen. Wij hebben een meerjarig overzicht van de te vervangen voertuigen. Dit hebben wij vertaald in deze begroting en het bijbehorende investeringsplan. Doordat er tegenwoordig leveringsproblemen zijn kan het voorkomen dat wij de vervanging van een voertuig moeten opschuiven.

Gebouwen

Zoals beschreven in de notitie ‘Strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed’ zijn onze gebouwen opgedeeld in twee categorieën:

- functionele panden (dragen bij aan het realiseren van doelen van de gemeente);
- niet-functionele panden (op termijn afstoten).

Het onderhoud van de panden is verdeeld in dagelijks onderhoud en planmatig onderhoud (groot onderhoud en planmatige vervangingen). Volgens de NEN 2767-inspecties wordt het geplande onderhoud vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplanning. Voor de functionele panden wordt het onderhoud zo gepland dat het niveau ‘sober en doelmatig’ blijft. Voor ieder functioneel pand is het onderhoud in een meerjarig onderhoudsplan vertaald.
Voor de niet-functionele panden is gekozen om het onderhoud zo minimaal mogelijk uit te voeren. Alleen noodzakelijke maatregelen voor het behoud van de huidige functie en het huidige gebruik van het gebouw worden uitgevoerd.
Voor het verduurzamen van onze vastgoedportefeuille is in 2020 een plan van aanpak opgesteld. In programma 8 is hier nader uitwerking aan gegeven.

Beschikbare middelen voor het onderhoud

Naam beheerplan	Beleidsdocument	Looptijd	Lasten (begroting 2024) X € 1.000	Is er achterstallig onderhoud?	Zo ja, hoeveel?
Tractiemiddelen	N.v.t. (MJOP Tractiemiddelen)	2024-2027	176	Nee	N.v.t.
Gebouwen	Notitie “Strategisch omgaan met gemeentelijkvastgoed”	2022-2036	508	Nee	N.v.t.
(Asfalt)Wegen	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	1.078	Nee	N.v.t.
Elementenverharding	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	740	Nee	N.v.t.
Openbare verlichting	Nota openbare verlichting	Doorlopend	50	Nee	N.v.t.
Bruggen en duikers	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	152	Nee	N.v.t.
Openbaar groen	Beleidsplan kwaliteitsambitie openbare ruimte	Doorlopend	979	Nee	N.v.t.
Riolering	GRP 2021 - 2025	2021-2025	280	Nee	N.v.t.

Paragraaf Financiering

Paragraaf Financiering

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om informatie te verstrekken over het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's. Treasury betreft alle financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Treasury richt zich vervolgens op het besturen, beheersen van, het verantwoorden en toezicht houden op de hiervoor genoemde aspecten.
Wettelijke kaders voor gemeentelijk treasurybeleid vinden we terug in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in de Gemeentewet met de daaruit afgeleide financiële verordening.
Vanwege de publieke taak van de gemeente gaan we bedachtzaam om met publieke middelen en zijn we transparant over de besteding hiervan. Risicobeheersing is daarbij van groot belang. Mogelijke renterisico's beheersen we via de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder stellen we strikte eisen aan het uitzetten van liquide middelen: leningen en garanties mogen in principe alleen worden verstrekt voor de uitoefening van de publieke taak. Voor het overige houden we eventuele overtollige middelen aan in 's rijks schatkist (als gevolg van het verplicht schatkistbankieren) zodat deze beschikbaar blijven voor de uitoefening van de publieke taak.

De uitgangspunten

Sinds de invoering van het schatkistbankieren zijn uitzettingen door gemeenten niet mogelijk. Enige uitzondering hierop is dat gemeenten wel geld mogen uitlenen aan andere Nederlandse Overheden. Door een goede (korte en lange termijn) liquiditeitsprognose te hebben, kunnen gemeenten in het aantrekken van geld sturen op het (tijdig) beschikbaar hebben van lang of kort geld. Op dit moment stijgt de rente. Met de huidige rentestand blijven de renterisico's die gemeenten daarbij lopen overzichtelijk.

Risicobeheer

De overheid hanteert twee instrumenten, binnen de wet Fido, voor het toetsen van het renterisico: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen is het krijgen van een stabiele rentelast over de jaren.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort structureel dreigt te worden, moet er een langlopende geldlening worden aangetrokken. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Het doel van de limiet is de vlottende schuld (kortlopende leningen) te beperken. De berekening van de kasgeldlimiet voor de komende jaren is als volgt:

				x € 1.000
Kasgeldlimiet	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begrotingsvolume	104.529	99.098	94.225	92.718
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
De kasgeldlimiet in euro's	**8.885**	**8.423**	**8.009**	**7.881**

Toelichting kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet

We verwachten de komende jaren binnen het kasgeldlimiet te blijven.

Schatkistbankieren

Door de wet fido zijn de decentrale overheden verplicht, boven het voor dat jaar geldende drempelbedrag, hun liquide middelen aan te houden in de schatkist. De hoogte van deze drempel bedraagt 2% van het jaarlijkse begrotingstotaal en bedraagt voor onze gemeente voor 2024 ongeveer € 2.090.580.

Renterisicobeheer

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal.
Onze ruimte binnen deze norm is als volgt:

				x € 1.000
Renterisiconorm	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Begrotingsvolume	104.529	99.098	94.225	92.718
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Toegestane renterisiconorm	**20.906**	**19.820**	**18.845**	**18.544**
Renteherziening op vaste schuld (opgenomen)	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld (uitgezet)	0	0	0	0
Aflossingen	3.345	3.345	3.345	3.345
Huidige renterisiconorm	**3.345**	**3.345**	**3.345**	**3.345**
Ruimte binnen de toegestane renterisiconorm	**17.561**	**16.475**	**15.500**	**15.199**

Kredietrisico op verstrekte gelden en gegarandeerde leningen

De rentedragende leningen bestaan voornamelijk uit aan (voormalig) ambtenaren verstrekte hypothecaire geldleningen. De portefeuille krimpt omdat gemeenten geen hypothecaire geldleningen meer mogen verstrekken aan hun personeel. Jaarlijks wordt hier op afgelost. Het risico op de portefeuille is relatief klein, vanwege de hypothecaire zekerheden die tegenover de geleende gelden staan.

Daarnaast hebben we verschillende (indirecte) garanties afgegeven. Op deze garantstellingen wordt in de regel regulier afgelost door de geldnemers. Met betrekking tot de gegarandeerde leningen betreft het veelal geldnemers in de zorg, sociale woningbouw of (sport)verenigingen. Omdat voor de leningen aan de woningcorporaties het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant staat, kan het kredietrisico voor de gemeente als minimaal worden beschouwd.

	x € 1.000
Verstrekte geldleningen en gegarandeerde leningen	**Ultimo 2023**
Rentedragende leningen	883
Gegarandeerde geldleningen (100%)	2.301
Indirect gegarandeerde geldleningen (WSW-achtervang-50%)	25.583
Totaal	**28.767**

Gemeentefinanciering

De gemeente hanteert een integrale financieringssystematiek. Dat wil zeggen dat we steeds kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente op enig moment. Bij de huidige verwachtingen over de renteontwikkeling (op korte termijn iets oplopend en op de langere termijn stijgend) wordt goed gekeken naar de liquiditeitsbehoefte. Deze zetten we vervolgens af tegen de opgave om de schuldpositie te verbeteren in absolute zin: uitgangspunt daarbij is een beheersbare schuld waarop op reguliere basis aflossingen plaatsvinden. We laten daarbij de kortlopende schuld niet onnodig hoog oplopen waardoor lang geld moet worden aangetrokken op een voor onze gemeente ongunstig moment: een evenwichtige spreiding van de aflossingen en rentebetalingen is belangrijk bij een beheersbare liquiditeitsbegroting.

Schuld als aandeel van de exploitatie
Ter bevordering van de onderlinge vergelijkbaarheid zijn overheden verplicht om volgens vooraf gestelde richtlijnen onder andere de netto-schuldquote als kengetal te publiceren in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte (financieringstekort of -overschot) geeft een indicatie of het aangaan van vaste geldleningen al dan niet noodzakelijk is. Op dit moment hebben wij voldoende liquide middelen beschikbaar. We houden het komende jaar de uitgaven van onze investeringen in de gaten om zo te bepalen of en wanneer wij een nieuwe langlopende lening nodig hebben. Gelet op de lopende investeringsambities verwachten we in de periode 2024 - 2027 geen nieuwe langlopende kasgeldlening te moeten aantrekken. We blijven binnen de ruimte van de kasgeldlimiet.

				x € 1.000
Financieringsbehoefte per 31 december	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Eigen vermogen	42.900	45.260	43.841	41.507
Voorzieningen	5.934	5.837	5.741	5.644
Vaste geldleningen	38.507	35.162	31.817	28.472
	87.341	**86.259**	**81.399**	**75.623**
Vaste activa	75.594	74.237	69.653	68.621
Voorraden	14.973	14.731	12.126	7.454
Bijstelling op basis van geïnventariseerde risico's				
	90.567	**88.968**	**81.779**	**76.075**
Financieringstekort (-) danwel overschot (+) per 31 december	**- 3.226**	**- 2.709**	**- 380**	**- 452**

De wijze van rentetoerekening

In het volgende renteschema staat hoe voor alle jaren de rentetoerekening in deze begroting is vormgegeven. Het renteresultaat is verantwoord bij het Overzicht algemene dekkingsmiddelen, taakveld treasury.

				x € 1.000
Renteschema	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Externe rentelasten over de korte en lange termijn	1.533	1.567	1.627	1.649
Externe rentebaten	34	34	34	34
Totaal door te berekenen rente	**1.499**	**1.533**	**1.593**	**1.615**
Rente die doorberekend wordt aan de grondexploitaties	292	307	297	235
Rente over eigen financieringsmiddelen	0	0	0	0
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.086	1.128	1.128	1.151
	1.378	**1.435**	**1.425**	**1.386**
Renteresultaat op het taakveld treasury	**121**	**98**	**168**	**229**

EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het EMU-saldo van één jaar zegt relatief weinig, Een structureel negatief EMU-saldo is echter wel reden tot zorg; dit geeft aan dat de gemeente jaar-op-jaar meer geld uitgeeft dan de gemeente ontvangt. Andersom kan het ook onwenselijk zijn dat het EMU-saldo enkele jaren op rij een flink positief saldo vertoont. Dit geeft immers aan dat de gemeente mogelijk onnodig geld oppot, terwijl het geld besteed kan worden aan voorzieningen in de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort ervan op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. In Nederland geldt een macro EMU-tekort voor de decentrale overheden van 0,27 procent van het bruto binnenlands product per jaar.

Vier scenario's uitgelegd
Bij de gemeente kunnen zich vier scenario's voordoen. Hierbij wordt benadrukt dat het bij het beoordelen van de scenario's vooral gaat om de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo is positief:
De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland. Dit is voor 2024 bij de Gemeente Weststellingwerf het geval. Het EMU-saldo voor onze gemeente bedraagt € 1.284.000 positief.

Het EMU-saldo grenst aan 0:
De gemeente krijgt via reële transacties ongeveer evenveel geld binnen als dat er wordt uitgegeven.

Het EMU-saldo is negatief:
De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat erbinnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen moeten aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland.
Maar blijft onder de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo onder de referentiewaarde valt, is de bijdrage van de gemeente aan het EMU-saldo geen aandachtspunt mits de andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden.

Het EMU saldo overschrijdt de referentiewaarde:
Aangezien het EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt.

			x € 1.000
EMU-saldo			**Begroting 2024**
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	1.311
2.	(+)	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.318
3.	(-)	Mutatie voorzieningen	-97
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-4.248
5.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0
Berekend EMU-saldo			**1.284**

Paragraaf Bedrijfsvoering

Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort, Rikkers en Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

De onderdelen inkoop & aanbesteding, informatisering & automatisering, documentaire informatievoorziening, financiële- en personele administratie als ook verzekeringen en business intelligence worden toegelicht in de paragraaf OWO-samenwerking.

Privacy en informatieveiligheid

Als organisatie maken we veelvuldig gebruik van informatiesystemen en (digitale) gegevensuitwisseling met overheidsorganisaties, (keten)partners, burgers, inwoners, medewerkers, bedrijven en instellingen. Het verlies van gegevens, uitval van ICT, of het door onbevoegden kennisnemen of manipuleren van (persoons)gegevens kan ernstige gevolgen hebben voor de continuïteit van de bedrijfsvoering. Het is dan ook van belang dat wij als organisatie ons bewust zijn van de gevolgen/risico's die hierbij komen kijken.

Aankomend jaar willen we ons focussen op het weerbaarder maken van de gemeente op het gebied van informatiebeveiliging en bescherming van persoonsgegevens. We gaan de belangrijkste risico's opnieuw in kaart brengen en actualiseren. Dit geldt ook voor de belangrijkste bedreigingen. Tenslotte herijken we het handelingsperspectief en kijken we naar incidenten elders om daarvan te leren.

Dit betekent dat we in de organisatie met de volgende onderwerpen aan de slag gaan:

1. De verdere implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid als minimale vereisten op het gebied van informatiebeveiliging.
2. De voorbereidingen van de implementatie Network and Information Security (NIS2). Dit is de nieuwe Europese cybersecuritywet die organisaties weerbaarder moet maken tegen cyberaanvallen.
3. Het vergroten van informatiebeveiliging- en privacybewustzijn voor bestuur, management en medewerkers door middel van trainingen, cursussen en diverse bewustwordingsactiviteiten.
4. Cybergevolgbestrijding, om bij (cyber)crisis passend te kunnen handelen.

Ook blijven we jaarlijks verantwoording afleggen via de zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit), de zelfevaluatie BRP (Basisregistratie personen) en de zelfevaluatie Reisdocumenten.

Rechtmatigheid

De gemeente moet bij de uitvoering van de gemeentelijke taken handelen volgens wettelijke richtlijnen. Het gaat hierbij om de rechtmatigheid van beheershandelingen die tot financiële transacties leiden. Deze financiële transacties worden in de jaarrekening verantwoord. Daarbij worden via (verbijzonderde) interne controles de verordeningen op juistheid van handelen en rechtmatige totstandkoming getoetst. De kaders en werkzaamheden op het gebied van rechtmatigheid zijn vastgelegd in het beleidsplan interne beheersing en het jaarplan verbijzonderde interne controle.

Vanaf boekjaar 2023 neemt het college een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan dat de gemeente bij alle (financiële) beheershandelingen en transacties de relevante wet- en regelgeving naleeft. In de rechtmatigheidsverantwoording neemt het college ook de afwijkingen in rechtmatigheid groter dan de verantwoordingsgrens op. Een toelichting op alle afwijkingen in rechtmatigheid wordt opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering, voor zover deze de rapportagegrens overschrijden of voldoen aan kwalitatieve criteria; de gemeenteraad stelt deze grenzen jaarlijks vast. Om de rechtmatigheidsverantwoording te waarborgen moet gesteund worden op een goed functionerend systeem van interne beheersing en -controle. De rechtmatigheidsverantwoording valt, als onderdeel van de jaarrekening, onder het getrouwheidsoordeel van de accountant.

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid bestuur

Op basis van artikel 213A van de Gemeentewet dient het college jaarlijks onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van gevoerde bestuur. Aangezien de geldende verordening hiervoor gedateerd is, leggen wij op korte termijn een nieuwe verordening aan de gemeenteraad voor. In de paragraaf Bedrijfsvoering bij de Begroting en de Jaarrekening nemen wij dan een toelichting op over de uitvoering van de doelmatigheidsonderzoeken.

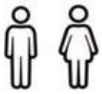
Organisatieontwikkeling

Wendbaar werken is het thema waar we in 2024 mee door gaan. We doen dit vanuit de ontwikkellijnen veranderende dienstverlening, professionaliteit en wendbaarheid (cultuur), beheersing, OWO en samenwerking. Door wendbaar te werken kunnen we onze dienstverlening toekomstbestendig uitvoeren. Concreet betekent dit dat we aan de slag gaan met prioriteren, heldere teamplannen, werken met duidelijke opdrachten en werkafspraken, werken we aan rolduidelijkheid en aan het nemen van verantwoordelijkheid/eigenaarschap. Ook aantrekkelijk werkgeverschap is een belangrijk thema dat onder HRM verder wordt uitgewerkt.

Uitvoering Human Resources Management (HRM)

De organisatiestructuur is vormgegeven en we richten ons nu op het bijsturen in de praktijk. We streven ernaar om het talent van onze medewerkers optimaal te benutten en functies en verantwoordelijkheden logisch in te vullen.
In een krappe arbeidsmarkt bieden zich kansen aan medewerkers om eenvoudiger en eerder, intern of extern, in een betere positie te komen. Het proces van werving en selectie vereist daarom extra inspanning. In OWO-verband voeren we het programma "vinden, binden en boeien" uit. We investeren in instrumenten die het werken bij onze gemeente aantrekkelijker maken. We streven ernaar om medewerkers te behouden en aan te trekken door verbeteringen aan te brengen in onze secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden. We werken in OWO-verband aan het harmoniseren en digitaliseren van efficiënte HR processen .

Door functies aantrekkelijker te maken, kunnen we medewerkers aan ons binden. We zorgen voor een hybride werkplek die tegemoetkomt aan individuele wensen, goede arbeidsomstandigheden en efficiënt gebruik van onze kantoor- en werkomgeving. Door aandacht te besteden aan onze medewerkers streven we ernaar om het verzuimcijfer onder de 6% te krijgen.

Kenmerken		Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Rekeningcijfers			
	Fte (inclusief griffie en excl. boventalligen)	297,97	321,86	331,8
	Personen	340	331	352
	Percentage man	47,90%		
	Percentage vrouw	52,10%		
	Gemiddelde leeftijd in jaren	47,84		
	Dienstverband > 10 jaar	31,50%		
	Instroom	14,40%		
	Doorstroom	3,80%		
	Uitstroom	10,00%		
	Ziekteverzuimpercentage	6,90%	5,80%	6,00%
	Meldingsfrequentie verzuim	0,98	0,70	0,90

Paragraaf OWO-samenwerking

Paragraaf OWO-samenwerking

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort
Organisatie	Dienstverlening, Bestuur en Organisatie

Inleiding

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn.

Deze OWO-paragraaf gaat in op algemene ontwikkelingen en staat vervolgens stil bij de topprioriteiten uit de OWO-visie.

Algemene ontwikkelingen

De klankbordgroep
De klankbordgroep heeft in 2023 tweemaal overleg gehad, waarbij zij hebben nagedacht over de eigen rolinvulling en hebben meegedacht over de verdere ontwikkeling van de OWO-samenwerking. Ook in 2024 zal de klankbordgroep tweemaal bij elkaar komen om zo te kunnen blijven meedenken over de OWO-samenwerking in brede zin.

Harmonisatie in OWO-verband
Vanuit de OWO-samenwerking wordt continue gekeken of het mogelijk is over te gaan op de harmonisering van beleid waarbij de eigen gemeentelijke ‘kleur’ altijd een plek kan krijgen. Zoveel mogelijk werken met uniform beleid zorgt voor eenvoudigere processen, efficiënter kunnen werken en een kleinere kans op fouten. In 2024 werken we aan de harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden en de financiële administratie.

Voortgang van de topprioriteiten

OWO 2.0: herijken en identiteit
De OWO-samenwerking brengt mensen vanuit verschillende organisaties met ieder een eigen cultuur samen. We werken aan een programma waarmee we in 2024 actief aan de slag gaan met het verder samenbrengen van de gemeenten, medewerkers en bestuurders om zo te leren van elkaar en verder te werken aan de gezamenlijke OWO-identiteit.
Eerder hebben we onderzoek gedaan wat er nodig is om de OWO-afdeling Bedrijfsvoering toekomstbestendig te maken. In 2023 starten we een soortgelijk onderzoek voor de OWO-afdelingen Beheer & Registratie (B&R) en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH). De uitkomsten verwachten we in de eerste maanden van 2024.

Ambities en inrichting dienstverlening
De inrichting van de ‘digitale’ dienstverlening is een continue proces. In 2022 zijn we begonnen met een verandertraject binnen de OWO-afdeling Bedrijfsvoering dat gericht is op het bouwen van een toekomstbestendige afdeling waar de ICT, informatievoorziening en archivering voor de gehele OWO op orde is.

- *ICT*
  In 2022 is de aanbesteding van vijf kernapplicaties gedaan. Dat zijn de programma’s die ondersteunen op het vlak van Belastingen, Dienstverlening, Sociaal Domein en Zaakgericht werken en de onderliggende koppelingen tussen programma’s. De implementatie is deels in 2023 gerealiseerd, in 2024 ronden we dit af.
  Wijzigingen in wet- en regelgeving dragen bij aan de verdere digitalisering binnen de gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de invoer van landelijke administratieprotocollen.

We zijn in 2023 ook begonnen met het overbrengen van zoveel mogelijk applicaties naar de cloud (het internet), in 2024 gaan we hiermee verder. De overgang naar Microsoft 365 is hierbij de meest omvangrijke. Dit grote project, waarbij we ook de telefonie moderniseren ronden we in de zomer van 2024 af. In navolging van de gemeente Opsterland, sluiten we in 2024 ook de gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf aan op de berichtenbox van mijnoverheid.nl. Hiermee zetten we verdere stappen in het verbeteren van de dienstverlening aan onze inwoners.

In 2023 zijn door de drie gemeenteraden aanvullende middelen beschikbaar gesteld om met name op het vlak van ICT een forse inhaalslag te maken. Vanuit een meerjarenplan (de 'roadmap ICT') werken we aan de versterking van onze ICT. Bij de kadernota 2025 komt het eerste ijkmoment, waarbij we u inzicht geven in de gehele stand van zaken van de ontwikkelingen in de ICT en we vooruitkijken naar de verdere ontwikkelingen. Vooralsnog gaan we ervan uit dat we met de genomen maatregelen een goed basisniveau kunnen borgen.

- *(Documentaire) Informatievoorziening*
  We werken aan de uitvoering van het verbeterplan rondom onze (documentaire) informatievoorziening met als doel onze post- en interne processen eenvoudiger in te richten en te digitaliseren. Onderdelen van dit project zijn het vervangen van de papieren post voor een digitaal origineel (de zogenaamde ‘substitutie’), het invoeren van een digitaal archief (een e-depot) en het verminderen het aantal zaaktypes in ons zaaksysteem zodat we gemakkelijker stukken kunnen vinden. We harmoniseren hiermee direct de werkwijze in de drie gemeenten zodat we een hogere doelmatigheid krijgen en een kleinere foutgevoeligheid. In 2024 zien we hiervan de concrete resultaten.
- *Archivering*
  In 2023 heeft u incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstanden bij het archief. Het project ‘wegwerken achterstanden archief’ is ondertussen op stoom. We hebben de medewerkers met kennis van de papieren archieven vrijgemaakt om te werken aan het rubriceren en ontsluiten van de nog te archiveren stukken. Bij de kadernota 2024 is de financiering van dit project doorgetrokken naar 2024 en 2025, daarna moet het project afgerond zijn.

Verdere voortgang inkoop- en aanbestedingsbeleid
Met de gezamenlijke inkoop en aanbesteding worden naast inkoopvoordelen door goedkopere contracten, ook voordelen behaald op het gebied van de voorbereiding van de aanbesteding en de kwaliteit van de uitvraag.
In 2024 gaan we verder met het professionaliseren van het contract- en leveranciersbeheer om ook de beheersing op lopende contracten te versterken. Tenslotte kijken we naar het gehele proces (van de inkoop tot aan de betaling) of daar winst te behalen is. Dat kan bijvoorbeeld leiden tot meer raamovereenkomsten, tot minder contracten en tot minder facturen. Bij het jaarverslag over 2024 zullen we de effecten inzichtelijk maken, door de opname van prestatie indicatoren.

Datagedreven werken
Datagedreven werken is steeds meer onderdeel van onze organisaties. Het benutten van beschikbare data moet volledig onderdeel worden bij zowel het opstellen van beleid als het uitvoeren van onze gemeentelijke taken. Om dit te organiseren bouwen we binnen ICT een cluster waar data-deskundigen een plek krijgen.

Slimmer verzekeren
De OWO-samenwerking biedt ook kansen door de verzekeringsportefeuilles van de drie gemeenten te integreren. Daarom werken we in OWO nauw met elkaar samen op het gebied van verzekeren. In het eerste kwartaal van 2024 gaan we het verzekeringsbeleid actualiseren.

Harmonisatie en verduidelijking APV
De Omgevingswet is een uitgelezen kans om de APV-en van de OWO-gemeenten tegen het licht te houden en waar mogelijk deze te harmoniseren. In het eerste kwartaal van 2024 zal een voorstel aangeboden worden aan de raden van de OWO-gemeenten

Actualiseren VTH-beleidsplannen
Voor de periode 2020-2024 is een OWO-breed beleidsplan VTH vastgesteld. De drie gemeenteraden hebben kaders meegegeven voor dit beleidsplan. Met name verkeersveiligheid, leefbaarheid en ondermijning vragen meer inzet van de afdeling VTH. Niet alleen formatief, maar ook in veiligheid voor de betrokken medewerkers (opleidingen, uitrusting, wagenpark) wordt dit vertaald in deze begroting.

Zorgvuldige invoering omgevingswet
De invoeringsdatum voor de Omgevingswet is definitief vastgesteld op 1-1-2024. Tegelijkertijd treedt ook de Wet kwaliteitsborging in werking. Beide wetten hebben een forse impact op de organisaties en specifiek op de OWO-afdeling VTH. Er vindt namelijk een verschuiving van taken plaats van provincie naar gemeenten en van gemeenten naar de omgevingsdienst als gevolg van de Omgevingswet.
De Wet kwaliteitsborging voor de bouw heeft tot gevolg dat taken van VTH naar de markt gaan en de gemeente een meer controlerende taak moet gaan invullen. Ook mag er meer vergunningsvrij gebouwd worden. Beide hebben gevolgen voor de legesinkomsten. De effecten van deze veranderingen zijn meegenomen in een aangepaste, geharmoniseerde legesverordening 2024. Een mooi voorbeeld van de OWO-samenwerking.

Inwoners en bedrijven moeten wennen aan de nieuwe wet- en regelgeving en we verwachten dan ook veel vragen. Ook denken we dat er intern extra inzet nodig is om de nieuwe regelgeving toe te passen en af te stemmen met de omgevingsdienst. Wij verwachten daarom dat we in 2024 en 2025 te maken krijgen met extra frictiekosten voor onze organisatie.

Hoewel het Rijk middelen voor de invoering van deze wetgeving beschikbaar stelt, is de verwachting dat deze middelen niet toereikend zijn voor de te maken kosten. Per jaar monitoren we de ontwikkelingen als gevolg van deze grote wetswijziging.

Informatiebeveiliging en veiligheid
In 2024 nemen we de Wet open overheid (WOO) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmbev) op in onze werkprocessen. Samen met de AVG en de nieuwe Archiefwet is dit het nieuwe wettelijk kader voor onze informatiehuishouding. Het is nodig onze processen, systemen en werkwijzen hier opnieuw op in te richten. Vanuit een uniform en overkoepelend toetsingskader gaan we vanaf 2024 de naleving van de diverse wetten en regels op het vlak van de informatiehuishouding monitoren.

We gaan daarnaast door met de versterking van de cybersecurity en het moderniseren van netwerk- en systeembeheer. Doordat steeds vaker software in de cloud draait, is er steeds meer aandacht voor de netwerkbeveiliging en het managen van koppelvlakken met de leveranciers. We zien hierdoor een verschuiving van lasten van investering in hardware naar hogere licentie- en netwerkkosten.

Innoveren voor de toekomst
Anders denken, anders doen en anders werken is nodig om te kunnen innoveren. Dit vraagt iets van de organisaties, de medewerkers en de aansturing. Ook zijn er faciliteiten nodig om op andere manieren te kunnen werken. Ondertussen kunnen alle medewerkers thuis of op ieder gemeentekantoor inloggen om te werken. Ook wordt hybride werken steeds beter gefaciliteerd en kent ieder gemeentekantoor verschillende werkplekken die aansluiten bij de behoefte van de medewerker. Denk bijvoorbeeld aan het kunnen samenkomen in een werkcafé, het kunnen bellen in een speciale belruimte of het kunnen samenwerken in projectruimtes. Hier wordt in iedere OWO-gemeente op dit moment aan gewerkt, ondersteund door de OWO afdeling Bedrijfsvoering.

Paragraaf Verbonden Partijen

Paragraaf Verbonden Partijen

Portefeuillehouder(s)	College
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere gemeenten en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen''.

Visie op verbonden partijen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd: "*Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft*".

Financieel belang

Onder een financieel belang wordt verstaan een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang

Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Dit houdt concreet in dat er sprake is van een bestuurlijk belang als een collegelid, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de verbonden partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Bovenstaande betekent dat organisaties waar bijvoorbeeld enkel sprake is van een financieel belang niet worden gezien als een verbonden partij.

Bij verbonden partijen gaat het om privaatrechtelijke, publiekrechtelijke organisaties en publiek-private samenwerkingen (PPS). Privaatrechtelijke organisaties zijn in het Burgerlijk Wetboek geregeld. Dit kunnen stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. Bij publiekrechtelijke samenwerking gaat het vooral om de deelname aan gemeenschappelijke regelingen. Deelname vindt plaats binnen de kaders van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Onze visie op verbonden partijen is dat de gemeente alleen deelneemt in een verbonden partij als daarmee de publieke taak is gediend. Er zijn diverse redenen om deel te nemen aan een verbonden partij. Hoewel dat niet bij elke samenwerkingsvorm expliciet wordt vermeld, gaat het vaak om:

- Efficiency voordeel door grotere schaal;
- Risicospreiding;
- Grotere machtspositie ten opzichte van andere partijen in de markt;
- Onvoldoende capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) in eigen huis;
- Beter kunnen voldoen aan wet- en regelgeving;
- Wettelijke verplichting.

Zeggenschap in de praktijk

De gemeente kan invloed uitoefenen door middel van:

- besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- vergadering van aandeelhouders
- raad van commissarissen
- toezicht

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op (onder andere) financiën, risico's en toekomstvisie.
Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij de gemeenteraad. Collegeleden die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan de raad.

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Met deze wijziging is de positie, besluitvorming en controlerende rol van de gemeenteraad versterkt. Een aantal van deze wijzigingen is direct op 1 juli in werking getreden, maar een ander deel zal binnen twee jaar na inwerkingtreding geïmplementeerd moeten worden in alle gemeenschappelijke regelingen.

Financieel belang

Het financiële belang in een verbonden partij staat per instelling in de tabel onderaan deze paragraaf.

Beleidsontwikkelingen enkele verbonden partijen

Veiligheidsregio Fryslân

De Veiligheidsregio Fryslân (VRF) levert samen met burgers en organisaties een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân. De VRF richt zich op brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en crisisbeheersing. Het beleid van de VRF richt zich op het bevorderen van samenwerking en beter gebruik maken van informatie en technologie. De begroting is opgebouwd uit 4 onderdelen:
1. GGD;
2. Crisisbeheersing;
3. Brandweer;
4. Organisatie

Ad. 1 GGD
De GGD heeft in 2022 een nieuwe meerjaren koers 2023-2026 opgesteld voor programma Gezondheid. Daarnaast is gekozen voor het opstellen van een Agenda Publieke Gezondheid. Met deze agenda wordt in beeld gebracht waar de GGD komend jaar (en volgende) mee aan de slag gaat. De GGD, gemeenten en andere partners hebben elkaar nodig op het terrein van de publieke gezondheidszorg. Door samen te werken en de verbinding met andere domeinen streeft men er naar om de zorg betaalbaar te houden. Door middel van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het geld dat hiervoor beschikbaar komt via de Specifieke Uitkering (SPUK). De GGD heeft hier een regierol in namens de gemeenten.

Een gezonde basis 'foar elkenien' bevat de missie voor
- Elkenien, een gezond leven in een gezonde en veilige omgeving
- Lyts, een gezonde en kansrijke start voor ieder kind
- Jong, gezond opgroeien in een kansrijke omgeving
- Grut, gezondheidspotentieel versterken
- Wiis, gezond en vitaal ouder worden

De agenda 2023-2026 benoemd voor deze thema's de vraagstukken voor de publieke gezondheid in Friesland. Het is een fundament voor de samenwerking tussen de Friese gemeenten onderling en de samenwerking met de GGD.

Ook zet de GGD in 2024 in op:
- Friese preventieaanpak: een herijking en verrijking van de (leefstijl)programma's die Friesland rijk is. Met een integrale aanpak vindt er meer samenhang en samenwerking plaats tussen de bestaande initiatieven. De GGD is coalitietrekker van de coalities Ouderschap, Mentale gezondheid en Gezond leven.
- Jeugdgezondheidszorg 3.0: Het programma JGZ 3.0 wordt ook in 2024 voortgezet. Zo komen we tot een toekomstbestendige JGZ, gebaseerd op de principes van positieve gezondheid, die met moderne middelen een hoge kwaliteit en bereikbaarheid realiseert. De invoering van het digitale Mijn Kinddossier (MKD) wordt voortgezet.
- Mentale gezondheid en jongeren; in 2022 is gestart met Strong Resilient Minds (STORM) Dit is een aanpak waarbij scholen, GGD, jeugdhulpverlening, GGZ en gemeenten samenwerken om signalen van somberheid bij jongeren snel aan te pakken.
- Gezonde leefomgeving en Omgevingswet: Het beschermen en bevorderen van gezondheid krijgt met ingang van de Omgevingswet een integrale plek in besluiten over inrichting van de leefomgeving. De GGD versterkt haar beleidsadviesrol op het terrein van de gezonde leefomgeving.
- Rijksvaccinatieprogramma: gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit programma. Gemeenten hebben een beperkte vrijheid bij de uitvoering. In Friesland financieren de gemeenten de uitvoering van het programma, de uitvoering is ondergebracht bij de JGZ/GGD.
- Noordelijke samenwerking: de deskundigheid op onder andere de onderwerpen infectieziekte bestrijding, TBC en medische milieukunde wordt steviger verankerd. Door het coronavirus is expliciet naar voren gekomen dat we de infectieziekten bestrijding in Nederland niet stevig genoeg hebben georganiseerd en vastgelegd.
- Zorg en veiligheid: De visie Zorg & Veiligheid wordt geconcretiseerd, samen met andere partners op het terrein van sociale veiligheid. Hierbij wordt gekeken hoe de werkzaamheden van de GGD een oplossing kunnen bieden voor de problematiek die in gemeenten wordt ervaren.
- Infectieziekten bestrijding en pandemische paraatheid: het landelijke traject versterking met betrekking tot deze thema's is erop gericht om GGD 'en voldoende te voorzien om haar rol kwalitatief en goed uit te voeren op dit vlak.
- (Openbare) Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz); het wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) gaat naar verwachting op 1 januari 2024 in. De GGD onderzoekt voor de gemeenten hoe deze wet geïmplementeerd kan worden.

Ad 2. Crisisbeheersing
In 2024 gaat de afdeling crisisbeheersing met de volgende speerpunten aan de slag:
1. Crisisorganisatie 24/7: de crisisorganisatie beschikt over een robuust crisis- en brandweerorganisatie, met passend en voldoende personeel;
2. De crisisorganisatie draagt bij het voorkomen van crisis: door middel van adviseren en informeren van inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen, met als doel: meer veiligheid en bewustzijn;
3. De crisisorganisatie werkt duurzaam en omgevingsbewust: de organisatie is alert op landelijke/maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe risico's/trends en passen deze toe in de praktijk en de bedrijfsvoering;
4. De crisisorganisatie zet de netwerksamenleving centraal: het verbinden van burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis;
5. De crisisorganisatie werkt informatiegestuurd met betrouwbare data: zij ontwikkelen zich tot informatieknooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige informatie en data.

Ad 3. Brandweer
In 2024 zal, naast de basistaken incidentbestrijding en advies- en controletaken, de Brandweer Fryslân inzetten op onder andere de volgende speerpunten:
1. Samen aantoonbaar paraat: op basis van een betrouwbaar en actueel beeld van de repressieve slagkracht (mens en materieel) anticipeert VRF adequaat op paraatheidsproblemen;
2. Samen aantoonbaar vakbekwaam: het beschikken over een effectief en efficiënt trainingsprogramma dat aansluit op de behoefte van de medewerkers en de risico's in hun omgeving;
3. Risicobewust en risicogericht samenwerken.

Ad. 4. Bedrijfsvoering
Voor de VRF als organisatie staan de volgende speerpunten in 2024 centraal:
1. Personeel: de VRF wil een aantrekkelijke werkgever zijn door volop mogelijkheden te bieden voor persoonlijke ontwikkeling en het investeren in de professionalisering van zijn medewerkers.
2. Hybride werken: In 2024 weet de VRF dankzij de ervaringen en onderzoek hoe hybride werken voor VRF het beste werkt. Hierop hebben zij de huisvesting en middelen aangepast.
3. Informatie- en risicomanagement: In 2024 voert de VRF informatiemanagementprojecten uit. Binnen deze projecten wordt gewerkt aan het verbeteren van: Informatieveiligheid & privacybescherming, data en datamanagement, gegevensuitwisseling met burgers en ketenpartners, procesgericht werken en het digitaliseren van processen en dienstverlening, het verder verhogen van de digitale vaardigheden van onze medewerkers.
4. Privacy: VRF treft verschillende maatregelen om de privacy van cliënten te beschermen. Ook in 2024 zien de functionaris gegevensbescherming en privacy-officer toe op de toepassing van de privacywetgeving en rapporteren hierover aan de directie en het dagelijks bestuur. Ook maken zij met interne campagnes medewerkers bewust van wat zij zelf kunnen doen om te voorkomen dat gevoelige informatie in verkeerde handen valt.
5. Integriteitsbeleid: VRF is een integere organisatie en laat dit terugkomen in haar kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. In 2024 gaat de VRF dit onderwerp nadrukkelijker on de aandacht brengen.
6. Gedragscode: is bedoeld om rechten, plichten, procedures en sancties die wettelijk zijn vastgelegd betekenis te geven in geldende gedragsregels.

<u>Welstandszorg Hûs en Hiem</u>
Hûs en Hiem verzorgt de welstandsadvisering voor de gemeenten in Fryslân. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is het mogelijk om de welstandstoetsing een andere invulling te geven. Voorlopig is besloten om de huidige werkwijze voort te zetten onder de omgevingswet. De Gemeenten en Hûs en Hiem gaan gezamenlijk toewerken naar een meer flexibele en klantgerichte werkwijze zoals beoogd onder de omgevingswet. Hierover is meer te lezen in programma 8, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing.

<u>FUMO</u>
Gemeenten en provincie zijn verplicht een deel van de uitvoeringstaken voor milieu onder te brengen bij een regionale uitvoeringsdienst. In provincie Fryslân is daarvoor de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) opgericht. Volgens de huidige versie van het invoeringsbesluit Omgevingswet gaan er met het invoeren van de Omgevingswet veel bedrijven/taken over van de gemeente naar de Omgevingsdienst. Deze verschuiving gaat impact hebben op de afdeling VTH en de FUMO. Afhankelijk van de hoeveelheid over te dragen inrichtingen kunnen wij onder de kritieke grens van de kwaliteitscriteria uitkomen en moeten wij meer taken aan de FUMO overdragen. Uit de eerste inventarisatie blijkt, dat het overdragen van taken en inrichtingen naar de FUMO niet kostenneutraal uitgevoerd kan worden. Wij zijn samen met de andere gemeenten in Fryslân en FUMO bezig om te inventariseren welke financiële en personele consequenties dit gaat hebben.

<u>Omrin</u>
Afvalsturing Friesland N.V. met handelsnaam Omrin is de afvalverwerker van de gemeente Weststellingwerf. De aangesloten gemeenten hebben een leveringsplicht van huishoudelijk afval. Doelstelling van de samenwerking is een betere kostenbeheersing en meer invloed op het ketenbeheer. Met behulp van scheidings- en bewerkingsinstallaties worden herbruikbare grondstoffen uit het huishoudelijk afval gehaald. Het afval dat overblijft wordt verbrand in de Reststoffen Energie Centrale (REC) in Harlingen. Omrin geeft onder meer inhoud aan de overgang Van Afval Naar Grondstof (de Vang doelstelling).

Recreatieschap Marrekrite
Voor de aanleg en onderhoud van recreatieve voorzieningen in Friesland is in 1957 Recreatieschap Marrekrite ingesteld. De belangrijkste taak is het beheer en onderhoud van meer dan 3.800 gratis aanlegplaatsen en het wandel- en fietsknooppuntennetwerk. Ook het aanleggen, aanpassen en uitbreiden van het wandel- en fietsknooppuntensysteem en het beheer en onderhoud van routenetwerken (borden) gebeurt door Recreatieschap Marrekrite. Het onderhoud van de fiets- en wandelpaden blijft een taak van de provincie en de gemeenten.

Gemeenschappelijke Regeling (GR) Sociale werkvoorziening Fryslân
Als uitkomst van de herstructurering SW bedrijf in 2019 is de GR SW Fryslân omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie. De GR heeft als enige doel om werkgever te zijn voor de SW medewerkers van Caparis NV. Inhoudelijk wordt er niet meer gestuurd vanuit de GR. Deze sturing is verplaatst naar de dienstverleningsovereenkomsten die de individuele gemeenten hebben afgesloten met Caparis NV. Hierover is meer te lezen in Programma 6, Sociaal Domein. De GR heeft jaarlijks minimale kosten voor bijvoorbeeld de facilitering van de SW raad, het opstellen van de jaarrekening en de facilitering van de bestuursvergaderingen.

BNG
De BNG is de belangrijkste financier voor Gemeenten, Woningcorporaties, Zorg- en Onderwijsinstellingen. De BNG zet in op het terugdringen van de CO2-uitstoot door gezamenlijk op te trekken met de genoemde partijen waarvoor zij als geldverstrekker optreedt. Concreet betekent dit dat de BNG bij het verstrekken van nieuwe geldleningen ook de verduurzaming van de klant in ogenschouw neemt.

Stichting Comprix
Stichting Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland. In Weststellingwerf gaat het om 15 basisscholen (bron: Begroting 2023-2027 van Comprix).

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.
Weststellingwerf is sinds 2018 lid van de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. Voorheen was dit Stichting Openbare Verlichting Fryslân. OVEF verzorgt de inkoop van energie voor 16 Friese gemeenten en de provincie Fryslân. Tot haar diensten behoren verder de inkoop van vergroeningscertificaten, het verzorgen van een energiemanagementsysteem en het beheer en contractmanagement van openbare verlichting en laadpalen.

Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF))
De Friese gemeenten streven naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken in het sociaal domein. Het algemene doel van SDF is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten. Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. De inzet van SDF is opgebouwd uit een aantal onderdelen, waarin de gemeenten naar rato bijdragen:

- dienstverlening voor derden (bedrijfsvoering: instandhouding SDF, Zorg voor Jeugd Friesland, Foar Fryske Bern)
- sociale integratie en achterstandsgroepen (maatschappelijke opvang en vrouwenopvang)
- maatschappelijke ondersteuning (beschermd wonen)
- zorg voor jeugd (regionale jeugdzorg).

De inhoudelijke ontwikkelingen zijn verwerkt in programma 6, sociaal domein.

Overzicht verbonden partijen

Wij nemen deel in de volgende gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en vennootschappen:

1. Overzicht Gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente deelneemt

Veiligheidsregio Fryslân		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2024 Veiligheid € 1.738.484 Gezondheid € 1.273.413	
Ontwikkelingen 2024	Beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van inwoners in Friesland. Dit door middel van verbeterde zorg, crisisbeheersing en digitale beveiliging.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 9.753.104	€ 87.723.841
31-12-2022	€ 9.526.798	€ 81.044.780
Resultaat 2022	€ 893.759	
Portefeuillehouder	Van de Nadort	

FUMO (Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving)		
Vestigingsplaats	Grou	
Doel deelname	Regionale Uitvoerings Dienst (RUD), expertisebundeling door samenwerken	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2024 € 612.000	
Ontwikkelingen 2024	De FUMO functioneert als de backoffice voor gemeenten en provincie. Het loket voor aanvragers blijft bij de bevoegde gezagen van deze taken. Doel van de FUMO is het realiseren van een goede leefomgeving en natuurlijk het leveren van goede producten. Ook ligt de focus op de voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 1.422.045	€ 5.280.239
31-12-2022	€ 1.206.775	€ 3.823.687
Resultaat 2022	€ 72.032	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

GR Hus en Hiem		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Kennis, inwinnen van deskundige en onafhankelijke adviezen	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten, behalve Tytsjerksteradiel	
Belang	In principe budgettair neutraal. Kosten worden in rekening gebracht bij aanvrager vergunning.	
Ontwikkelingen 2024	De invoering van de Omgevingswet gaat invloed hebben op de gehele bouwsector.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 454.558	€ 136.383
31-12-2022	€ 338.222	€ 483.299
Resultaat 2022	€ -116.336	
Portefeuillehouder	Zonderland	

Recreatieschap voor het Friese Waterland 'De Marrekrite'		
Vestigingsplaats	Uitwellingerga	
Doel deelname	Efficiencyvoordeel, machtspositie en kennisconcentratie	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Provincie Fryslân en diverse Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2024 € 30.015 inclusief bijdrage baggerfonds. Het eigen vermogen is onderverdeeld in diverse fondsen: onderhouds-, bagger- en ontwikkelingsfonds. Deze fondsen zijn bestemmingsreserves en worden aangewend voor de uitvoer van taken, bijvoorbeeld groot vervangingsonderhoud.	
Ontwikkelingen 2023	Duurzame (vervangings-)investeringsopgave in de recreatieve voorzieningen in Fryslân.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 4.795.000	€ 1.996.000
31-12-2022	€ 4.704.090	€ 4.813.102
Resultaat 2022	€ 209.232	
Portefeuillehouder	Hoen	

OLAF / OMRIN	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel deelname	Efficiencyvoordeel, machtspositie en kennisconcentratie
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Provincie Fryslân en de Friese gemeenten
Belang	Zie onder OMRIN
Ontwikkelingen 2024	Zie onder OMRIN
Vermogen	Zie onder OMRIN
Resultaat 2022	Zie onder OMRIN
Portefeuillehouder	Den Hartigh

GR SW Fryslân		
Vestigingsplaats	Drachten	
Doel deelname	Uitvoering van de Wet sociale voorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Tytsjerksteradiel	
Belang	Exploitatiebijdrage 2024 € 3.000	
Ontwikkelingen 2024	Als gevolg van de gemaakte afspraken in de fairdeal tussen de 8 gemeenten en Caparis NV is de relatie tussen de GR en de 8 gemeenten veranderd. Het is nog niet helemaal duidelijk hoe de sociale werkvoorziening zich in de komende jaren gaat ontwikkelen. Het bestuur blijft er in ieder geval naar streven om de werknemers een goede en passende werkomgeving te bieden.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 0	€ 6.386.000
31-12-2022	€ 0	€ 3.719.000
Resultaat 2022	€ 0	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

2. Lijst met stichtingen waarin de gemeente deelneemt

Stichting Kredietbank Nederland (KBNL)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Op maatschappelijke en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan onder andere geldkrediet, schuldhulpverlening, budgetbeheer, bewindvoering, wettelijke schuldsanering van natuurlijke personen	
Belang	Deelname € 120.892	
Ontwikkelingen 2024	Voorkomen schuldproblematiek.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 2.713.000	€ 34.371.000
31-12-2021	€ 2.656.000	€ 37.636.000
Resultaat 2021	Niet bekend	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

Stichting Comprix (openbaar primair onderwijs)		
Vestigingsplaats	Wolvega	
Doel deelname	Voldoen aan wettelijke taak inzake instandhouding van kwalitatief goed openbaar primair onderwijs in een genoegzaam aantal scholen.	
Belang	Indirect in relatie tot onder doel genoemde wettelijke taak, alsmede financieel toezicht door goedkeuring van begroting en rekening van de stichting.	
Ontwikkelingen 2024	geen specifieke ontwikkelingen	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 5.873.183	€ 9.512.155
31-12-2022	€ 5.455.000	€ 9.512.155
Resultaat 2022	€ -418.000	
Portefeuillehouder	Rikkers	

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.	
Vestigingsplaats	Sneek
Doel deelname	Samenwerkingsverband op het gebied van beheer en onderhoud van openbare verlichting en gezamenlijke inkoop van duurzame energie.
Belang	Exploitatiebijdrage € 33.000
Ontwikkelingen 2024	Professionalisering van dit samenwerkingsverband op het gebied van beheer openbare verlichting, laadinfrastructuur en inkoop energie verder ontwikkelen.

Vermogen	Niet van toepassing
Resultaat 2022	Niet van toepassing
Portefeuillehouder	Rikkers

3. Lijst deelnemingen in vennootschappen

NV Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel deelname	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Belang	Deelname 58.071 aandelen à € 2,50 = € 145.178	
Ontwikkelingen 2024	Geen bijzonderheden	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 5.062.000.000	€ 143.995.000.000
31-12-2022	€ 4.615.000.000	€ 107.459.000.000
Resultaat 2022	€ 300.000.000	
Portefeuillehouder	Hoen	

OMRIN (Afvalsturing Friesland NV)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Het afval van overheden en bedrijven op een professionele en milieuhygiënisch verantwoorde manier inzamelen, bewerken en verwerken.	
Belang	Deelname 120 aandelen à € 450 = € 54.000	
Ontwikkelingen 2024	Omrin zet in op het maximaal terugwinnen van grondstoffen en duurzame energie uit afval. Dit doet ze door een optimale benutting van de beschikbare installaties: de scheidings- en bewerkingsinstallatie (SBI), de kunststoffensorteerinstallatie (KSI) en de reststoffenenergiecentrale (REC).	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2022	€ 64.757.000	€ 128.437.000
31-12-2022	€ 70.303.000	€ 119.141.000
Resultaat 2022	€ 7.870.000	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

Paragraaf Grondbeleid

Paragraaf Grondbeleid

Portefeuillehouder	Hoen en Zonderland
Organisatie	Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Algemeen

In de huidige markt zoeken diverse doelgroepen een woning. Om aan deze vraag te kunnen voldoen is er behoefte aan bouwgrond in de gemeente. Er lijkt zicht op stabilisatie van bouwprijzen, dit zorgt voor meer duidelijkheid en zekerheid voor kopers. Op de haalbaarheid van de financiering van het bouwproject zit nog wel steeds spanning door onzekere rente. Vooralsnog is de verwachting dat de lijn van 2023 wordt voortgezet in 2024 waarin inwoners en ondernemers blijven investeren in de nieuwbouw van woningen en bedrijfspanden.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 staan ambities op het gebied van woningbouw en economie. In het Collegeprogramma 2022-2026 is deze ambitie uitgewerkt. De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan meer woningbouw en vestiging van bedrijven, waarbij aandacht zal zijn voor faciliterend grondbeleid. Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheden om een actief grondbeleid te gaan voeren.

Marketing

Door het inzetten van communicatiemiddelen worden beschikbare woningbouwkavels en kavels op onze bedrijventerreinen bij potentiële kopers onder de aandacht gebracht. Voor de verkoop van onze kavels op de bedrijventerreinen De Plantage en Uitbreiding Schipsloot krijgt de huidige marketingstrategie 'Klaar voor de stap?' in 2024 een vervolg.

Voor de Lindewijk zetten wij in op extra aandacht voor de kavelverkoop van de particuliere kavels via Funda. Daarnaast zal in 2024 de natuur in de Lindewijk (vlinderwijk) nadrukkelijk de aandacht krijgen in de marketingstrategie.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op vijf grondexploitaties onderverdeeld in woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.

Woningbouwlocaties

Lindewijk Wolvega
De begroting 2024 voor de Lindewijk (deelgebieden 1 en 2) ligt in het verlengde van de vastgestelde grondexploitatie Lindewijk. Het bestemmingsplan voor deelgebied 2 is een flexibel bestemmingsplan. Dit houdt in dat de verkaveling niet vaststaat. Per kavelblok wordt de verkaveling voorafgaand aan het ontwikkelen, door het college vastgesteld.

Naar verwachting worden in 2024 alle projectmatige en particuliere kavels verkocht in Lindewijk 1. Dat jaar worden de laatste bebouwde delen met uitzondering van het appartementengebouw Tijgerblauwtje met het omliggende (parkeer)terrein in Lindewijk 1 woonrijp gemaakt.

In Lindewijk 2 wordt voor 2024 ingezet op de verkoop van alle in totaal 19 kavels aan de IJsvogelvlinder. Aan het Oranjetipje verwachten wij de eerste projectmatige kavel met 6 starterswoningen te bebouwen en ten aanzien van de tweede ontwikkelkavel zijn plannen voor de bouw van 10 levensloopbestendige sociale huurwoningen door een woningcorporatie. In 2024 verwachten wij in totaal 40 kavels te verkopen waarvan 25 kavels in het segment betaalbaar.

Locatie voormalige Renbaanschool te Noordwolde
Deze grondexploitatie heeft een looptijd tot en met 2024. De verkoop van de laatste twee kavels wordt in 2023 en 2024 verwacht. Dit valt binnen de looptijd van de grondexploitatie.

Bedrijventerreinen

Zoals aangegeven onder het kopje 'marketing' loopt de marketingcampagne 'Klaar voor de stap?' waarin onze bedrijfskavels onder de aandacht worden gebracht en ondernemers als ambassadeurs worden ingezet. Lopende de campagne is er meer interesse getoond in zichtlocaties wat naar verwachting gaat leiden tot verkoop van een aantal van deze zichtlocaties op De Plantage en Uitbreiding Schipsloot.

De Plantage te Wolvega
Op De Plantage zijn alleen nog zichtlocaties beschikbaar in 2024. De belangstelling hiervoor neemt toe, waardoor de verwachting is dat een aantal kavels in 2024 verkocht worden. De exploitatie loopt tot en met 2029.

Uitbreiding Schipsloot
Er is ook veel belangstelling voor kavels op Uitbreiding Schipsloot. De kavels op de niet-zichtlocaties zijn verkocht. Voor de zichtlocaties en wonen/werken kavels blijft er belangstelling bestaan. De verwachting is dat zowel de zichtlocaties als de wonen/werken kavels volgens prognose worden verkocht. De planologische wijziging voor de tweede fase van Uitbreiding Schipsloot is in 2023 in procedure gebracht en wordt naar verwachting in 2024 vastgesteld. Er is al interesse voor deze niet-zichtlocaties.

Noord West III te Wolvega
De afrondende werkzaamheden voor dit plangebied worden in 2024/2025 conform grondexploitatie uitgevoerd.

Prognose 2024

Toelichting grondexploitaties

De prognoses in onderstaand overzicht zijn gebaseerd op de vastgestelde grondexploitaties bij de jaarrekening 2022. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Notitie Grondbeleid in begroting en jaarverslaggeving moet jaarlijks het resultaat per grondexploitatie in begroting en jaarrekening worden verwerkt. Dit gebeurt via de Percentage of Completion (POC) methode. Dit betekent dat bij meerjarige grondexploitaties de verwachte winst niet pas aan het einde van de looptijd wordt verantwoord maar jaarlijks tijdens de looptijd.

Voor de grondexploitatie locatie Renbaanschool is met de POC methode een winstverwachting berekend. Bij de jaarrekening 2023 zullen wij bezien hoe groot de winstverwachting is en of wij verantwoord een deel hiervan kunnen gebruiken. De overige grondexploitaties hebben voorzichtigheidshalve geen verwachte winsten of toe- en afname van de voorzieningen in 2023.

x € 1.000

Grondexploitaties boekwaarden (BW)	Boekwaarde 1-1-2023	Verliesvoorziening tot 2023	Winstuitname tot 2023	Balanswaarde 1-1-2023	Investeringen 2023	Opbrengsten 2023	Balanswaarde 31-12-2023
Woningbouwterreinen							
Wolvega Lindewijk	10.670	1.492	-	9.178	1.244	2.996	7.426
Noordwolde Renbaanschool	- 280	-	157	- 123	37	224	- 310
Totaal	**10.390**	**1.492**	**157**	**9.055**	**1.281**	**3.220**	**7.116**
Bedrijventerreinen							
Wolvega Noord West III	621	548	-	73	38	285	- 174
Wolvega Schipsloot	3.655	498	-	3.157	233	1.165	2.225
Wolvega De Plantage	4.100	3.674	-	426	804	296	934
Totaal	**8.376**	**4.720**	**-**	**3.656**	**1.075**	**1.746**	**2.985**
Totaal	**18.766**	**6.212**	**157**	**12.711**	**2.356**	**4.966**	**10.101**

Prognose einde looptijd

x € 1000

Grondexploitaties	Resterende looptijd in jaren	Boekwaarde 31-12-2023	Nog te maken kosten (vanaf 2024)	Nog te ontvangen opbrengsten (vanaf 2024)	Eindwaarde (einde looptijd)	NCW 2,00%	Verlies-voorziening totaal	Winst-uitname totaal
Woningbouwterreinen								
Wolvega Lindewijk	8	8.918	15.026	22.195	1.749	1.492	1.492	-
Noordwolde Renbaanschool	1	- 310	228	224	- 306	-	-	157
totaal		**8.608**	**15.254**	**22.419**	**1.443**	**1.492**	**1.492**	**157**
Bedrijventerreinen								
Wolvega Noord West III	3	374	208	-	582	548	548	-
Wolvega Schipsloot	8	2.723	974	3.114	583	498	498	-
Wolvega De Plantage	7	4.608	1.517	1.905	4.220	3.674	3.674	-
totaal		**7.705**	**2.699**	**5.019**	**5.385**	**4.719**	**4.172**	**-**
Totaal		**16.313**	**17.953**	**27.438**	**6.828**	**6.211**	**5.664**	**157**

Paragraaf Regiodeal

Paragraaf Regiodeal

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort
Organisatie	Opgaven, projecten en processen

Algemeen

In juli 2020 is de Regiodeal Zuidoost Friesland gesloten met het Rijk. Een samenwerking tussen 7 partners in Zuidoost Friesland (Opsterland, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Heerenveen, Smallingerland, Wetterskip en Provincie Friesland) en het Rijk.
De Regiodeal is een vervolg op de streekagenda en een nieuw hoofdstuk in de samenwerking Zuidoost Friesland. Met het programma Vitaal en Veerkrachtig Zuidoost is € 30 miljoen geïnvesteerd vanuit Rijk en regio. De Regio Deal geeft een stevige impuls aan Zuidoost Friesland. Met de mienskip slaan we de handen ineen om hun dorpen en het landschap nog sterker te maken. Zo blijft dit unieke gebied een fijne plek om te leven, te werken, te ontmoeten én te bezoeken, nu en in de toekomst. De Regiodeal onderscheidt twee pijlers: Veerkrachtig landschap en Vitale kernen. Daarnaast zijn er twee verbindende (economische) thema's: duurzame lokale energie en het gastvrije andere Friesland. Binnen deze structuur werken we aan diverse projecten.
Het Fries Sociaal Planbureau monitort de uitvoering van de deal en combineert dit met een regionale vertaling van de monitor Brede Welvaart.

De Regio Deal Zuidoost Friesland verloopt voorspoedig en is begonnen aan de afrondende fase. In de oorspronkelijk beoogde planning is de Regio Deal van start gegaan op 1 oktober 2020 en is afgesproken dat alle gelden moeten zijn besteed op 31 december 2023. Daarna was van 1 januari 2024 tot 1 oktober 2024 ruimte gelaten voor de afronding en verslaglegging van de Regio Deal.

In deze afrondende fase is onderzocht in hoeverre de afgesproken einddatum voor de besteding van de gelden haalbaar is voor de huidig lopende projecten. De inschatting is dat meerdere projecten meer tijd nodig hebben om het geld te kunnen besteden en daarmee de in de Regio Deal opgenomen resultaten te kunnen halen.
Het Regiobestuur heeft de mogelijkheid om de oorspronkelijke einddatum van 31 december 2023 zonder tussenkomst van het Rijk verlengen tot 1 oktober 2024. Het Regiobestuur heeft daarom besloten om tot 1 oktober 2024 uitstel te verlenen aan projecten waarvan de gelden niet binnen de intern afgesproken tijd kunnen worden besteed.

Daarnaast ziet het Regiobestuur dat een aantal projecten de einddatum van 1 oktober 2024 wegens legitieme redenen niet halen. Voor deze projecten heeft het bestuur besloten om uitstel aan te vragen bij de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).
Met een verzoek om uitstel wordt de looptijd van de Regio Deal verlengd met een jaar en is de einddatum van de Regio Deal 1 oktober 2025.
Het verlengen van de einddatum van de Regio Deal naar 1 oktober 2025 betekent dat de afronding van de Regio Deal plaatsvindt op 1 juni 2026. Het verlengen van de huidige Regio Deal betekent ook dat de overheadkosten doorlopen. Wat dit voor ons als gemeente betekent is nog niet duidelijk.

Voor Weststellingwerf worden de volgende projecten uitgevoerd:
Bestemming Wolvega
Bestemming Wolvega heeft als doel het versterken van sociale structuren en samenhang in Wolvega op een manier die recht doet aan de kracht van de lokale samenleving. Het initiatief leggen we daarmee bij inwoners van Wolvega en de onderlinge sociale verbanden waarin zij actief zijn. Door de inzet op het versterken van sociale structuren beogen we dat Wolvega – meer nog dan in de huidige situatie – een levendig, inclusief en divers dorp wordt.

Om de inwoner in Bestemming Wolvega centraal te stellen is gekozen voor de methodiek Human Centred Design. Deze methodiek kent verschillende fasen. De eerste fase, het luisteren, is in juni 2023 afgerond. De afronding gebeurde met het Wolvest, een festival waarin alle verhalen, suggesties en ideeën creatief vertaald zijn en de uitkomsten van de luisterfase getoetst zijn bij de inwoners van Wolvega. Zie www.bestemmingwolvega.nl voor extra informatie.

Uitkomsten van de eerste fase zijn omgezet naar concrete plannen. In de tweede fase van het project – van juli tot december 2023 - is er experimenteer ruimte om de plannen vorm te geven. Pas in december 2023 wordt duidelijk welke plannen structureel worden en in de derde fase van het project, dus in 2024, borging vragen. Voor deze derde fase is er € 400.000 projectbudget begroot.

Projecten die (deels) plaatsvinden in Weststellingwerf:
- Gebiedsontwikkeling beekdal Linde (inclusief fietspad) - onder verantwoordelijkheid en in samenwerking met provincie Fryslân en het Wetterskip. Dit project heeft uitstel gekregen tot 1 oktober 2024.

- Het project Water voor natuur en landbouw in Oldelamer/Nijelamer heeft kansen uitgewerkt om de waterhuishouding in het landelijke gebied te verbeteren, voor zowel de natuur als de landbouw. Om ecologische redenen stokt het project nu tot najaar 2024. Er is verlenging aangevraagd tot 1 oktober 2025.

Ontwikkeling samenwerking Zuidoost
De samenwerking in Zuidoost focust zich op dit moment op de huidige Regiodeal. In 2022 is verkend waar de samenwerking Zuidoost zich verder in kan ontwikkelen en waar kansen liggen, zowel op inhoud als financieel. Deze verkenning is opgeleverd en vormt nu de basis voor gesprekken over het voortzetten van de regionale samenwerking. Inhoud is daarbij leidend. Het is nog niet bekend of de samenwerking wordt voortgezet en zo ja, in welke vorm.

Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma

Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort, Hoen, Rikkers, Zonderland en Den Hartigh
Organisatie	Opgaven, projecten en processen

Inleiding

Het dynamisch investeringsprogramma

Bij de kadernota 2020-2023 hebben we een dynamisch investeringsprogramma ingesteld. In de afgelopen jaren zijn vanuit dit programma middelen beschikbaar gesteld voor diverse investeringen. Daarnaast zijn nieuwe middelen toegevoegd ter voorbereiding op nieuwe investeringen. Dit is bijvoorbeeld vanuit het huidige collegeprogramma gedaan, maar ook rondom de projecten van centrum Wolvega. Het overzicht hieronder geeft inzicht in de ontwikkeling van het dynamisch investeringsprogramma en de dekking daarvan. De financiële vertaling van de projecten nemen we pas in de begroting op als de projecten gereed zijn voor uitvoering. We komen voor de financiële voorstellen en het beschikbaar stellen van de middelen terug bij u.

Dynamische investeringsprogramma

Overzicht ontwikkeling dynamisch investeringsprogramma			
Beschikbare middelen			
Algemeen budget investeringsambities*			
*De kapitaallasten zijn al in de begroting meegenomen			
Algemeen budget investeringsambities	**actuele stand**		**325.000**
Reserve investeringsambities			
Reserve investeringsambities	**actuele stand**		**15.737.734**
Wat is al toegezegd om te dekken uit deze gelden			
Projectleiding/voorbereidingskosten		-50.000	
Organisatiekosten regiodeal 2024		-15.000	
Verkeerskundige knelpunten (VJN 2023)		-500.000	
	Totaal toegezegd		-565.000
Waar moet nog een raadsbesluit over komen			
Scholen		-2.200.000	
Infra Lycklamaweg		-1.500.000	
Fietspad fase 3		-580.000	
Motie Energiefonds		-500.000	
Ander gebruik gemeentehuis		-250.000	
Onderhoud wegen en fietspaden		-500.000	
Verbeteren verkeerscirculatie Wolvega		-1.000.000	
Gebiedsontwikkeling Spokedam		-500.000	
Gebiedsontwikkeling Noordwolde		-500.000	
Verbetering van zwemgelegenheden		-600.000	
Ontmoetingslocatie Wolvega		-100.000	
Centrum Wolvega: fase 3 ontwikkeling Groene Hart		-2.275.000	
Centrum Wolvega: Acht-Pilarenplein		-2.000.000	
Rentecomponent (voor dekking kap.lst uit reserve inv.ambities)		-2.993.000	
	Totaal nog over te beslissen		-15.498.000
Reserve investeringsambities	**Verwachte stand**		**- 325.266**
Verwacht saldo Algemeen budget investeringsambities + Reserve investeringsambities			**- 266**

Scholen
Samen met de onderwijspartners wordt een Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP) opgesteld. Hierin is onder andere de mogelijke herschikking van scholen opgenomen. Dit is een complex proces waarin gemeente en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. In 2023 zijn de vervolggesprekken met de schoolbesturen geweest. De besluitvorming over het ISHP wordt in 2024 verwacht.

De visie op het onderwijs vormt het uitgangspunt. De kosten voor uitvoering van het ISHP zijn afhankelijk van de uiteindelijke scenariokeuze door de raad. In het dynamisch investeringsfonds is een incidentele reservering van € 2.200.000. Aan de hand van de te maken keuzes bij de vaststelling van het ISHP, komt er een structurele financiële vertaling in de meerjarenbegroting.

Infra Lycklamaweg
De Lycklamaweg wordt in 2024 verkeersveilig gemaakt en qua beeld verbeterd. Alles in overleg met de bewoners en de klankbordgroep Lycklamaweg. Het GVVP geeft duidelijkheid over de functie van de Lycklamaweg binnen de verkeerstructuur. Naar verwachting blijft het een ontsluitingsweg. Het is nog niet zeker of het deel voor en na het spoor kan worden meegenomen in de herinrichting van de Lycklamaweg.

Fietspad langs de Linde fase 3
Fase drie van het Fietspad langs de Linde omvat de ontbrekende schakel tussen Kontermansbrug en het IJkenverlaatpad. De voorbereiding wordt in 2024 afgerond.

Energiefonds
Binnen de kaders van de met de raad gedeelde Strategische Planning Klimaat & Duurzaamheid wordt een voorstel voorbereid die de energie-transitie verder op gang brengt. Inwoners staan hierin centraal.

Ander gebruik gemeentehuis
We hebben in het afgelopen jaar een organisatieontwikkeling op gang gebracht, waarbij we via 6 ontwikkelingen werken aan verschillende doelstellingen. De structuurwijziging is nagenoeg afgerond en er zijn flinke stappen gezet binnen de ontwikkellijnen hybride werken, beheersing en veranderende dienstverlening. In deze bestuursperiode gaan we hiermee door. Ook gaan we onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de ruimte in het gemeentehuis anders te gebruiken en flexibeler in te zetten, ook voor externe partijen.

Onderhoud wegen en fietspaden
Op basis van opgestelde toetsingscriteria wordt bepaald waar onderhoud en extra investeringen gewenst en doelmatig zijn. Voor het onderhoud aan wegen en fietspaden is dit krediet aanwezig.

Verbeteren verkeerscirculatie Wolvega
Het GVVP geeft kaders waaraan ontwikkelingen op en langs wegen en fietspaden in de gemeente getoetst kunnen worden en geeft handvatten voor de inrichting van de openbare infrastructuur. Ook geeft het GVVP inzicht in bestaande verkeerskundige knelpunten. Hierbij wordt ook gekeken naar het functioneren van de verkeersstructuur in met name Wolvega. Door het oplossen van eventuele knelpunten in de verkeerstructuur en deze verder te optimaliseren kan de verkeerscirculatie worden verbeterd. Hierbij zal onder meer ook worden gekeken naar de bereikbaarheid van het centrum en de parkeerterreinen.

Gebiedsontwikkeling Spokedam

Voor de gebiedsontwikkeling Spokedam in Noordwolde zijn er verschillende ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme. Door in te zetten op een integrale gebiedsontwikkeling sluiten we aan bij de ingezette ontwikkelingen en ontstaat er de mogelijkheid om koppelkansen in het gebied te benutten. Voor gebiedsontwikkeling Spokedam is € 500.000 gereserveerd.

Centrumontwikkeling Noordwolde

Dit krediet is voor verbeteringen in de openbare ruimte in het centrum (met name Manauplein) van Noordwolde. In samenspraak met de omgeving en ondernemers komen we tot een ontwerp en realisatie. We sluiten hier aan bij initiatieven vanuit de lokale ondernemers.

Verbetering van zwemgelegenheden

Voor het onderzoek en de opwaardering van de zwemgelegenheden is incidenteel € 600.000 beschikbaar. Dit is bedoelt voor onderzoek naar mogelijkheden en kosten van een opwaardering van bestaande zwemgelegenheden.

Ontmoetingslocatie Wolvega

Wij willen voldoende plekken in onze gemeente waar onze inwoners elkaar kunnen ontmoeten. We willen daarom een fysieke locatie in Wolvega onderzoeken waar je kunt samenkomen rond thema's als welzijn, jongerenwerk, ouderenwerk, kunst en cultuur.

Centrum Groene hart

De tweede fase van het Centrumplan is de realisatie van het Groene Hart Wolvega. Deze omvat in grote lijnen:

- sloop en herontwikkeling van de oost- en westwand van het Roodbaardpark ter hoogte van Huize Lindenoord
- uitwerken plannen en zo mogelijk realisatie parkeerkelder met circa 70 parkeerplaatsen
- aanleg park Pastorieplein en ontwikkeling park/bos om Kerk op de Hoogte met zichtlijnen naar Huize Lindenoord

Gebiedsontwikkeling Acht-Pilarenplein

De derde fase van het Centrumplan is de ontwikkeling van het Acht-Pilarenplein. Wij gaan samen met de lokale ondernemers de mogelijkheden onderzoeken en uitwerken hoe het Acht-Pilarenplein verder te ontwikkelen.

Paragraaf Wet open overheid (Woo)

Inleiding

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) inwerking getreden. De wet is bedoeld om overheidsorganisaties transparanter te maken en dat moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar en uitwisselbaar is. Het grote verschil tussen de Woo en de Wob betreft de actieve openbaarmaking van documenten behorende tot 11 informatiecategorieën. Dat is een belangrijke aanvulling op de Wob.

De Woo kent enkele doelstellingen waarvan de belangrijkste onderstaand zijn weergegeven:
1. Actieve openbaarmaking. Hieronder valt het actief openbaar maken van informatie uit eigen beweging.
2. Passieve openbaarmaking (Woo-verzoeken). Met de inwerkingtreding van de Woo is de afhandelingstermijn op Woo-verzoeken verkort. Feitelijk betekent dit dat Woo-verzoeken nu binnen 6 weken afgehandeld moeten worden in plaats van 8 weken die er onder de Wob nog voor stonden. Een Woo-verzoek moet daarbij elektronisch kunnen worden ingediend.
3. Bestuursorganen moeten maatregelen treffen om de duurzame toegankelijkheid van digitale documenten te borgen als randvoorwaarde om uitvoering te geven aan openbaarheid.

Wat hebben we gedaan?

In 2023 werden de eerste stappen gezet ten behoeve van de Woo-implementatie. In 2023 zijn de wettelijke kaders van het niveau basis ingericht zoals het instellen van een Woo-coördinator. Daarnaast is er anonimiserings-software aangeschaft die bij het verwerken van Woo-verzoeken nu gebruikt wordt. Niet alle informatie is namelijk openbaar, zeker omdat er bijvoorbeeld rekening gehouden dient te worden met de privacy vanuit de AVG.

Wat gaan we er voor doen?

De focus komt te liggen op de implementatie van de actieve openbaarmaking vanuit de informatiecategorieën die in 2024 verplicht worden. Dat betreft het Woo-ambitieniveau Basis. We willen echter doorgroeien naar het ambitieniveau Medium, om daarmee nog meer stappen te kunnen zetten t.a.v. de optimalisering van de transparantie. In 2024 wordt daarom gewerkt aan diverse stappen. Dat betreft onder andere:

- Het onderzoeken welke stukken openbaar gemaakt dienen te worden vanuit zowel het niveau Basis als ook het niveau Medium.
- Het publiceren (actief openbaar maken) van stukken die onder de verplichte informatiecategorieën vallen (niveau Basis). En een start maken met het publiceren van overige informatiecategorieën (niveau Medium).
- Onderzoeken van de mogelijkheden die het e-depot biedt. Stukken worden namelijk openbaar zodra ze worden overgebracht naar het e-depot en hoeven dan niet langer of ook nog eens elders gepubliceerd te worden.

Tevens wordt voor inbedding van alle te zetten stappen gezorgd in de drie OWO organisaties. Dat betreft dan niet alleen het uitvoering geven aan de verplichtingen, maar zeker ook het communiceren over de verplichtingen die de Woo met zich mee brengt. Als ook het opleiden van medewerkers om hier binnen hun huidige werkzaamheden opvolging aan te kunnen geven. Want de implementatie van een wet als de Woo betreft een cultuurverandering die moet zorgen voor een verandering van een houding van ‘gesloten mits' naar 'open tenzij’.

Uiteenzetting van de financiële positie

Overzicht van baten en lasten

Overzicht

x € 1.000

Programmarekening	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	-3.469	-2.958	-3.897	-3.841	-3.931	-3.988
1 Veiligheid	-1.818	-1.970	-2.126	-2.144	-2.143	-2.143
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-6.741	-8.972	-8.251	-8.308	-8.313	-8.268
3 Economie	-1.532	-965	-664	-834	-602	-543
4 Onderwijs	-3.962	-4.139	-3.870	-3.931	-3.963	-3.886
5 Sport, Cultuur en Recreatie	-3.607	-5.154	-4.273	-4.288	-4.232	-4.267
6 Sociaal Domein	-36.707	-39.896	-40.178	-35.581	-35.354	-35.331
7 Volksgezondheid en Milieu	-7.653	-9.174	-9.607	-9.516	-9.494	-9.467
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	-3.954	-4.948	-6.814	-5.263	-4.703	-4.426
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	-762	-650	-862	-839	-908	-970
Gerealiseerde kosten Overhead						
Overzicht kosten overhead	-16.918	-21.900	-21.181	-20.498	-20.606	-20.368
Onvoorziene uitgaven						
Overzicht onvoorziene uitgaven	-	-905	-1.495	-1.695	-1.395	-1.395
Totaal Lasten	**-87.124**	**-101.633**	**-103.218**	**-96.739**	**-95.644**	**-95.051**
Baten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	1.863	260	454	466	526	515
1 Veiligheid	30	51	51	51	51	51
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	325	170	140	140	140	140
3 Economie	548	594	358	528	296	240
4 Onderwijs	1.179	993	993	993	993	993
5 Sport, Cultuur en Recreatie	705	805	843	777	749	582
6 Sociaal Domein	9.198	11.433	12.289	8.489	8.461	8.341
7 Volksgezondheid en Milieu	6.140	6.705	6.872	6.963	6.912	6.793
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	2.269	2.558	4.726	3.254	2.774	2.496
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	64.868	64.041	69.348	69.394	65.169	64.547
Gerealiseerde kosten Overhead						
Overzicht kosten overhead	7.137	8.259	8.455	8.043	8.153	8.019
Totaal Baten	**94.261**	**95.869**	**104.529**	**99.098**	**94.225**	**92.718**
Saldo van baten en lasten	**7.137**	**-5.764**	**1.311**	**2.360**	**-1.419**	**-2.333**
Mutaties reserves						
Lasten	-8.758	-16.817	-25	-25	-25	-25
Baten	9.650	20.037	208	237	363	363
Saldo reserves	**892**	**3.221**	**183**	**211**	**339**	**339**
Begrotingssaldo	**8.029**	**-2.544**	**1.494**	**2.571**	**-1.081**	**-1.995**
Saldo incidenteel	**798**	**1.302**	**485**	**142**	**25**	**13**
Saldo structureel evenwicht	**8.827**	**-1.242**	**1.979**	**2.713**	**-1.056**	**-1.982**

Overzicht van incidentele lasten en baten

incidentele lasten en baten

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Begroot 2024	MJB 2025	MJB 2026	MJB 2.027
Lasten				
0 Bestuur en Ondersteuning				
EU-leader programma	25	25	25	13
3 Economie				
Grondexploitaties bedrijventerreinen	350	520	288	231
Verrekening grondexploitaties met de balans	-13	-13	-13	-13
4 Onderwijs				
*Schilderskosten kozijnen Linde college			71	
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	434	434	434	434
5 Sport, Cultuur en Recreatie				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	195	195	167	0
6 Sociaal domein				
Bijdrage aan proceskosten Regiodeal, zie ook baten	15			
Opvang vluchtelingen (Oekraïne), zie ook baten	3.800			
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	148	148	120	0
7 Volksgezondheid en Milieu				
Ondersteunend afval beleid	100			
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij baten	688	688	120	0
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Grondexploitaties woningbouwlocaties	4.068	2.596	2.117	1.839
Verrekening grondexploitaties met de balans	-61	-61	-61	-61
Beeldkwaliteitsprogramma Openbare Ruimte	100			
Huisvestingsprogramma	30	50		
Woon(zorg)visie	25			
Overhead				
E-depot (tm 2024)	65			
Optimalisatie (projecten) I&A	300			
Project achterstanden archief	250	200		
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen				
Totaal incidentele lasten	**10.520**	**4.782**	**3.268**	**2.443**
Baten				
3 Economie				
Grondexploitaties bedrijventerreinen	1.513	710	1.008	1.095
Verrekening grondexploitaties met de balans	-1.176	-203	-733	-877
4 Onderwijs				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	434	434	434	434
5 Sport, Cultuur en Recreatie				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	195	195	167	0
6 Sociaal domein				
Opvang vluchtelingen (Oekraïne), zie ook lasten	3.800			
Dekking proceskosten Regiodeal uit reserve	15			
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	148	148	120	0
7 Volksgezondheid en Milieu				
Diverse specifieke uitkeringen (SPUK), zie ook bij lasten	688	688	120	0
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Grondexploitaties woningbouwlocaties	1.894	2.885	4.239	5.883
Verrekening grondexploitaties met de balans	2.113	-350	-2.183	-4.106
Overhead				
OWO bijdrage van Ooststellingwerf en Opsterland voor OWO-BV	410	133		

Totaal incidentele baten	**10.035**	**4.641**	**3.172**	**2.430**
Saldo incidenteel	**485**	**142**	**96**	**13**
Totaal incidentele lasten conform BBV (zonder *)	10.520	4.782	3.197	2.443
Totaal incidentele baten conform BBV (zonder *)	10.035	4.641	3.172	2.430
Saldo incidenteel met invloed op het structureel begrotingssaldo	**485**	**142**	**25**	**13**

* Dit zijn incidentele middelen die niet vallen onder de definitie zoals in het Besluit Begroten en verantwoorden (BBV) is opgenomen. Daardoor zijn deze bedragen ook niet van belang voor het bepalen van het structurele evenwicht van de begroting.

Toelichting op tabel incidenteel

Verschil structurele en incidentele baten en lasten

Voor het bepalen van het structureel evenwicht van de begroting is het van belang om te weten wanneer uitgaven als structureel of als incidenteel worden beschouwd. Omdat de gemeente structurele taken uitvoert, zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. Deze uitzonderingen van incidentele baten en lasten worden volledig opgenomen in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. Zowel in de begroting en de meerjarenraming als in de jaarrekening.

Bij het bepalen of een post als incidenteel aangemerkt kan worden, dienen de uitgangspunten van het BBV gehanteerd en toegelicht te worden. In de toelichting moet daarom tenminste het volgende zijn opgenomen:
- Waarom deze begrotingspost naar de aard van de raming als incidenteel aangemerkt is;
- De duur waarvoor de begrotingspost geraamd is, waarbij er sprake moet zijn van een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum.

Toelichting op de tabel

EU-Leader programma
Het EU-Leader programma is een subsidieprogramma dat gericht is op financiering van projecten op het platteland op het gebied van sociaal-economische ontwikkeling, versterking sociale cohesie, klimaat, milieu, water, landschap en biodiversiteit. Leader is bedoeld voor nieuwe projecten die vanuit de samenleving tot stand zijn gekomen en de leefbaarheid van het landelijk gebied versterken. In totaal komt er voor de regio Zuidoost-Friesland gedurende vier jaar € 3,7 miljoen aan Leader-subsidie beschikbaar. Tegenover deze EU-Leadermiddelen moeten de gemeenten die meedoen in de regio Zuidoost-Friesland financieel bijdragen. Voor de gemeente Weststellingwerf betekent dit over een looptijd van vier jaar een bijdrage van € 100.000. Per jaar € 25.000. Voor 2023 geldt dat de uiteindelijke regeling pas in de tweede helft van 2023 wordt opgesteld. Om die reden loopt dit programma gedurende de jaren 2023 tot en met 2027.

Grondexploitaties (programma 3 en programma 8, baten en lasten)
Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, wordt afzonderlijk opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. De mutaties grondexploitatie hebben dus geen invloed op het structureel begrotingssaldo. Overigens niet te verwarren met de (tussentijdse) winstneming grondexploitatie, die heeft namelijk wel invloed op het begrotingssaldo en is ook altijd incidenteel.

Vergoeding constructiefout kozijnen Lindecollege
Het Lindecollege heeft extra kosten voor het onderhoud aan de kozijnen als gevolg van een constructiefout in het verleden. Hiervoor is in 2011 een bedrag van € 447.722 door de raad beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op de technische levensduur van de kozijnen, de normale cyclus voor buitenschilderwerk, de gemiddelde prijs per m2 buitenschilderwerk en de noodzakelijke extra schilderbeurten om de normale levensduur van de kozijnen (30 jaar) te realiseren. De aanvullende vergoeding is toen in overleg met het Lindecollege berekend op gemiddeld € 71.374 (incl. btw en begeleiding) per extra schilderbeurt. Op grond hiervan is voor de eerste periode tot en met 2011 door ons in 2012 een bedrag betaald van € 233.600. En in 2020 een aanvullende uitkering van € 71.374. In 2026 volgt nog de laatste aanvullende uitkering van € 71.374.

Regiodeal, proceskosten
In juli 2020 is de Regiodeal Zuidoost Friesland gesloten met het Rijk. Een samenwerking tussen 7 partners in Zuidoost Friesland (Opsterland, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Heerenveen, Smallingerland, Wetterskip en Provincie Friesland) en het Rijk. De proceskosten zijn noodzakelijke kosten die we maken om de Regiodeal verder te begeleiden en uit te werken. Deze kosten worden incidenteel gedekt uit een reserve.

Opvang vluchtelingen Oekraïne (stelpost)
In 2024 verwachten wij voor € 3.800.000 aan kosten voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Hier vallen diverse kosten onder. Te denken valt aan huisvestingskosten, zorgkosten, beveiligingskosten, leefgeld. De situatie rond de oorlog in Oekraïne en de daarmee samenhangende opgave voor gemeenten om gevluchte Oekraïners te huisvesten is aan verandering onderhevig. Wij gaan er vanuit dat de kosten die zijn gemaakt voor de opvang van vluchtelingen worden vergoed door het Rijk. Om die reden is deze post zowel bij de uitgaven als bij de inkomsten opgenomen.

Beeldkwaliteitsplan Openbare Ruimte
Het is noodzakelijk dat er naast een DIOR (duurzame inrichting van de openbare ruimte) een totaalplan Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte voor beheer en onderhoud wordt opgesteld, dit is inclusief het in beeld brengen van de noodzakelijke investeringen. Vanuit wetgeving heeft de gemeente een belangrijke zorgplicht van de openbare ruimte. Met het kwaliteitsplan kan gestuurd worden om efficiënt de afgesproken doelen (vastgesteld ambitieniveau) te halen en daarover met inwoners en ondernemers te communiceren. Het plan geeft ook inzicht in bijvoorbeeld het planmatig baggeren en beschrijft de ambitie (groenstructuur) voor ombouw van traditioneel groen naar ecologisch groen. Dit plan wordt eenmalig opgesteld en de kosten hiervan zijn € 100.000.

Huisvestingsprogramma
Om de bouw van het aantal benodigde nieuwe woningen in Nederland sneller te laten verlopen heeft demissionair Minister de Jonge een nieuwe wet in de tweede kamer aangeboden, te weten het wetsontwerp “Wet inzake versterking regie volkshuisvesting”. Deze wet geeft het Rijk, provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen regie te voeren op de volkshuisvesting.
De bouwopgave tot en met 2030 telt landelijk 981.000 woningen erbij, waarvan twee derde betaalbaar. Om hierop te kunnen sturen schrijft de Omgevingswet straks voor dat Rijk, provincie en gemeenten een volkshuisvestingsprogramma opstellen. De woonzorgvisie en woonvisie dienen vanaf 2024 als basis voor het nieuw op te stellen Huisvestingsprogramma. Dat Huisvestingsprogramma moet op 1 januari 2026 gereed zijn en het opstellen en begeleiden kost in 2024 € 30.000 en in 2025 € 50.000.

Woon(zorg)visie
Op 13 februari 2023 hebben de 18 gemeenten in Fryslân het plan van aanpak “Fryske Taskforce wonen en zorg” ondertekend om te komen tot regionale uitvoeringsagenda’s. Daarin is onder andere ook het opstellen van de regionale woonzorgvisie met uitvoeringsagenda opgenomen. We willen dit gezamenlijk met de gemeenten Heerenveen, Oosterwolde en Opsterland (HWOS) oppakken. Dit is een eenmalige actie en de kosten voor onze gemeente zijn € 25.000 incidenteel.

E-depot
Een e-depot is een voorziening waarmee digitale informatie duurzaam wordt beheerd. Belangrijk is dat documenten/zaken gemakkelijk teruggevonden kunnen worden en gepreserveerd. Bij preserveren gaat het erom dat informatie wat betreft vorm, inhoud, structuur, samenhang en gedrag in de toekomst duurzaam toegankelijk blijft. In 2024 is er € 65.000 beschikbaar om de invoering van een E-depot te onderzoeken.

Intensivering en optimalisatie I&A
In OWO verband streven we naar het verminderen van kwetsbaarheid, het verhogen van de kwaliteit en het beperken van de kosten. We hebben daarbij op het gebied van ICT en informatievoorziening sterk gestuurd op de kostenbeheersing, waarbij we de grenzen hebben opgezocht en mogelijk overschreden. Vorig jaar is daarom een koerscorrectie ingezet, waarin we de investeringen op het vlak van ICT meer in lijn brengen met de toegenomen eisen, maar ook aansluiten op de sterke stijging van de kosten die op dit vlak die nog te voorzien zijn. Naast structurele middelen zijn hiervoor net als in 2023 ook in 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld.

Project achterstanden archief
Er ligt een forse achterstand in het verwerken en digitaliseren van het papieren archief. We zijn in 2023 een inhaalslag gestart. Ook in 2024 en 2025 werken we nog aan de uitvoering van het verbeterplan rondom onze (documentaire) informatievoorziening. Doel van het verbeterplan is onze post- en interne processen eenvoudiger in te richten en te digitaliseren.

OWO-bijdrage van Ooststellingwerf en Opsterland voor incidentele middelen OWO bedrijfsvoering
Voor het samenwerkingsverband Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland (OWO) zijn incidentele bedragen nodig van € 615.000 (€ 205.000 per gemeente) in 2024 en € 200.000 (€ 67.000 per gemeente) in 2025. Dit is nodig voor het E-depot, de optimalisatie van I&A en het project achterstanden archief (zie toelichtingen hiervoor).

Geprognosticeerde balans 2024-2027

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2024-2027 x € 1.000

Activa per 31-12	Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vaste activa						
(Im)Materiële vaste activa	64.255	71.390	67.072	66.203	67.511	65.287
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	321	321	321	321	321	321
Financiële vaste activa: Leningen en uitzettingen	18.610	12.209	8.201	7.713	1.821	3.013
Totaal vaste activa	**83.186**	**83.920**	**75.594**	**74.237**	**69.653**	**68.621**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	12.711	10.723	14.971	14.729	12.124	7.452
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	0	2	2	2	2	2
Uitzettingen < 1 jaar	7.392	3.892	2.500	2.500	4.203	4.455
Liquide middelen	467	470	470	470	470	470
Overlopende activa/bijstelling o.b.v. geïnventariseerde risico's	5.516					
Totaal vlottende activa	**26.086**	**15.087**	**17.943**	**17.701**	**16.799**	**12.379**
Totaal activa	**109.272**	**99.007**	**93.537**	**91.938**	**86.452**	**81.000**

Passiva per 31-12	Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Eigen vermogen	46.990	41.589	42.900	45.260	43.841	41.507
Voorzieningen	6.044	6.031	5.934	5.837	5.741	5.644
Vaste schulden	45.197	41.852	38.507	35.162	31.817	28.472
Totaal vaste passiva	**98.231**	**89.472**	**87.341**	**86.259**	**81.399**	**75.623**
Vlottende schulden	6.827	5.500	4.500	4.500	3.800	3.800
Overlopende passiva	4.214	4.035	1.696	1.179	1.253	1.577
Totaal vlottende passiva	**11.041**	**9.535**	**6.196**	**5.679**	**5.053**	**5.377**
Totaal passiva	**109.272**	**99.007**	**93.537**	**91.938**	**86.452**	**81.000**

* betreft de geactualiseerde begroting 2023

Toelichting op de geprognosticeerde balans

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen onder de uiteenzetting van de financiële positie. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Voor meer inhoudelijke duiding verwijzen wij graag naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf financiering.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de verplichte kengetallen genoemd. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balans. Een van de kengetallen is het solvabiliteitsratio. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Conclusie op basis van deze geprognosticeerde balans is dat de solvabiliteitsratio de komende jaren ruimschoots boven ons streefpercentage van minimaal 20% blijft.

Reserves en Voorzieningen

Reserves en Voorzieningen

x 1.000

Reserves en voorzieningen Stand per 31 december	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve						
Algemene reserve	23.038	4.673	6.167	8.738	7.657	5.661
Totaal Algemene reserve	23.038	4.673	6.167	8.738	7.657	5.661
Bestemmingsreserves						
Reserve afvalstoffenverwijdering	456	556	556	556	556	556
Reserve vervanging/onderhoud riolering	1.696	1.265	1.265	1.265	1.265	1.265
Bestemmingsreserve investeringsambities	12.827	15.162	15.147	15.147	15.147	15.147
Bestemmingsreserve energietransitie	328	353	378	403	428	453
Bestemmingsreserve Noodfonds energie		495	495	495	495	495
Dekkingsreserve kapitaallasten	8.646	19.086	18.893	18.657	18.294	17.931
Totaal bestemmingsreserves	23.952	36.916	36.733	36.522	36.184	35.846
Totaal reserves	**46.990**	**41.589**	**42.900**	**45.260**	**43.841**	**41.507**
Voorzieningen						
Voorziening nalatenschap dames Hofstee	151	151	151	151	151	151
Voorziening verlofsparen	163	163	163	163	163	163
Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders	2.812	2.725	2.570	2.414	2.259	2.104
Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders	2.275	2.352	2.428	2.505	2.581	2.658
Voorziening ontslagvergoeding voormalige wethouders	81	81	81	81	81	81
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	562	559	541	524	506	488
Totaal voorzieningen	**6.044**	**6.031**	**5.934**	**5.837**	**5.741**	**5.644**
Totaal reserves en voorzieningen	**53.034**	**47.620**	**48.834**	**51.097**	**49.581**	**47.151**

Algemene reserve

Doel

Reserve ter dekking van (on)voorziene risico's die niet op een andere wijze zijn op te vangen. Onvoorziene risico's zijn risico's die niet van te voren zijn in te schatten, niet te voorkomen en niet te beïnvloeden zijn.

Mutatie

Op de reserve ligt nog een beslag van € 1,9 miljoen in 2023 voor incidentele budgetten. Dit betreft budgetoverheveling uit eerdere jaren. Daarnaast wordt € 1,0 miljoen onttrokken voor het Noodfonds energie en wordt in totaal € 12,9 miljoen onttrokken voor de projecten rondom centrum Wolvega.

Het geraamde exploitatiesaldo van 2023 (stand voorjaarsnota) van € 2,6 miljoen negatief en de saldi uit deze meerjarenbegroting 2024-2027 verrekenen we met de algemene reserve. Eind 2027 komen we dan uit op een stand van € 5,7 miljoen.

Bestemmingsreserves

Reserve afvalstoffenverwijdering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2024 is het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing 100%. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve.

Reserve vervanging/onderhoud riolering
Doel
Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.
Mutatie
Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2024 is het dekkingspercentage van taakveld riolering 100%. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve. In de exploitatie zijn de financiële gevolgen van het vastgestelde GRP 2021-2025 meegenomen.

Bestemmingsreserve investeringsambities
Doel
Deze reserve is bij de behandeling van de jaarstukken 2017 door de raad ingesteld. De reserve is gevoed vanuit diverse raadsbesluiten, waaronder voordelige exploitatieresultaten, de voorziening precario en het collegeprogramma 2024-2027.
Mutatie
De reserve wordt ingezet voor de dekking van projecten uit het dynamisch investeringsprogramma. De financiële vertaling van de projecten wordt pas in de begroting opgenomen als de projecten gereed zijn voor uitvoering. Dit wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. In de paragraaf 'Dynamisch investeringsprogramma' zijn projecten opgenomen die vanuit deze bestemmingsreserve gedekt worden. In 2024 wordt vanuit deze reserve bijgedragen aan de proceskosten (€ 15.000) van de regionale samenwerking en de uitvoering van de Regiodeal.

Bestemmingsreserve energietransitie
Doel
Deze reserve is in de loop van 2019 door de raad ingesteld. Het is gevoed met de eenmalige bijdrage van € 248.500 voor de realisatie van de zonneparken Wolvega en Noordwolde. Daarnaast worden de huuropbrengsten van de zonneparken in deze reserve gestort.
Mutatie
De reserve wordt de komende jaren gevoed met de jaarlijkse huuropbrengst van de zonneparken. Het wordt ingezet voor de uitvoering van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid.

Dekkingsreserve kapitaallasten
Doel
Deze reserve bestaat uit het totaal van dekkingsreserves kapitaallasten. Deze zijn door de raad ingesteld voor de dekking van de kapitaallasten van diverse projecten waaronder het project Centrum Wolvega, herinrichting de Blesse en project Driewegsluis. De reserve is gevoed vanuit de bestemmingsreserve investeringsambities.
Mutatie
Vanaf 2024 gaan de kapitaallasten op de exploitatie drukken. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan deze bestemmingsreserve.
Als een project klaar is, berekenen we de benodigde dekking opnieuw aan de hand van de definitieve investeringsbedragen (via de componentenbenadering).

Voorzieningen

Voorziening nalatenschap dames Hofstee
Doel
Deze voorziening is gevormd uit een legaat met als verplichting dat de opbrengsten ten gunste komen van de Triade.
Mutatie
Jaarlijks vindt zowel een dotatie als een onttrekking aan deze voorziening plaats ter grootte van de bespaarde rente. Dit bedrag komt ten goede aan de Triade.

Voorziening verlofsparen
Doel
Deze voorziening voorziet in de dekking van de verplichting van spaarverlof van medewerkers.
Mutatie
Jaarlijks wordt de verplichting voor het spaarverlof berekend en de voorziening hierop aangepast.

Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders
Doel
Pensioenuitkering aan (weduwen/weduwnaars van) gewezen wethouders.
Mutatie
De genoemde pensioenuitkeringen worden hieruit betaald. Jaarlijks wordt gekeken of deze voorziening nog op peil is.

Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders
Doel
Reservering voor de pensioenen van wethouders.
Mutatie
Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van actuariële berekeningen.

Voorziening ontslagvergoeding voormalig wethouders
Doel
Reservering voor de betaling van wachtgeld voor voormalig wethouders.
Mutatie
Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van de laatste ontwikkelingen aangaande de wachtgeldregeling.

Voorziening afkoopsom onderhoud graven
Doel
Deze voorziening voorziet in de dekking van toekomstige onderhoudskosten aan de graven en begraafplaats.
Mutatie
Jaarlijks wordt de afkoopsom van het onderhoud voor toekomstige jaren gedoteerd in de voorziening. De onttrekking betreft de bijdrage aan de exploitatie voor het betreffende jaar.

Structurele reservemutaties

In deze tabel worden de structurele reservemutaties weergegeven.

+ = storting - = onttrekking				x 1.000
Structurele reservemutaties				
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Bestemmingsreserves				
Bestemmingsreserve energietransitie	25	25	25	25
Dekkingsreserve kapitaallasten	-193	-237	-363	-363
Totaal structurele reservemutaties	**-168**	**-212**	**-338**	**-338**

Meerjareninvesteringsplan 2024-2027

Meerjareninvesteringsplan 2024-2027

Hierbij bieden wij u het investeringsplan voor de begrotingsperiode 2024-2027 aan. Wij vragen u om de geplande investeringskredieten voor 2024 beschikbaar te stellen. De bijbehorende lasten zijn meerjarig meegenomen in deze programmabegroting.

Geplande investeringen

Geplande investeringen 2024 - 2027		Bruto investering 2024	Bruto investering 2025	Bruto investering 2026	Bruto investering 2027	Toelichting dekking
Programma 2						
	Vervangingsbudget openbare verlichting	89.000	0	0	0	Algemene exploitatie
Programma 4						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	1.238.631	508.248	734.022	353.113	Algemene exploitatie
Programma 5						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	1.279.155	588.045	839.586	65.219	Algemene exploitatie
	Beweegtuin Hanepolle	100.000				Algemene exploitatie
Programma 6						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	163.143	101.813	337.226	0	Algemene exploitatie
Programma 7						
	Budget rioleringswerkzaamheden:					
	Vervangen riolering	250.000	250.000	250.000	250.000	Reserve
	Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	161.875	62.500	153.125	62.500	Reserve
	Aanleg hemelwaterriool	1.475.000	956.250	1.625.000	1.956.250	Reserve
Programma 8						
	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	0	0	0	0	Budgettair neutraal door kostenbesparing
Programma overhead						
	Budget informatisering	450.000	450.000	450.000	450.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Vervangingsbudget:					
	Automatisering	219.451	1.528.453	620.697	1.477.041	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Tractie	240.000	485.000	617.500	67.500	Algemene exploitatie
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	178.105	0	519.622	83.172	Algemene exploitatie
Totaal geplande investeringen		**5.844.360**	**4.930.309**	**5.627.157**	**4.681.623**	

Bijlagen

Bijlage 1: Taakvelden overzicht

Taakvelden Lasten

Omschrijving	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Bestuur	2.059	2.059	2.059	2.046
Burgerzaken	1.839	1.783	1.872	1.942
Beheer overige gebouwen en gronden	279	273	274	277
Overhead	21.181	20.498	20.606	20.368
Treasury	155	132	201	264
OZB woningen	307	307	307	307
OZB niet-woningen	307	307	307	307
Belastingen overig	93	93	93	93
Overige baten en lasten	2.989	4.266	314	-600
Mutaties reserves	25	25	25	25
Crisisbeheersing en brandweer	1.826	1.845	1.844	1.844
Openbare orde en veiligheid	299	299	299	299
Verkeer en vervoer	5.856	5.866	5.865	5.827
Recreatieve havens	83	126	132	125
Economische havens en waterwegen	45	45	44	44
Openbaar vervoer	4	4	4	4
Economische ontwikkeling	68	68	67	65
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	337	507	275	219
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	169	169	169	169
Economische promotie	91	91	91	91
Onderwijshuisvesting	2.393	2.454	2.486	2.409
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.477	1.477	1.477	1.477
Sportbeleid en activering	588	528	500	472
Sportaccommodaties	1.905	1.926	1.953	1.971
Cult.presentatie, -productie en -partic.	435	480	435	480
Musea	95	95	95	95
Cultureel erfgoed	55	64	55	55
Media	519	519	519	519
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.940	2.943	2.943	2.942
Samenkracht en burgerparticipatie	5.858	2.061	2.033	1.910
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.926	2.926	2.926	2.926
Inkomensregelingen	10.307	10.307	10.307	10.307
WSW en beschut werk	3.919	3.919	3.919	3.919
Arbeidsparticipatie	1.198	1.198	1.198	1.198
Maatwerkvoorziening (WMO)	1.246	1.246	1.246	1.246
Maatwerkdienstverlening 18+	484	484	484	484
Hulp bij het huishouden (WMO)	2.658	2.658	2.458	2.458
Begeleiding (WMO)	1.601	1.601	1.601	1.601
Dagbesteding (WMO)	901	901	901	901
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	110	110	110	110
Maatwerkdienstverlening 18-	312	-488	-488	-388
Jeugdhulp begeleiding	700	700	700	700
Jeugdhulp behandeling	350	350	350	350
Jeugdhulp dagbesteding	700	700	700	700
Jeugdhulp zonder verblijf overig	3.353	3.353	3.353	3.353
Pleegzorg	310	310	310	310
Gezinsgericht	580	580	580	580
Jeugdhulp met verblijf overig	710	710	710	710
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblij	350	350	350	350
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	490	490	490	490
Gesloten plaatsing	284	284	284	284
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	50	50	50	50
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	59	59	59	59

Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0
Jeugdbescherming	666	666	666	666
Jeugdreclassering	57	57	57	57
Volksgezondheid	1.828	1.829	1.778	1.659
Riolering	2.045	2.103	2.140	2.213
Afval	3.328	3.229	3.219	3.236
Milieubeheer	2.047	1.997	1.997	1.997
Begraafplaatsen en crematoria	358	358	359	362
Ruimte en leefomgeving	1.220	1.150	1.100	1.100
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	4.007	2.535	2.056	1.777
Wonen en bouwen	1.308	1.305	1.273	1.271
	104.736	99.335	94.588	93.081

Taakvelden baten

Omschrijving	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Bestuur	-54	-54	-54	-54
Burgerzaken	-400	-412	-472	-461
Beheer overige gebouwen en gronden	-7	-7	-7	-7
Overhead	-8.455	-8.043	-8.153	-8.019
Treasury	-146	-146	-146	-146
OZB woningen	-3.169	-3.169	-3.169	-3.169
OZB niet-woningen	-1.915	-1.915	-1.915	-1.915
Belastingen overig	-137	-137	-137	-137
WES.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-63.763	-63.809	-59.584	-58.963
Mutaties reserves	-208	-237	-363	-363
Openbare orde en veiligheid	-51	-51	-51	-51
Verkeer en vervoer	-46	-46	-46	-46
Recreatieve havens	-31	-31	-31	-31
Openbaar vervoer	-6	-6	-6	-6
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-337	-507	-275	-219
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-21	-21	-21	-21
Economische promotie	-218	-218	-218	-218
Onderwijshuisvesting	-526	-526	-526	-526
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-467	-467	-467	-467
Sportbeleid en activering	-261	-195	-167	0
Sportaccommodaties	-565	-565	-565	-565
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-75	-75	-75	-75
Samenkracht en burgerparticipatie	-4.084	-284	-256	-136
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-38	-38	-38	-38
Inkomensregelingen	-7.972	-7.972	-7.972	-7.972
Maatwerkvoorziening (WMO)	-196	-196	-196	-196
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0
Volksgezondheid	-170	-170	-120	0
Riolering	-2.277	-2.369	-2.369	-2.369
Afval	-3.672	-3.672	-3.672	-3.672
Milieubeheer	-543	-543	-543	-543
Begraafplaatsen en crematoria	-209	-209	-209	-209
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	-4.007	-2.535	-2.056	-1.777
Wonen en bouwen	-711	-711	-711	-711
	-104.736	-99.335	-94.588	-93.081

Bijlage 2: Subsidieplafonds

Subsidieplafonds

In deze bijlage staan 2 soorten subsidies:

- Subsidies aan de preferente instellingen/organisaties. Deze subsidieplafonds moeten door de raad worden vastgesteld.
- Subsidies op basis van een subsidieregeling. In de regeling staan de voorwaarden en dergelijke. De uitvoering van subsidieregeling is gedelegeerd aan b&w. Wij geven hier op een opsomming van de bestaande subsidieregelingen

Overzicht subsidies per preferente instelling

Beleidsproduct	Preferente organisatie	Bedrag
Veiligheid		
Nieuwjaarsfeest	Stichting Horeca Centrumplein	€ 4.124
Veiligheid	Stichting Scala	€ 20.000
Verkeer, Vervoer en Waterstaat		
Waterwegen	Ijswegen Centrale Weststellingwerf	€ 1.731
Onderwijs		
Heemkunde	Stichting Comprix	€ 10.436
Sport, Cultuur en Recreatie		
Bibliotheekwerk	Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	€ 500.236
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Wereldwinkel Wolvega e.o.	€ 3.515
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Gered Gereedschap Wolvega	€ 5.928
Cultuurbevordering (bevordering Stellingwerfs)	Subsidie Schrieversronte	€ 44.359
Cultuurbevordering	Stichting Opera Spanga	€ 44.002
Cultuurbevordering	Stichting Beheer Cultuurcluster Vlechtwerk	€ 5.000
Cultuurbevordering	Stichting Intermezzo (Opera Nijetrijne)	€ 2.617
Oudheidkunde en musea	Stichting Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde	€ 87.822
Oudheidkunde en musea	Vereniging Oudheidkamer Weststellingwerf	€ 5.470
Heite Schaaktoernooi	Heite Schaaktoernooi	€ -
Muziekonderwijs - Doorlopende leerlijn Jeugd en jongeren (hafabra)	Stichting Comprix	€ 41.154
	Terra	€ 7.158
	Stichting Voortgezet Onderwijs Steenwijkerland-Weststellingwerf	€ 41.034
	Stichting Catent	€ 3.093
	Stichting De Tjongerwerven Christelijk Primair Onderwijs	€ 5.877
	Stichting Matthijsje	€ 2.784
	De Bisschop Möller Stichting (BMS)	€ 12.063
	Muziekvereniging "Woudklank"	€ 8.248
	Muziekvereniging de Harmonie	€ 9.279
	Christelijke Muziekvereniging Euphonia	€ 7.423
Muziekonderwijs - muziekfestival	Stichting Comprix	€ 33.195
Buurtsportwerk	Stichting Sport Fryslân	€ 360.000
Multifunctionele accommodaties (onderhoud)	Stichting Harten Tien	€ 57.028
	Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	€ 40.000
Lokale omroep	Stichting Radio Weststellingwerf Centraal	€ 18.300
Sociaal Domein		
Armoedebeleid	Stichting Leergeld Heerenveen e.o.	€ 134.030
Armoedebeleid	Stichting voedselbank Weststellingwerf	€ 5.000
WMO	Tuindienst Meijo	€ 6.000
Schuldhulpverlening	Humanitas	€ 4.351
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Slachtofferhulp Nederland	€ 9.802
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Tûmba	€ 20.863
Versterking Sociale Basis	Stichting Breuningslaan	€ 2.000
Versterking Sociale Basis	Stichting Home-start Nederland	€ 31.302

Overzicht subsidieregelingen

De verschillende Subsidieverordeningen zijn:
Algemene Subsidieverordening 2020
Verordening compensatieregeling onroerende-zaak belastingen sportinstellingen gemeente Weststellingwerf

De verschillende subsidieregelingen zijn:
Subsidieregeling Peuteropvang en Voorschoolse Educatie Weststellingwerf
Subsidieregeling Amateurkunstbeoefening Weststellingwerf
Subsidieregeling kunst en cultuur
Subsidieregeling sportverenigingen gemeente Weststellingwerf
Subsidieverordening beschermde gemeentelijke monumenten gemeente Weststellingwerf
Subsidieregeling Sociaal cultureel werk Weststellingwerf
Subsidieregeling Maatschappelijke dienstverlening, Ouderenzorg en Openbare gezondheidszorg (EHBO)
Subsidieregeling Lokaal Gezondheidsbeleid Weststellingwerf
Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf
Subsidieregeling Dorpenfonds gemeente Weststellingwerf

Bijlage 3: Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

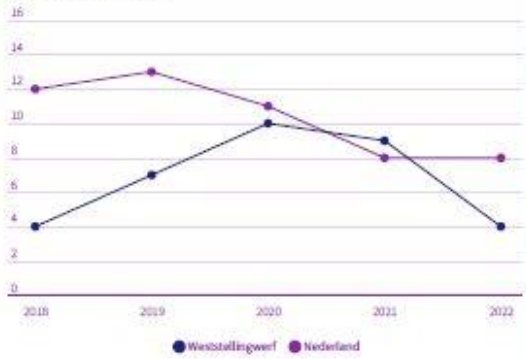

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

45,2%
Weststellingwerf

53,8%
Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

187,0
Weststellingwerf

174,1
Nederland

LISA | 2022

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

2,0
Weststellingwerf

4,2
Nederland

DUO/Ingrado | 2022

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

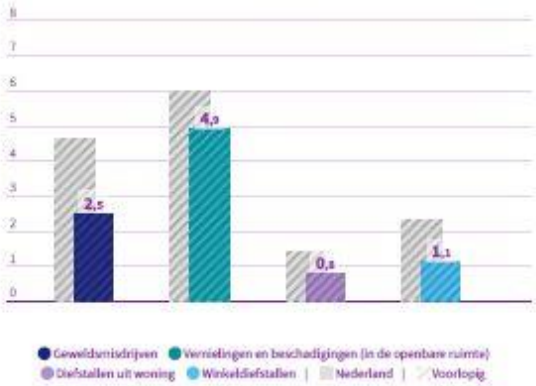
14
Weststellingwerf

24
Nederland

DUO/Ingrado | 2022

gemeente
Weststellingwerf

Misdrijven
Weststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,7% Weststellingwerf

1,9% Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

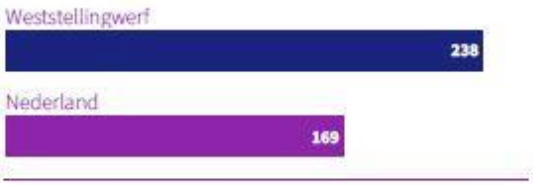
55,5% Weststellingwerf

49,2% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2021

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

29,6% Weststellingwerf

33,2% Nederland

berekening | 2021

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

615,7 Weststellingwerf

825,4 Nederland

Meerdere bronnen | 2022

Jongeren met een delict voor de rechter

1% Weststellingwerf

1% Nederland

CBS | 2021

Achterstand onder jeugd
Weststellingwerf

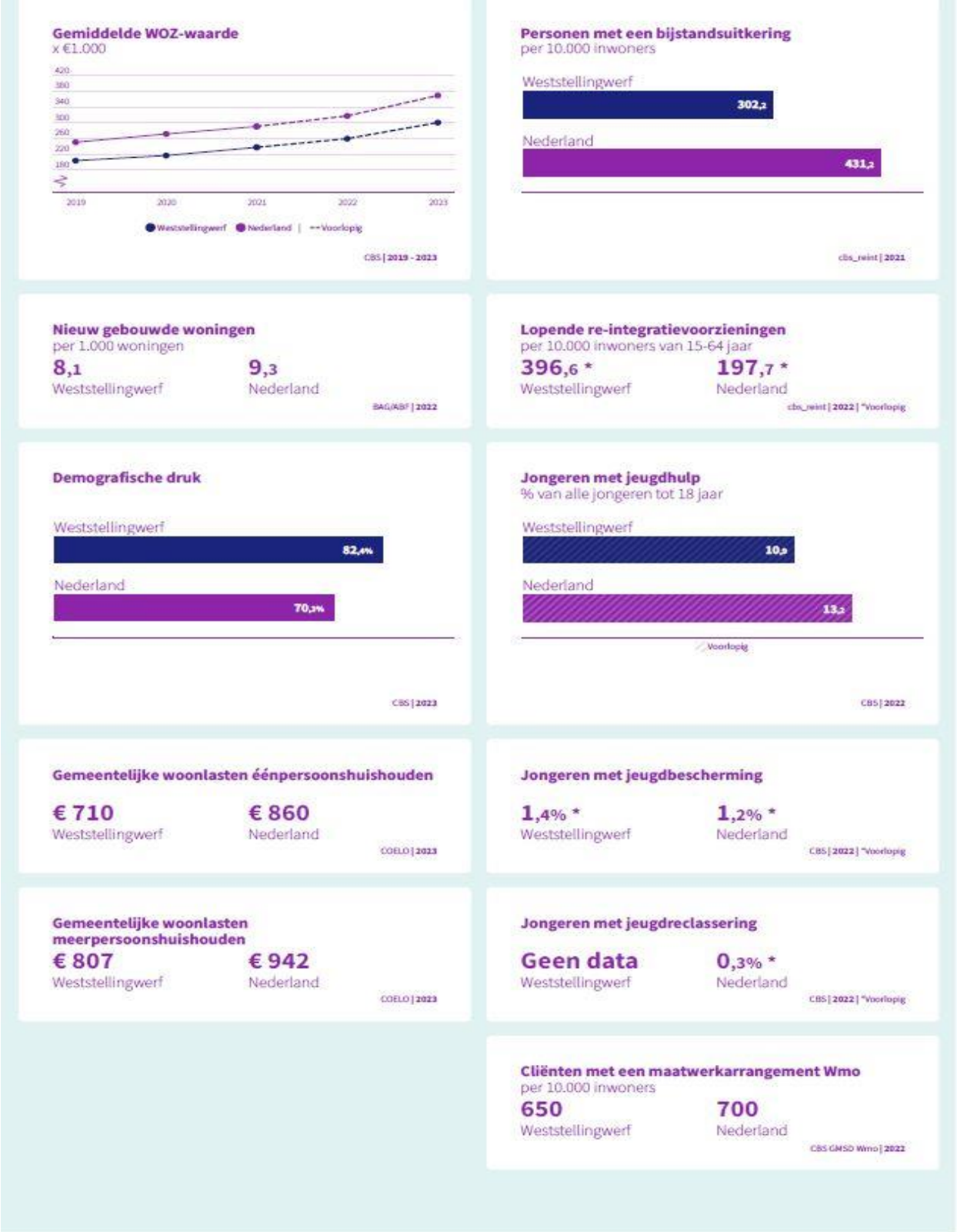
CBS | 2021

Netto arbeidsparticipatie

71,1% Weststellingwerf

72,2% Nederland

CBS | 2022

Bron: Waarstaatjegemeente.nl 13 september 2023

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

Lijst met afkortingen

A

ABP	Pensioenfonds voor overheid en onderwijs
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AVE	Aanpak Voorkoming Escalatie
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht

B

BBV	Besluit begroting en verantwoording
Brede Spuk	de Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 ('Brede SPUK').
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Bruto toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BVI	afdeling Belasting, Vastgoed en Informatie
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

C02	Koolstofdioxide (Koolzuurgas)
cao	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CCW	Commerciële club Weststellingwerf

D

DIV	Documentaire Informatievoorziening
DMJOP	Duurzame meerjarenonderhoudsplanning
DMS	Document Management Systeem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E

EMU	Europese Economische en Monetaire Unie saldo
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit

F

FBWK	Fries Bestuursakkoord Waterketen
FG	Functionaris Gegevensbescherming
Fido	Wet financiering decentrale overheden
Fumo	Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving

G

GAP	Gemeentelijk afvalstoffen plan
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GIDS	Gezond in de stad
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk verkeer en vervoerplan

H

Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
HRM	Human Resource Management (Personeelszaken)

I

I&A	Informatisering en Automatisering
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IDO	Informatiepunten Digitale Overheid
IHP	Integraal Huisvesting Plan

IKC	Integraal kind centrum
ISHP	Integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan
ISK	Internationale schakelklas
IVB	Integraal veiligheidsbeleid
IZA	Integraal Zorgakkoord
J	
JOGG	Jongeren op gezond gewicht
K	
KB	Koninklijke Bibliotheek
L	
LAP	Landelijk AfvalbeheerPlan
LED	Light Emitting Diode
LTA	Lange termijnagenda
LTO	Land en Tuinbouworganisatie
M	
MAP	Module Arbeidsmarkt en Participatie
MJOP	Meerjarenonderhoudsplanning
MKB	Midden en kleinbedrijf
Mph	Meerpersoonshuishouden
MT	Management team
MUP	Menstruatie Uitgifte Punten
MVI	Manifest verantwoord inkopen
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N	
NCW	Netto Contant Waarde
NIEGG	Niet in exploitatie genomen (bouw)grond
NIP	Nationaal Isolatie Programma
NIX18	Geen alcohol voor 18 jaar
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NV	Naamloze Vennootschap
O	
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
OSW	Onafhankelijke seniorenvereniging Wolvega
OVN	Ondernemersvereniging Noordwolde
OWO	Gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland
OZB	Onroerende- zaakbelastingen
P	
PB	Dorps-, wijk- en buurtverenigingen
P&C	Planning en control
PGB	Persoonsgebonden budget
PMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PNIK	Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten
POC	Percentage Of Completion
POH	Praktijkondersteuner Jeugd
R	
REC	Reststoffen Energie Centrale
RES	Regionale Energiestrategie
RIEC	Regionale Inlichtingen Expertise Centra
RRE	Regeling Reductie Energieverbruik
S	
SDF	Sociaal domein Fryslân
SOVF	Stichting Openbare Verlichting Fryslân
SOW	Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf
SW	Sociale werkvoorziening
U	

UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VFG	Vereniging Friese Gemeenten
VKB	Vereniging Kleine Dorpen Weststellingwerf
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VPB	Vennootschapsbelasting
VRF	Veiligheidsregio Fryslân
VSO	Vaststellingsovereenkomst
VTH	Vergunning, Toezicht en Handhaving
W	
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor bouwen
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WM	Wet Milieubeheer
Wmbev	Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
Woo	Wet open overheid
WOW	Winkeliers- en Ondernemersvereniging Wolvega
WOZ	Waardering Onroerende zaken
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WsW	Wet sociale Werkvoorziening

Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen

Lijst met financiële begrippen

A

Aanbesteding	Een inkoopmethode om offertes te krijgen voor het uitvoeren van een openbare opdracht. Vaak gaat het om werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals onderhoud van wegen.
Activa	De (financiële) bezittingen van de gemeente. Activa staan aan de linkerkant van een balans. Aan de rechterkant staan dan de passiva (schulden).
Algemene reserve	Een soort spaarpot van de gemeente, waarvoor nog geen bestemming is bepaald.
Algemene uitkering	Geld dat gemeenten krijgen van de Rijksoverheid uit het Gemeentefonds. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is afhankelijk van maatstaven zoals het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en oppervlakte. Zie ook: Gemeentefonds.

B

Balans	Een overzicht van alle bezittingen (activa) en schulden (passiva) op één moment. De balans is een verplicht onderdeel van de jaarrekening. De geprognosticeerde balans in de begroting is een schatting van de financiële situatie op 31 december.
Baten	De inkomsten van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
Begroting	De plannen die de gemeente voor een jaar heeft, wat die plannen kosten en welke inkomsten de gemeente verwacht.
Begrotingssaldo	Het begrotingssaldo is het verschil tussen de in de begroting verwachte opbrengsten en de verwachte kosten (baten en lasten).
Belastingcapaciteit	Hoeveel belastinggeld een gemeente jaarlijks kan ontvangen.
Benchmark	Een meetpunt om gelijksoortige zaken of diensten met elkaar te vergelijken.
Bestemmingsreserve	Geld dat apart is gezet voor een bepaalde bestemming.

C

Circulaire	Brief of mededeling aan meerdere personen tegelijk. De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaires in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds.

E

Exploitatieruimte	Zie Begrotingssaldo.

F

Financieringsbehoefte	Een begrotingstekort dat ontstaat als de uitgaven in een jaar hoger liggen dan de inkomsten. Er is dan behoefte aan meer geld om plannen te financieren.

G

Gemeentefonds	Fonds van de Rijksoverheid waaruit gemeenten via een bepaalde verdeelsleutel (maatstaven) uitkeringen ontvangen. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Zij leggen daarover verantwoording af aan de gemeenteraad. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en de oppervlakte. Zie ook: Algemene uitkering.
Grondexploitatie	Is (soms afgekort tot grex) een begroting om grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen.

H

Heffingsmaatstaf/heffingsgrondslag	Bedrag op basis waarvan een belasting wordt berekend. De heffingsgrondslag en het belastingtarief bepalen samen hoeveel belasting je moet betalen.
Herijking	iets opnieuw ijken, opnieuw bepalen aan welke normen iets moet voldoen.

I

Incidentele uitgave	Een uitgave die niet regelmatig voorkomt.
Inflatiecorrectie	Het bijstellen van de tarieven door inflatie. Inflatie is een economisch proces waarbij geld minder waard wordt door het stijgen van de gemiddelde prijzen (het algemeen prijspeil).

J

Jaarstukken	Bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De gemeente verantwoord hiermee inhoudelijk en financieel het gevoerde beleid.

K

Kadernota	Document met de hoofdpunten van beleid en de financiële kaders voor de komende jaren.
Kapitaalgoederen	Middelen zoals gebouwen, machines, voorraden die de gemeente heeft gekocht om de taken uit te kunnen voeren.
Kengetal	Een getal waarmee je een financiële situatie kunt beoordelen en vergelijken. Hiermee maak een situatie of ontwikkeling zichtbaar.
Kredietrisico	De kans op financieel verlies omdat een partij zijn financiële verplichtingen niet kan nakomen.

L

Lasten	De uitgaven van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).

Liquide middelen	Geld waar je direct over beschikt.
Liquiditeitstekort	Er is onvoldoende geld beschikbaar om op korte termijn schulden en andere financiële verplichtingen (af) te betalen.
N	
Najaarsnota	Document met de stand van zaken in het najaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.
O	
Ombuigingsvoorstel	Een voorstel om beleid aan te passen.
Omslagrente	De gemeente leent geld (uit) en betaalt (en ontvangt) daarvoor rente. Om deze rente boekhoudkundig te verdelen, berekent de gemeente voor alle taakvelden een gemiddelde rente. Deze omslagrente wordt aan het begin van elk jaar vastgesteld.
Open einde regeling	Regeling die personen recht geeft op een financiële bijdrage wanneer zij voldoen aan bepaalde criteria. Er is geen maximaal bedrag of een maximaal aantal personen dat van de regeling gebruik mag maken.
Overhead	Geld dat de gemeente aan de eigen organisatie besteedt, bijvoorbeeld voor personeel & organisatie, gebouwkosten en verzekeringen.
P	
Passiva	De schulden van de gemeente, waarmee de bezittingen gefinancierd zijn. Passiva staan aan de rechterkant van een balans. Aan de linkerkant staan dan de activa (bezittingen).
R	
Renterisiconorm	De rekenformule om het renterisico op vaste schulden te bepalen. De gemeente betaalt rente voor het lenen van geld. Omdat het rentepercentage kan veranderen, loopt de gemeente financieel risico. Het risico voor leningen met een looptijd van een jaar of langer mag volgens de wet niet meer zijn dan 20% van het totale bedrag van de begroting.
S	
Schatkistbankieren	Al het geld voor publieke taken die de gemeente niet meteen nodig heeft, worden bewaard in de schatkist van het Rijk. Hiervoor wordt elke dag het saldo van de bankrekening afgeroomd naar nul.
Schuldratio/schuldquote	Een percentage dat aangeeft in hoeverre de langlopende schulden worden gedekt door het eigen vermogen. Een ratio van minder dan 100% betekent dat de gemeente alle langlopende schulden kan betalen met het eigen vermogen.
Solvabiliteitsratio	De verhouding tussen het eigen vermogen en de schulden, dit geeft aan hoe gezond de gemeente financieel is.
Stelpost	Een ingeschat bedrag omdat de werkelijke opbrengsten/kosten nog niet bepaald kunnen worden.
Structurele uitgave	Een uitgave die jaarlijks voorkomt.
T	
Taakveld	Een aandachtsgebied binnen een programma (thema). De financiële en beleidsstukken Weststellingwerf zijn ingedeeld in negen thema's of programma's, met daaronder taakvelden. Binnen al deze taakvelden voert de gemeente taken uit en legt daarover verantwoording af aan de gemeenteraad.
Treasurybeleid	Beleid gericht op het beheersen van de financiën en het beperken van de risico's voor het geld van de gemeente.
V	
Voorjaarsnota	Document met de stand van zaken in het voorjaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.
W	
Weerstandsvermogen	Het geld dat beschikbaar is voor het opvangen van calamiteiten (of financiële gevolgen hiervan).